

REPUBLIKA SRBIJA
PROJEKAT REHABILITACIJE TRANSPORTA

**PRIRUČNIK ZA PROJEKTOVANJE
PUTEVA U REPUBLICI SRBIJI**

6 SAOBRAĆAJNA SIGNALIZACIJA I OPREMA

6.1 SAOBRAĆAJNA SIGNALIZACIJA

BEOGRAD, 2012.

Izdavač: Javno preduzeće Putevi Srbije, Bulevar kralja Aleksandra 282, Beograd

Izdanja:

Br.	Datum	Opis dopuna i promena
1	30.04.2012.	Početno izdanje

SADRŽAJ

6.1.1	UVODNI DEO	1
6.1.1.1	OPŠTE	1
6.1.1.2	REČNIK UPOTREBLJENIH STRUČNIH TERMINA	1
6.1.1.3	REFERENTNI NORMATIVI	3
6.1.2	SAOBRAĆAJNI ZNAKOVI	5
6.1.2.1	ZNAKOVI OPASNOSTI	6
6.1.2.2	ZNAKOVI IZRIČITIH NAREDBI	27
6.1.2.3	ZNAKOVI OBAVEŠTENJA	45
6.1.2.3.1	Znakovi obaveštenja za vođenje saobraćaja	68
6.1.2.3.2	Znakovi obaveštenja za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu	72
6.1.2.4	DOPUNSKE TABLE	74
6.1.2.5	ZNAKOVI SA IZMENLJIVIM SADRŽAJEM PORUKA	78
6.1.3	OZNAKE NA KOLOVOZU I TROTOARU	79
6.1.3.1	UZDUŽNE OZNAKE NA KOLOVOZU	80
6.1.3.2	POPREČNE OZNAKE NA KOLOVOZU	82
6.1.3.3	OSTALE OZNAKE NA KOLOVOZU I TROTOARU	88
6.1.4	UREĐAJI ZA DAVANJE SVETLOSNIH SIGNALA	96
6.1.5	TURISTIČKA SIGNALIZACIJA	104
6.1.5.1	POSTRAVLJANJE TURISTIČKE SIGNALIZACIJE	104
6.1.5.2	VRSTA TURISTIČKE SIGNALIZACIJE	105
6.1.6	SVETLOSNE OZNAKE NA PUTU	110
6.1.7	PRIVREMENA SAOBRAĆAJNA SIGNALIZACIJA	111
6.1.8	DRUGE OZNAKE NA PUTU	114

6.1.1 UVODNI DEO

6.1.1.1 Opšte

Saobraćajna signalizacija mora biti takva da učesnicima u saobraćaju prenosi jasnu i jednoznačnu poruku. To znači da saobraćajna signalizacija na javnim putevima mora da bude planirana i postavljena tako da se od učesnika u saobraćaju može očekivati da je lako i pravovremeno primete i shvate njeno značenje i da na osnovu postavljene saobraćajne signalizacije postupaju u skladu sa značenjem, odnosno zahtevima koji su određeni (izraženi) postavljenom saobraćajnom signalizacijom.

Na teritoriji RS, saobraćajna signalizacija mora da bude projektovana, izvedena i održavana u skladu sa odredbama Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, Zakona o javnim putevima i Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji.

U poglavlju su data uputstva za projektovanje i upravljanje saobraćajne signalizacije na javnim putevima (u nastavku putevi).

Saobraćajnu signalizaciju na putevima sačinjavaju:

1. Saobraćajni znakovi:
 - znakovi opasnosti
 - znakovi izričitih naredbi
 - znakovi obaveštenja
 - dopunske table koje detaljnije određuju značenje znaka, koje su mu dodate i sastavni su deo saobraćajnog znaka pored kog stoje
 - znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka
2. Oznake na kolovozu i trotoaru
 - uzdužne oznake na kolovozu
 - poprečne oznake na kolovozu
 - ostale oznake na kolovozu i trotoaru
3. Uređaji za davanje svetlosnih signala
4. Svetlosne oznake na putu
5. Branici ili polubranici na prelazu puta preko železničke pruge
6. Privremena saobraćajna signalizacija
7. Druge oznake na putu

6.1.1.2 Rečnik upotrebljenih stručnih termina

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom priručniku imaju sledeće značenje:

1. bankina je element javnog puta koji obezbeđuje stabilnost bočne konstrukcije i služi za postavljanje saobraćajne signalizacije,
2. biciklistička traka je saobraćajna traka namenjena isključivo za saobraćaj bicikala, mopeda i lakih tricikala,
3. branici i polubranici su uređaji koji se sastoje od mehanizma za pokretanje i barijera sa svetlosnim znakovima i oznakama, a koji služe za zatvaranje saobraćaja čitavom širinom puta, odnosno do polovine širine puta na prelazu preko železničke pruge u nivou,
4. kolona vozila je niz od najmanje tri vozila koja su zaustavljena ili se kreću jedno iza drugog istom saobraćajnom trakom u istom smeru, čiji je način kretanja međusobno uslovljen i između kojih ne može bez ometanja ući drugo vozilo,
5. kolovoz je deo puta namenjen prvenstveno za kretanje vozila,
6. kolovozna traka je uzdužni deo kolovoza namenjen za saobraćaj vozila u jednom smeru,
7. materijali za izradu lica saobraćajnog znaka – folije su plastični materijali sa ugrađenim elementima za retrorefleksiju, lepkom za lepljenje na podlogu i zaštitnim površinskim slojem za zaštitu od spoljnih uticaja,
8. mimoilaženje je prolaženje učesnika u saobraćaju pored drugog učesnika u saobraćaju koji dolazi iz suprotnog smera,
9. naselje je izgrađen, funkcionalno objedinjen prostor, koji je namenjen za život i rad stanovnika i čije su granice obeležene odgovarajućim saobraćajnim znakom,
10. obilaženje je prolaženje učesnika u saobraćaju pored drugog učesnika u saobraćaju koji se ne pomera, objekta ili prepreke na kolovozu,
11. parking mesto je označeni deo parkirišta isključivo namenjen za parkiranje jednog vozila,
12. parkirište je deo puta namenjen, uređen i označen prvenstveno za parkiranje vozila, koji se sastoji od jednog ili više parking mesta,
13. parkiranje vozila je svaki prekid kretanja vozila, osim prekida radi postupanja po znaku ili pravilu kojim se reguliše saobraćaj, koje se ne smatra zaustavljanjem,

14. pešački prelaz je označeni deo kolovoza namenjen za prelazak pešaka preko kolovoza,
15. pešačka staza je put koji je namenjen isključivo za kretanje pešaka,
16. pešačko ostrvo je obeleženi ili uzdignuti deo kolovoza koji je određen za privremeno zadržavanje pešaka koji prelaze preko kolovoza, ulaze ili izlaze iz vozila za javni prevoz putnika,
17. pešak je lice koje se kreće po putu, odnosno koje po putu sopstvenom snagom vuče ili gura vozilo, ručna kolica, dečje prevozno sredstvo, kolica za nemoćna lica ili lica u dečjem prevoznom sredstvu ili lica u kolicima za nemoćna lica koje pokreće sopstvenom snagom ili snagom motora ili lica koje klizi klizaljicama, skijama, sankama ili se vozi na koturaljkama, skejtbordu i sl,
18. preglednost je odstojanje na kome učesnik u saobraćaju, s obzirom na fizičke prepreke, može u uslovima normalne vidljivosti jasno videti drugog učesnika u saobraćaju, odnosno drugu moguću prepreku na putu,
19. prelaz puta preko pruge je mesto na kojem se u istom nivou ukrštaju put i železnička ili tramvajska pruga,
20. preticanje je prolaženje učesnika u saobraćaju pored drugog učesnika u saobraćaju koji se kreće kolovozom u istom smeru,
21. propuštanje je radnja koju učesnik u saobraćaju preduzima kako bi omogućio kretanje drugog učesnika u saobraćaju koji ima prvenstvo prolaza, tako da ne dođe do promene dotadašnjeg načina kretanja učesnika u saobraćaju koji ima prvenstvo prolaza, odnosno do njihovog kontakta,
22. raskrsnica je deo kolovoza na kome se ukrštaju, spajaju ili razdvajaju putevi u istom nivou,
23. saobraćajna signalizacija je sistem sredstava, uređaja i oznaka za regulisanje i vođenje saobraćaja,
24. saobraćajni znak je znak kojim se upotrebom grafičkih ili svetlosnih ili brojčanih ili slovnih oznaka ili drugih simbola, učesnici u saobraćaju upozoravaju na opasnosti na putu, stavljaju im se do znanja ograničenje, zabrane i obaveze, odnosno daju obaveštenja potrebna za bezbedno kretanje po putu.
25. saobraćajna traka je obeleženi uzdužni deo kolovozne trake namenjen za saobraćaj jedne kolone vozila,
26. saobraćajna traka za spora vozila je saobraćajna traka kojom se moraju kretati spora vozila koja se kreću brzinom manjom od određene da ne bi ometala saobraćaj drugih vozila,
27. saobraćajna traka za uključivanje je saobraćajna traka namenjena za uključivanje vozila na put,
28. saobraćajna traka za isključivanje je saobraćajna traka namenjena za isključivanje vozila sa puta,
29. saobraćajna traka za vozila javnog prevoza putnika je saobraćajna traka namenjena isključivo za kretanje vozila javnog prevoza putnika i koja može biti izgrađena tako da se po njoj mogu kretati tramvaji,
30. saobraćajna nezgoda je nezgoda koja se dogodila na putu ili je započeta na putu, u kojoj je učestvovalo najmanje jedno vozilo u pokretu i u kojoj je najmanje jedno lice poginulo ili povređeno ili je nastala materijalna šteta,
31. saobraćajna signalizacija je sistem sredstava, uređaja i oznaka za regulisanje i vođenje saobraćaja,
32. signalna tabla za označavanje radova na putu je tabla sa treptaćima i saobraćajnim znakovima koja se montira na zadnji deo radnog vozila i služi kao upozorenje vozačima za radove na putu,
33. srednja (prosečna) brzina kretanja vozila, na određenoj deonici puta, predstavlja količnik između dužine te deonice i vremena za koje vozilo tu dužinu pređe,
34. svetleći stubić je stub sa unutrašnjim osvetljenjem, sa naizmeničnim crnim i žutim poljima koji se postavlja na vrh razdelnog ili saobraćajnog fizičkog ostrva radi obeležavanja vrha ostrva,
35. svetloodbojni elemenat je elemenat ograde prikačen na gredu koji služi za vizuelno označavanje položaja (visine) ograde, odnosno on se koristi kao smerokaz jer se na deonici puta na kojoj postoji zaštitna ograda ne postavljaju klasični – stubni smerokazi,
36. svetloodbojni prsluk je prsluk koji reflektuje svetlost,
37. tabla za obeležavanje vrha ostrva je tabla od retroreflektujućeg materijala sa naizmeničnim poljima crne i žute boje koja se postavlja na vrh razdelnog ili saobraćajnog fizičkog ostrva radi obeležavanja vrha ostrva,
38. tramvajska baštica je posebno uređen deo puta namenjen isključivo za kretanje tramvaja,
39. trotoar je posebno uređen deo puta pored kolovoza namenjen prvenstveno za kretanje pešaka,
40. učesnik u saobraćaju je lice koje na bilo koji način učestvuje u saobraćaju,

41. uslovi smanjene vidljivosti su uslovi u kojima je vidljivost manja od 200 m na putu izvan naselja, odnosno 100 m na putu u naselju,
42. vidljivost je odstojanje na kome učesnik u saobraćaju može jasno videti kolovoz,
43. vozač je lice koje na putu upravlja vozilom,
44. zaustavljanje vozila je svaki prekid kretanja vozila na putu u trajanju do tri minuta, pri čemu vozač ne napušta vozilo, osim prekida radi postupanja po znaku ili pravilu kojim se reguliše saobraćaj,
45. zaustavna traka je obeleženi uzdužni deo puta namenjen isključivo za zaustavljanje vozila koja se zbog nepredvidivih razloga moraju zaustaviti (neispravnost, iznenadna nesposobnost vozača za upravljanje vozilom i sl.),

6.1.1.3 Referentni normativi

1. Zakon o javnim putevima, Sl.glasnik RS 105/05
2. Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima, Sl.glasnik RS 41/2009, 53/2010
3. Pravilnik o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da izpunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta, Sl.glasnik RS 50/2011
4. Pravilnik o saobraćajnoj signalizaciji Sl.glasnik RS 26/2010
5. Pravilnika o bližim saobraćajno-tehničkim i minimalnim sanitarno-tehničkim i higijenskim uslovima za izgradnju, održavanje i eksploataciju autobuskih stanica i stajališta Sl. glasniku RS 20/96, 18/04, 56/05
6. SRPS U.S4.201, 2005, Saobraćajni znakovi na putevima - Latinično pismo i brojke normalne širine za saobraćajne znakove - Oblik i veličine
7. SRPS U.S4.202, 2005, Saobraćajni znakovi na putevima - Latinično usko pismo i brojke za saobraćajne znakove - Oblik i veličine
8. SRPS U.S4.203, 2005, Saobraćajni znakovi na putevima - Ćirilično pismo i brojke normalne širine za saobraćajne znakove - Oblik i veličine
9. SRPS U.S4.204, 2005, Saobraćajni znakovi na putevima - Ćirilično usko pismo i brojke za saobraćajne znakove - Oblik i veličine
10. SRPS U.S4.221, 1980, Oznake na kolovozu - Uzdužne oznake - Definicije i podela
11. SRPS U.S4.222, 1991, Oznake na kolovozu - Uzdužne oznake - Neisprekidane linije
12. SRPS U.S4.223, 2005, Oznake na kolovozu - Uzdužne oznake - Isprekidane linije
13. SRPS U.S4.224, 1991, Oznake na kolovozu - Uzdužne oznake - Udvojene linije
14. SRPS U.S4.225, 1980, Oznake na kolovozu - Poprečne oznake - Linije zaustavljanja
15. SRPS U.S4.226, 1980, Oznake na kolovozu - Poprečne oznake - Kosnici i graničnici
16. SRPS U.S4.227, 2005, Oznake na kolovozu - Poprečne oznake - Pešački prelazi
17. SRPS U.S4.228, 1980, Oznake na kolovozu - Poprečne oznake - Prelazi biciklističke staze
18. SRPS U.S4.229, 1991, Oznake na kolovozu - Ostale oznake – Strelice
19. SRPS U.S4.230, 1980, Oznake na kolovozu - Ostale oznake - Polja za usmeravanje saobraćaja
20. SRPS U.S4.231, 1980, Oznake na kolovozu - Ostale oznake - Linije usmeravanja
21. SRPS U.S4.232, 1980, Oznake na kolovozu - Ostale oznake – Natpisi
22. SRPS U.S4.233, 1991, Oznake na kolovozu - Ostale oznake - Označavanje saobraćajnih površina za posebne namene
23. SRPS U.S4.234, 2005, Oznake na kolovozu - Ostale oznake - Obeležavanje mesta za parkiranje
24. SRPS Z.S2.220, 1989, Oznake na kolovozu - Klasifikacije, termini i definicije
25. SRPS Z.S2.235, 1991, Saobraćajno-tehnička oprema javnih puteva – Smerokazi
26. SRPS Z.S2.236, 1982, Tehnička oprema javnih puteva - Oprema za usmeravanje - Vertikalno obeležavanje
27. SRPS Z.S2.237, 1984, Saobraćajni znakovi na putevima - Svetlosne oznake - Svetlosni stub - Tehnički uslovi
28. SRPS Z.S2.301, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi opasnosti - Grafičko predstavljanje
29. SRPS Z.S2.302, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi za regulisanje prvenstva prolaza - Grafičko predstavljanje
30. SRPS Z.S2.303, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi za obeležavanje prelaza puta preko pruge - Grafičko predstavljanje

31. SRPS Z.S2.304, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi zabrane, odnosno ograničenja - Grafičko predstavljanje
32. SRPS Z.S2.305, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveze - Grafičko predstavljanje
33. SRPS Z.S2.306, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Grafičko predstavljanje
34. SRPS Z.S2.306/1, 1988, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Grafičko predstavljanje - Dopuna 1
35. SRPS Z.S2.307, 1983, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi zaustavljanja i parkiranja - Grafičko predstavljanje
36. SRPS Z.S2.308, 1984, Saobraćajni znakovi na putevima - Dopunske table - Grafičko predstavljanje
37. SRPS Z.S2.309, 1984, Saobraćajni znakovi na putevima - Simboli za dopunske table - Grafičko predstavljanje
38. SRPS Z.S2.309/1, 1988, Saobraćajni znakovi na putevima - Simboli za dopunske table - Grafičko predstavljanje - Dopuna 1
39. SRPS Z.S2.313, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja za vođenje saobraćaja u zoni raskrsnice
40. SRPS Z.S2.314, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Putokazi i putokazne table - Oblik i mere
41. SRPS Z.S2.315, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Saobraćajni znakovi za vođenje saobraćaja na auto-putevima i putevima sa raskrsnicama u više nivoa - Oblik i mere
42. SRPS Z.S2.316, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Potvrda pravca - Oblik i mere
43. SRPS Z.S2.317, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Raskrsnica - Grafičko predstavljanje
44. SRPS Z.S2.318, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Prestrojavanje vozila - Grafičko predstavljanje
45. SRPS Z.S2.319, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Broj puta - Oblik i mere
46. SRPS Z.S2.320, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Kilometražna puta - Grafičko predstavljanje
47. SRPS Z.S2.321, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Naziv naseljenog mesta, završetak naseljenog mesta, putni objekt, reka - Grafičko predstavljanje
48. SRPS Z.S2.322, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Table za označavanje naziva ulica - Oblik i mere
49. SRPS Z.S2.323, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi za označavanje organizacija - Oblik i mere
50. SRPS Z.S2.324, 2004, Saobraćajni znakovi na putevima - Znakovi obaveštenja - Izbor natpisa na znakovima putokazne signalizacije
51. SRPS Z.S2.330, 1984, Saobraćajni znakovi na putevima - Boje za saobraćajne znakove
52. SRPS Z.S2.580 1990 Svetlosni znakovi za označavanje prelaza puta preko železničke pruge u nivou - Znakovi kojima se najavljuje približavanje voza (putoprelazni signali) - Oblik i mere
53. Tehničko uputstvo za sprovođenje odredaba pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji

6.1.2 SAOBRAĆAJNI ZNAKOVI

Saobraćajne znakove sačinjavaju:

- znakovi opasnosti,
- znakovi izričitih naredbi
- znakovi obaveštenja,
- dopunske table koje detaljnije određuju značenje znaka,
- znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka.

Na putevima postavljaju se saobraćajni znakovi, propisani Pravilnikom o saobraćajnoj signalizaciji, koji učesnike u saobraćaju upozoravaju na opasnosti, stavljaju do znanja zabrane, ograničenja i obaveze, kojih se moraju pridržavati i pružaju potrebna obaveštenja za bezbednost saobraćaja.

Saobraćajni znakovi moraju biti izrađeni iz odgovarajućih retroreflektujućih materijala.

Upotreba retroreflektujućih materijala za izradu lica saobraćajnog znaka zavisi od kategorije puta, i to:

- 1) na državnim putevima I reda, od materijala klase 3;
- 2) na državnim putevima II reda, opštinskim putevima i na glavnim gradskim saobraćajnicama od materijala klase 2, i
- 3) na ulicama od materijala klase 1.

Izuzetno od gornjeg stava:

- 1) na državnim putevima I reda, od materijala klase 2 se izrađuju znakovi uz objekte na putu (tuneli, mostovi, vijadukti.);
- 2) na državnim putevima II reda, opštinskim putevima i na glavnim gradskim saobraćajnicama od materijala klase 3 izrađuju se: znak II-2, znak II-1, prelaz preko pruge u nivou sa i bez rampe, znak III-63, znak III-63.1, znak III-63.2, znak III-63.3, znakovi obaveštenja za obeležavanje prepreka na putu i zoni radova, i znakovi u zoni škola;
- 3) na ulicama od materijala klase 2 izrađuju se znak II-2, znak II-1 i prelaz preko pruge u nivou sa ili bez rampe.

Radi povećanja uočljivosti na materijalima klase 3, sa fluorescentnim svojstvima, mogu biti izrađeni:

- 1) znakovi u zoni radova na putu, na žutoj podlozi i

- 2) znakovi na mestima gde je potrebno da se istakne značaj informacije na znaku ili je uočljivost takvih znakova umanjena okruženjem na žuto-zelenoj podlozi. Veličina podloge na koju se ugrađuje znak mora da bude za jednu dimenziju veća od ugrađenog znaka, a za znakove veće od najveće propisane dimenzije, podloga se proporcionalno uvećava.

Saobraćajni znakovi mogu biti izvedeni sa vlastitim izvorom svetlosti (unutrašnje osvetljenje) ili spoljnjim izvorom svetlosti (osvetljeni spolja posebnim osvetljenjem). Način osvetljenja saobraćajnih znakova mora sprečiti eventualno zaslepljivanje vozača.

Saobraćajni znakovi se postavljaju sa desne strane puta pored kolovoza, u smeru kretanja vozila.

Ako na mestu na kome se postavlja saobraćajni znak, zbog gustine saobraćaja, odnosno iz drugih razloga, preti opasnost da učesnici u saobraćaju neće pravovremeno uočiti znak, saobraćajni znak se mora postaviti i na suprotnoj, levoj strani puta, odnosno kolovozne trake kada su kolovozne trake fizički odvojene ili iznad kolovozne trake.

Izuzetno, ako sa desne strane puta pored kolovoza, u smeru kretanja vozila nije moguće postaviti saobraćajni znak, znak se može postaviti na konzolni nosač na objektu sa desne strane puta ili iznad kolovozne trake i ima isto značenje kao i kada je postavljen sa desne strane puta.

Saobraćajni znakovi se postavljaju tako da ne ometaju kretanje učesnika u saobraćaju.

Saobraćajni znakovi koji se postavljaju na isti nosač moraju da budu jednoobrazni, bez obzira da li su reflektujućii ili osvetljeni sopstvenim izvorom svetlosti.

Radi povećanja uočljivosti saobraćajni znakovi mogu biti izrađeni na žuto-zelenoj podlozi.

Učesnicima u saobraćaju poruke mogu biti prenete putem znakova koji u celini ili delimično mogu da menjaju sadržaj.

Znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka mogu da budu izvedeni sa svetlećim elementima na podlozi crne boje.

Saobraćajni znakovi na stubu pored puta, postavljaju se na putevima, raskrscima i u naselju, van pešačkih površina, zavisno od broja znakova, na visini od 1,2 do 1,4m.

Izuzetno od gornjeg stava, na visini od 80cm postavljaju se znaci III-17 „broj puta“, III-17.1 „kilometraža puta“, III-18 „broj međunarodnog puta“, III-55 „broj serpentine“ i III-66 „tabla za označavanje izlaza“, a na visini od 110 cm postavljaju se znakovi II-45 „obavezno obilaženje sa desne strane“, II-45.1 „obavezno obilaženje sa leve strane“ i II-45.3 „obilaženje sa obe strane“.

Saobraćajni znakovi, koji se postavljaju na pešačkim površinama, postavljaju se tako da najniža tačke znaka ili dopunske table bude na visini od 2,2 m.

Saobraćajni znakovi iznad kolovoza postavljaju se na visini najmanje od 4,5 m.

Rastojanje između ivice kolovoza i najisturenije ivice saobraćajnog znaka koji se postavlja na putu, raskrscima i u naselju, van pešačkih površina, iznosi od 0,50 m do 1,5 m.

Rastojanje između ivice kolovoza i najisturenije ivice saobraćajnog znaka koji se postavljaju na pešačkim površinama iznosi od 0,30 do 1,5 m.

6.1.2.1 Znakovi opasnosti

Znakovi opasnosti upozoravaju korisnika puta na opasnosti koje sam, postupajući s uobičajenom pažnjom, ne može da uoči, odnosno teško može da ih prepozna. Obavezuju korisnike puteva na povećani oprez u skladu sa odredbama Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima, i prema tome na takvu vožnju koja omogućava pravovremeno reagovanje, u smislu izbegavanja opasnosti na koju upozorava znak, te da se na taj način pobrinu kako za sopstvenu sigurnost tako i za sigurnost drugih učesnika u saobraćaju.

Znakovi opasnosti imaju oblik ravnostranog trougla čija se jedna strana nalazi u horizontalnom položaju sa suprotnim vrhom okrenutim naviše. Izuzetak predstavljaju znakovi I-34 i I-34.1 (Andrejin krst) koji imaju oblik jednog odnosno dva ukrštena kraka; znakovi I-35 (približavanje prelazu puta preko železničke pruge sa branicima ili polubranicama) i I-36 (približavanje prelazu puta preko železničke pruge bez branika ili polubranika), su pravougaonog oblika čiju osnovu čini kraća strana.

Osnova znakova opasnosti je bele boje, a okvir trougla je crvene boje. Simboli na znakovima opasnosti su crne boje. Izuzetak predstavljaju znak „radovi na putu“ I-19 i znakovi opasnosti, koji se odnose na privremenu signalizaciju prilikom izvođenja radova na putu, koji imaju žutu osnovu, simboli znakova I-20 i I-20.1 (nailaženje na svetlosne saobraćajne znakove sa trobojnim svetlima), imaju po vertikalnoj osi crveno svetlo gore, žuto u sredini, zeleno dole, a po horizontalnoj osi crveno svetlo levo, žuto u sredini i zeleno desno, na simbolima vozila na znaku „kolona zaustavljenih vozila“ I-38 iscrtana su svetla crvene boje.

Dužina strane ravnostranog trougla znaka opasnosti iznosi: na autoputu i putu rezervisano za saobraćaj motornih vozila 120 cm, na državnim putevima I. i II. reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama 90 cm, na ostalim saobraćajnicama u naselju 60 cm, ako se upotrebljavaju kao umetnuti znakovi 40 cm.

Na državnim putevima I. i II. reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama mogu se, po potrebi postavljati i znakovi opasnosti čija strana trougla iznosi 120 cm, a na ostalim saobraćajnicama u naselju i znakovi opasnosti čija je strana trougla 90 cm.

Izuzetak su znakovi I-34 i I-34.1 (Andrejin krst) koji imaju krakove dužine 120 cm i širine 12 cm, znakovi I-35 (približavanje prelazu puta preko železničke pruge sa branicima ili polubranicama) i I-36 (približavanje prelazu puta preko železničke pruge bez branika ili polubranika), imaju jednu stranu pravougaonika dužine 100 cm, drugu stranu pravougaonika dužine 30 cm, a kose trake na znaku postavljene pod uglom od 30° širine 8 cm.

Znakovi opasnosti se izvan naselja po pravilu postavljaju na udaljenosti 150 m do 250 m pre opasnog mesta na putu.

Znakovi opasnosti iz prethodnog stava mogu da se postavljaju i na udaljenosti manjoj od 150 m pre opasnog mesta na putu ako to zahtevaju okolnosti na delu puta na kojem se znak nalazi. Ako to zahteva bezbednost saobraćaja, a naročito brzina kretanja vozila ili nepreglednost puta, te znakove treba postavljati na udaljenosti većoj od 250 m pre opasnog mesta na putu.

Znakovima opasnosti koji su postavljeni na udaljenosti manjoj od 150 m ili većoj od 250 m moraju da se dodaju dopunske table na kojima je obeležena udaljenost od opasnog mesta zbog kojeg su takvi znakovi postavljeni.

Na nepreglednim putevima ili na putevima sa velikom brzinom saobraćaja, kao i u drugim slučajevima kada se može očekivati da vozač iznenada i nepripremljen naleti na opasno mesto na putu, između znaka opasnosti postavljenog na propisnoj udaljenosti i opasnog mesta na putu može da se postavi jedan, dva ili više znakova sa dopunskim tablama kojima se obeležava udaljenost od opasnog mesta.

Na putevima u naselju, saobraćajni znaci za opasnost se po pravilu ne postavljaju. Ukoliko je zbog posebnih okolnosti neophodno da se znakovi opasnosti postave u naselju, oni se postavljaju na udaljenosti 150 m pre opasnog mesta. Zbog specifičnosti urbane sredine i prepoznavanja opasnosti na koju znak upozorava, znakovi opasnosti mogu da se postave i na udaljenosti manjoj od 150 m pre opasnog mesta, bez postavljanja dopunske table.

Znakovi opasnosti su:

Znak „**krivina nalevo**” (I-1), znak „**krivina nadesno**” (I-1.1) označava približavanje opasnoj krivini na levo, odnosno na desno zbog fizičkih karakteristika ili nedovoljne preglednosti.

I-1

I-1.1

Znak „**dvostruka krivina ili više uzastopnih krivina od kojih je prva nalevo**” (I-2), znak „**dvostruka krivina ili više uzastopnih krivina od kojih je prva nadesno**” (I-2.1), znak „**opasna krivina**”, označava približavanje više opasnih krivini na levo, odnosno desno.

I-2

I-2.1

znak „**opasna krivina**” (I-2.2) označava približavanje više krivina ili uzastopnim krivinama koje su opasne po svojim fizičkim karakteristikama ili zbog nedostatka preglednosti.

I-2.2

Krivina može da predstavlja opasnost za vozača zbog jednog od sledećih činilaca ili nepovoljne kombinacije istih: brzine približavanja, radijusa horizontalne krivine, nagiba puta u krivini, frikcionih svojstava kolovoza i ergonomije puta i putnog pojasa. Znak I-1 odnosno I-1.1 upozorava na približavanje po pravilu oštrijoj krivini koja dolazi nakon srazmerno ravne deonice puta. Znak se postavlja i pred krivinama koje korisnik puta teže prepoznaje kao opasne (element obmane) ili koje se javljaju iza nepreglednog dela puta (element iznenađenja).

Postavljanje znakova je obavezno kada elementi krivine odstupaju od zahtevanih minimalnih propisanih vrednosti za projektovanu brzinu.

Ukoliko krivine na celom potezu puta slede jedna iza druge, na pojedinačne krivine u okviru tog poteza se ne upozorava, osim u slučaju krivine koja po svojim elementima značajno odstupa od ostalih i zato za korisnika može da predstavlja opasnost.

U naseljima se na opasne krivine ne upozorava znakovima I-1 i I-1.1, takve krivine se po potrebi obeležavaju tablama za usmeravanje (III-63 do III-63.3).

Znak I-2, odnosno I-2.1 se postavlja u slučaju kada na putu, neposredno jedna iza druge, dolaze dve opasne krivine, pri čemu druga krivina skreće u suprotnom pravcu od prve. Ako prva od krivina skreće nalevo, za upozoravanje se koristi znak I-2, a ako skreće nadesno, znak I-2.1.

Ako neposredno jedna iza druge dolaze tri ili više opasnih krivina, za upozoravanje se takođe koristi znak I-2, odnosno I-2.1, pri čemu se dužina opasne deonice navodi na dopunskoj tabli.

Pri postavljanju znakova I-2, odnosno I-2.1 dosledno se poštuju pravila za postavljanje znaka I-1, odnosno I-1.1.

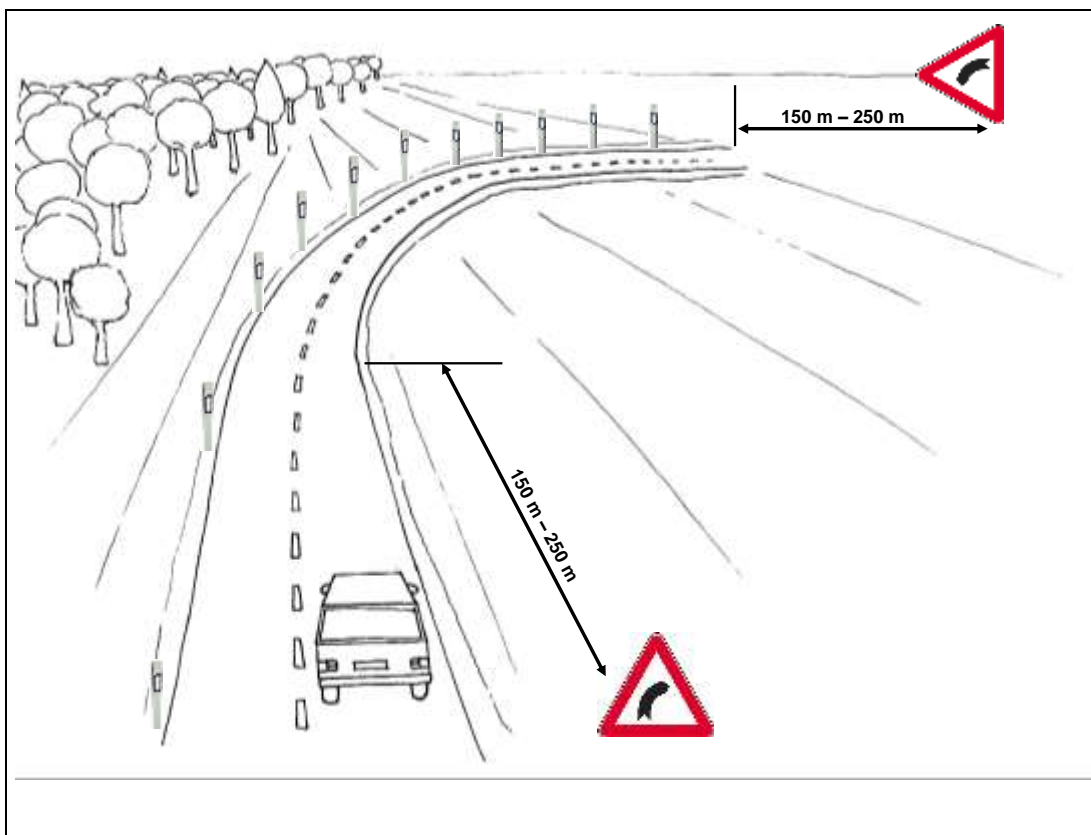
Znak I-2.2 se postavlja ispred opasnih krivina koje svojim elementima predstavljaju serpentine. Izuzetno znak može da se postavi i za obeležavanje samo jedne serpentine.

Način obeležavanja krivina u kombinaciji sa ostalim saobraćajnim znacima

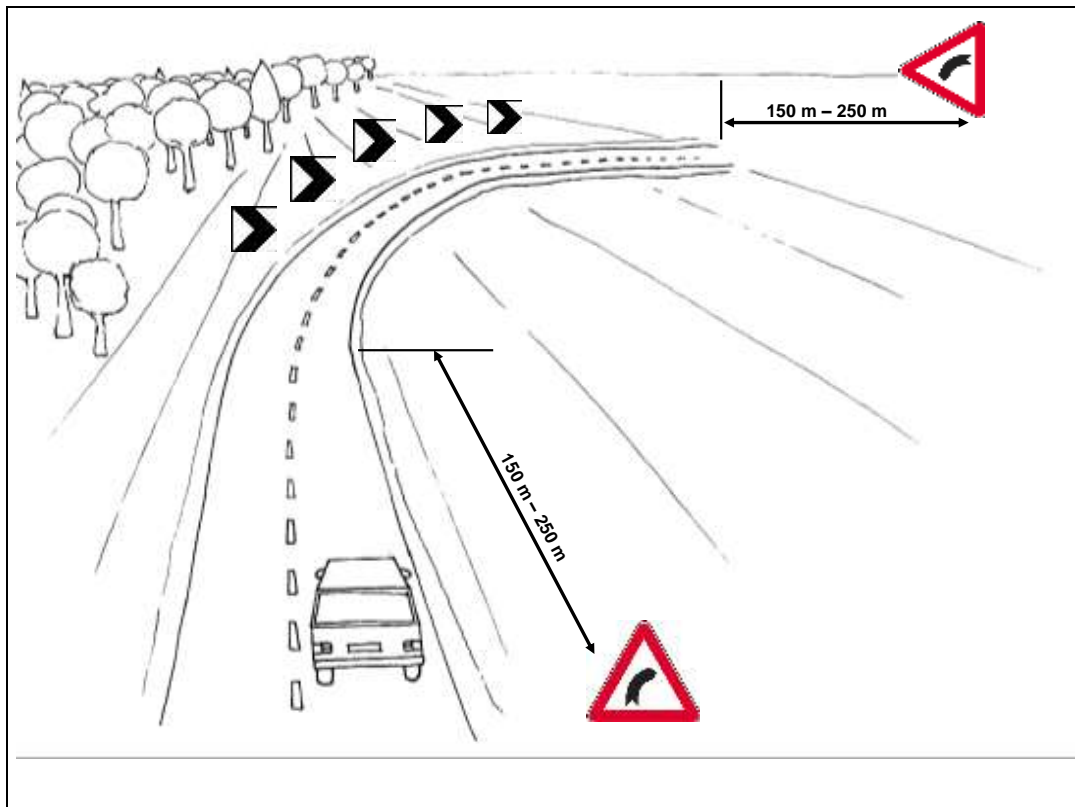
U odnosu na očekivani stepen opasnosti, opasne krivine se obeležavaju na sledeće načine:

- Obeležavanje samo saobraćajnim znakom opasnosti (slika 6.1.1)
- Obeležavanje samo saobraćajnim znakom opasnosti i tablama za usmeravanje (slika 6.1.2)
- Obeležavanje saobraćajnim znakom opasnosti, tablama za usmeravanje i opcijnsko znakom „brzina koja se preporučuje” (slika 6.1.3)

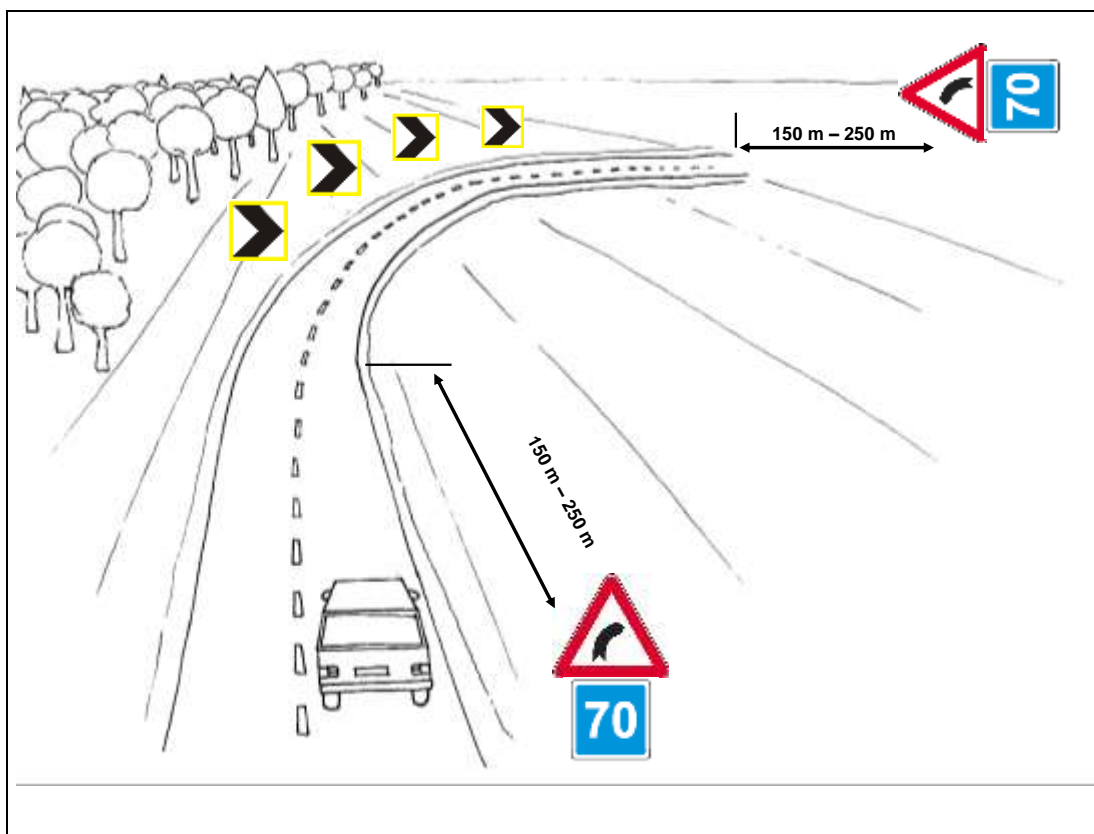
Na slici 6.1.4 prikazan je mogući način obeležavanja krivine u slučaju događaja više saobraćajnih nesreća u krivini (crna tačka). Ovaj način primjenjuje se izuzetno, samo do odgovarajuće rekonstrukcije krivine.

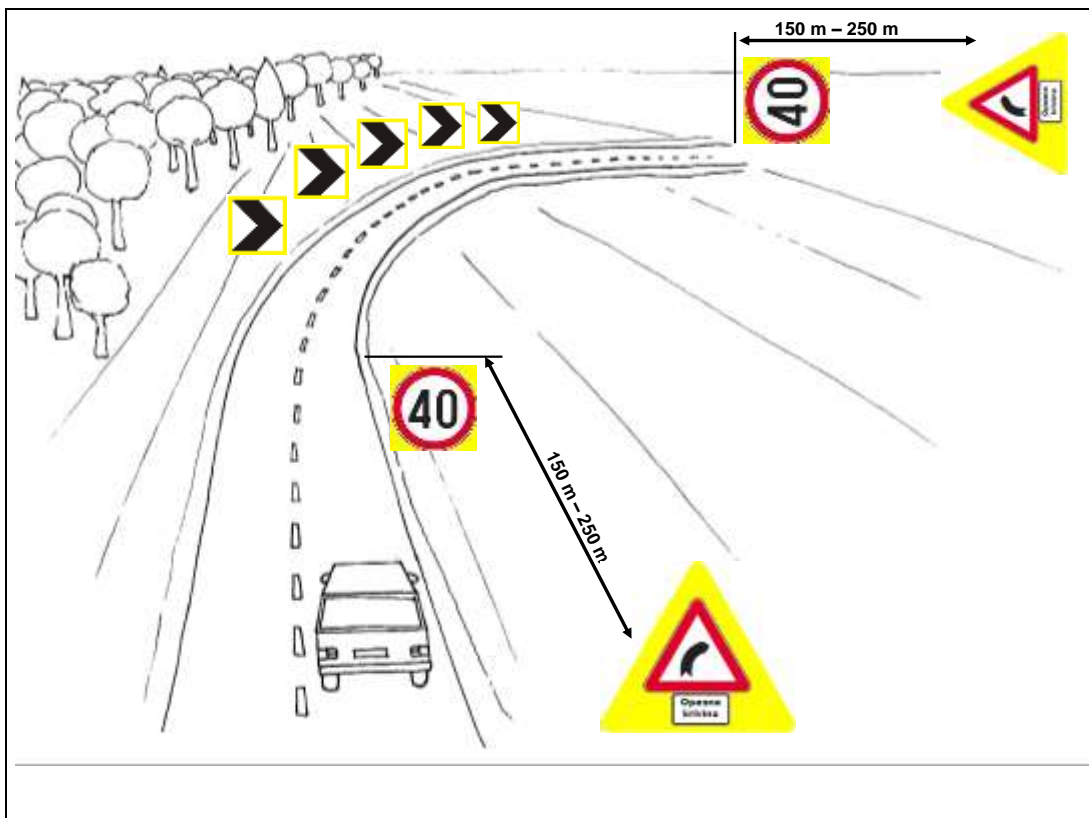
Slika 6.1.1: Obeležavanje saobraćajnim znakom opasnosti

Slika 6.1.2: Obeležavanje saobraćajnim znakom opasnosti i tablama za usmeravanje

Slika 6.1.3: Obeležavanje saobraćajnim znakom opasnosti, tablama za usmeravanje na kontrastnoj podlozi i opcijsko znakom „brzina koja se preporučuje”

Slika 6.1.4: Obeležavanje saobraćajnim znakom opasnosti, tablama za usmeravanje i ograničenjem brzine, sve na žuto-zelenoj podlozi (crna tačka)

Znak „**opasan uspon**” (I-3) i znak „**opasna nizbrdica**” (I-4) označavaju približavanje opasnoj nizbrdici, odnosno opasnom usponu, ako razlika u visini predstavlja neku opasnost koja proističe iz tih uslova. Ovaj znak za simbol ima samo nagib ili uspon, prema situaciji na terenu, a veličina nagiba odnosno uspona ispisuje se na dopunskoj tabli.

I-3

I-4

Obeležava se onaj strmina kod koje podužni nagib iznosi 10% ili više, po pravilu na dužini od minimalno 100 metara. Tim znakom se ne obeležavaju one strmine koje su kraće od 100 metara i zbog toga predstavljaju prevoj, koji se obeležava drugim znakom. Ako je dužina strmine veća od 200 metara, dopunskom tablom se obeležava dužina opasne deonice.

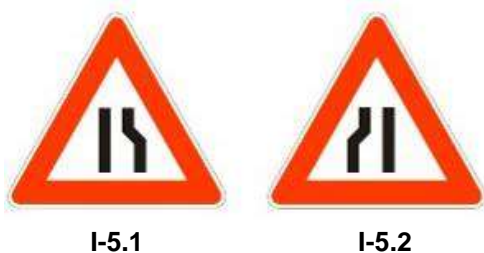
Ako je razmak između dve uzastopne opasne nizbrdice, odnosno dva uzastopna opasna uspona, manji od 150 m, postavlja se samo jedan znak, a na dopunskoj tabli se uz znak navodi ukupna dužina opasne deonice puta.

Pri promenljivoj strmini se u simbolu navodi samo najveća nizbrdica, odnosno uspon. Za obeležavanje nagiba strmine, izraženog u procentima, u simbolu znaka mogu da se koriste samo celi brojevi.

Znak „**suženje puta**” (I-5), znak „**suženje puta s desne strane**” (I-5.1), i znak „**suženje puta s leve strane**” (I-5.2) označavaju približavanje suženju kolovoza koje može da predstavlja izvesnu opasnost.

I-5

I-5.1

I-5.2

Znak (I-5) upozorava korisnika puta na opasnost usled stalnog obostranog suženja puta. Može da se koristi i za obeležavanje privremenog suženja usled radova ili drugih prepreka na putu, pri čemu znak mora biti žute boje. Kada se suženje javlja samo sa jedne strane puta, smisljeno se koristi znak I-5.1 „suženje puta s desne strane, odnosno I-5.2 „suženje puta s leve strane“, koji se postavlja samo za onaj smer saobraćaja za koji je saobraćajna traka sužena.

Znakovi I-5 do I-5.2 se postavljaju kada se širina saobraćajne trake odnosno saobraćajnog profila smanji (slika 6.1.5), odnosno uvek kada se širina puta za

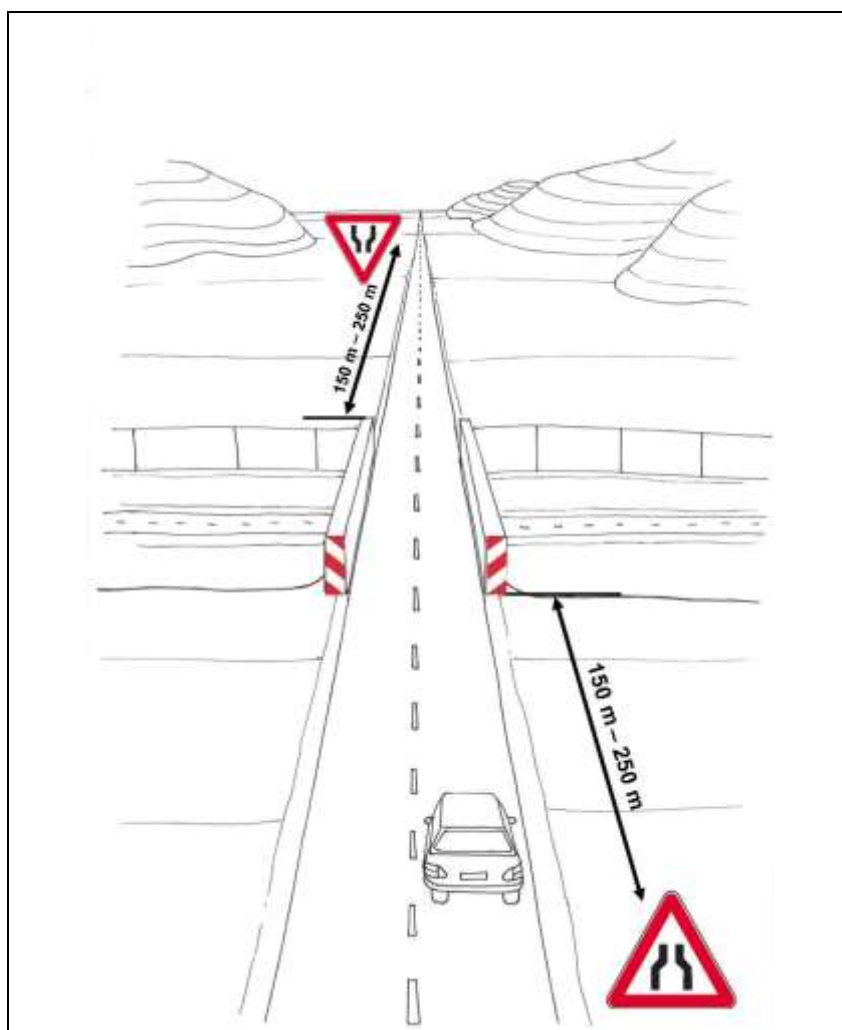
dvosmerni, odnosno jednosmerni saobraćaj, smanji ispod zakonski propisane minimalne širine za saobraćajnu traku.

Kada se širina puta za dvosmerni saobraćaj smanji ispod zakonski propisane minimalne širine za saobraćajnu traku, nije dovoljno da se postave samo znakovi za suženje kolovoza nego treba postaviti i dodatnu saobraćajnu signalizaciju za uređenje naizmenično jednosmernog saobraćaja (slika 6.1.6).

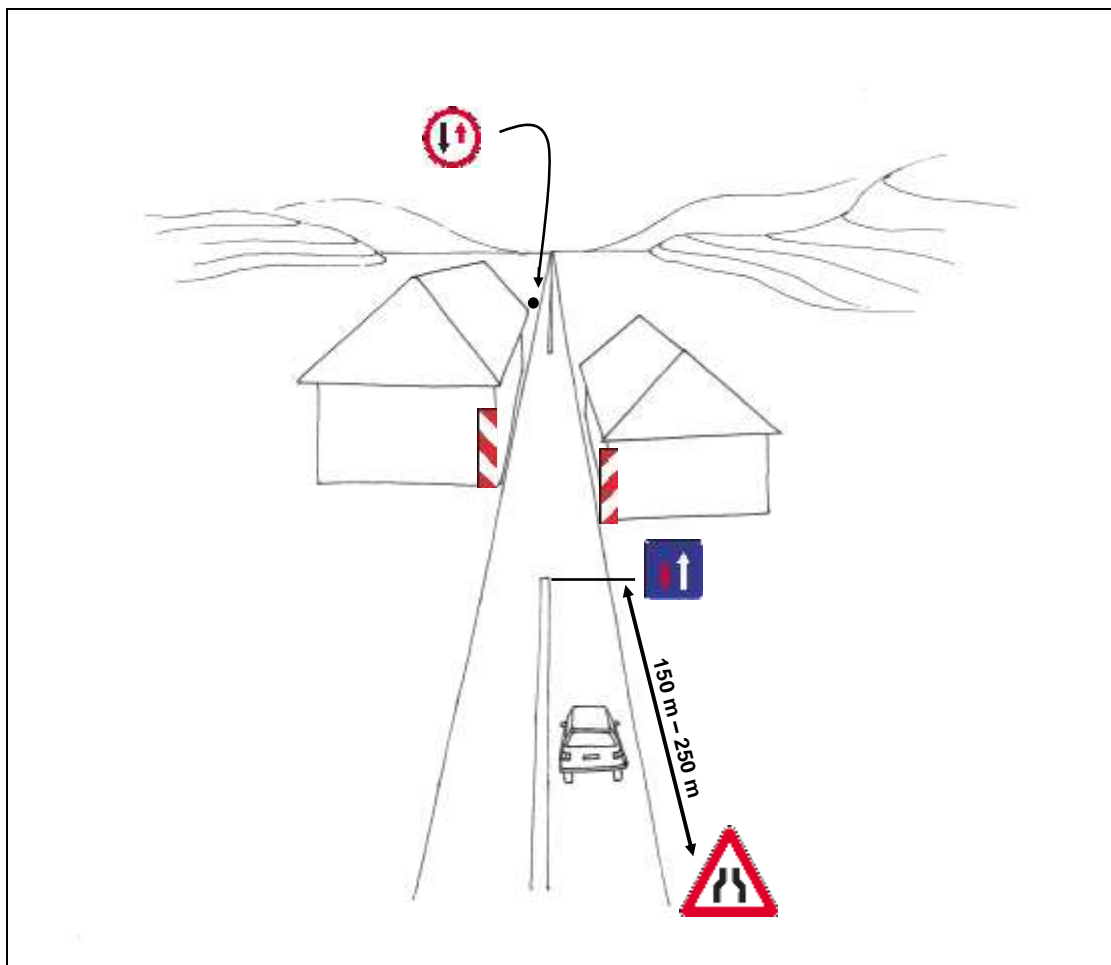
Znak se ne postavlja na uskim putevima, koji su celom dužinom jednako uski.

Znaku za suženje puta se dodaje dopunska tabla na kojoj se navodi dužina sužene deonice puta u slučajevima kada u zoni suženja nije obezbeđena preglednost i kada saobraćaj nije regulisan semaforima.

Način obeležavanja suženja:

Slika 6.1.5: Obeležavanje suženja znakom opasnosti

Slika 6.1.6: Obeležavanje suženja znakom opasnosti i dodatnom saobraćajnom signalizaciju za uređenje naizmenično jednosmernog saobraćaja

Znak „**pokretni most**” (I-6) označava blizinu mesta na kome se na putu nalazi pokretni most.

I-6

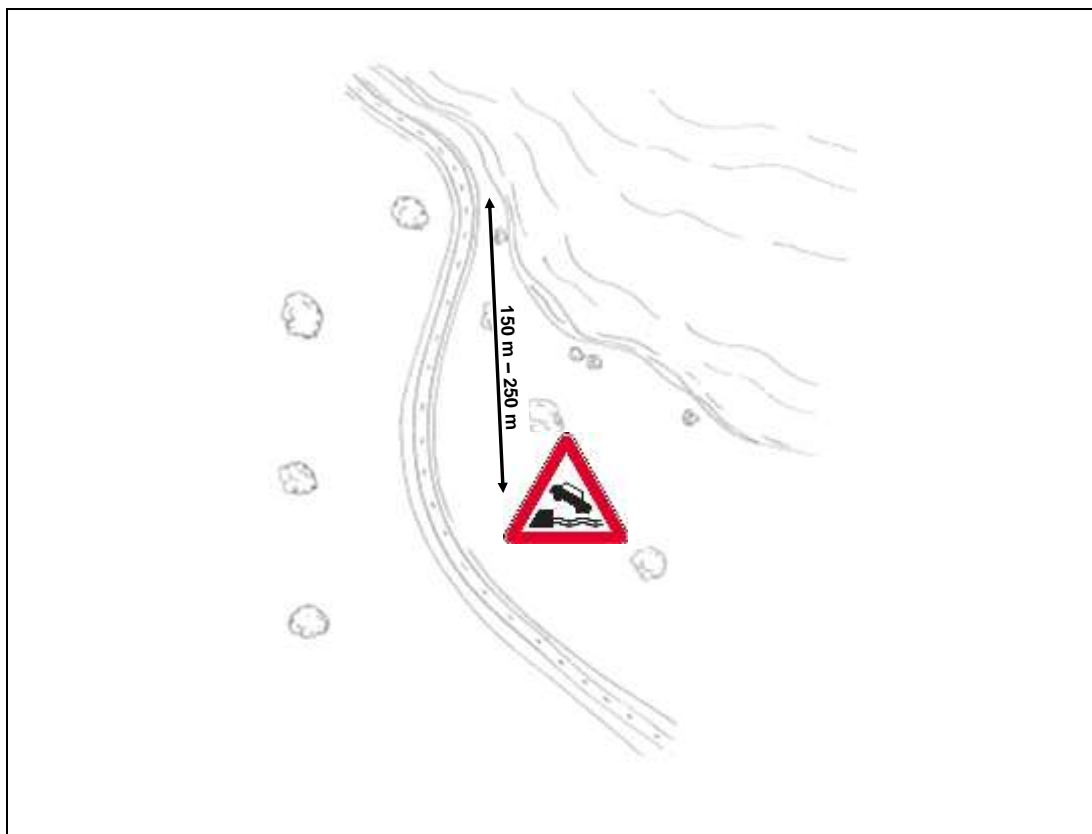
Znak „**blizina obale**” (I-7) označava blizinu mesta na kome put nailazi na obalu.

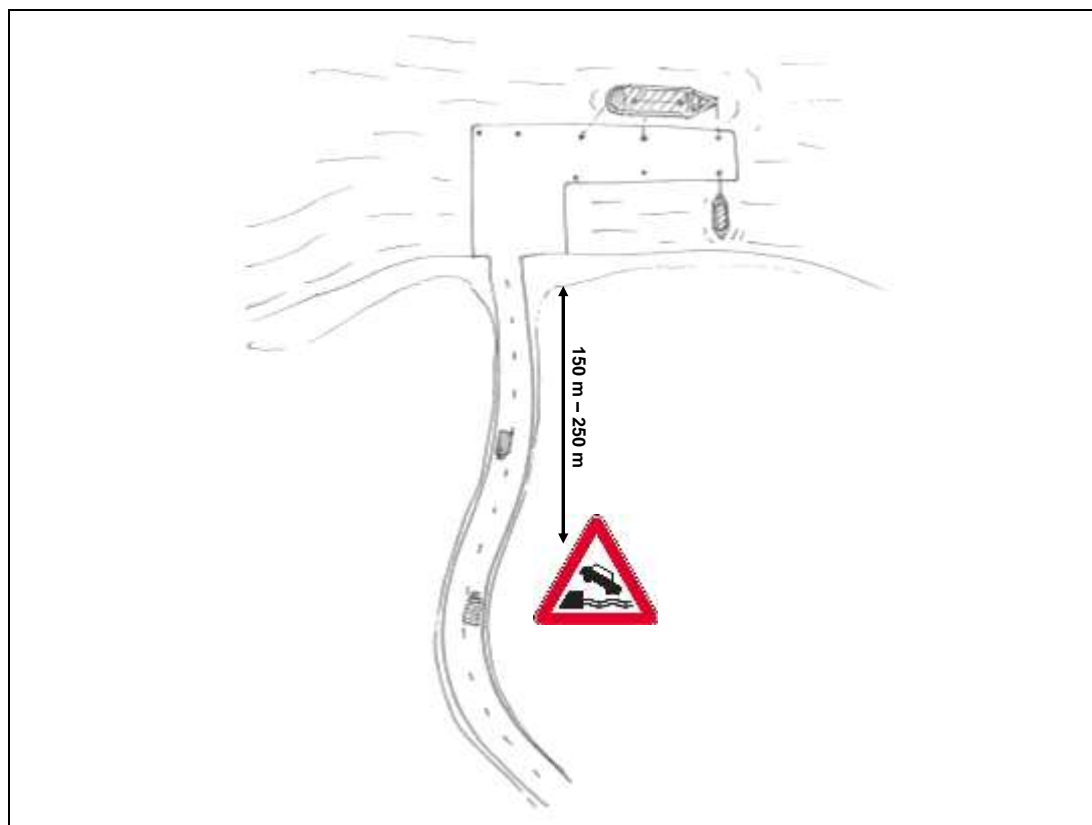
I-7

Znak se postavlja u slučaju kada put prolazi pored obale i kada pored kolovoza nije postavljena zaštitna ograda (slika 6.1.7).

Znak se postavlja i kada se put na obali „slepo” završava (npr. pristanište) i pristup vodi nije fizički obezbeđen (slika 6.1.8).

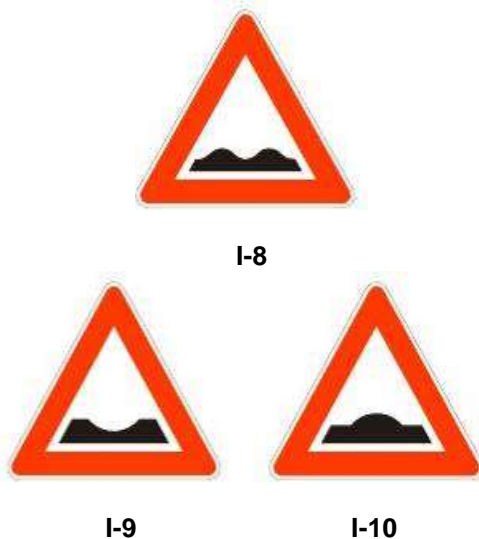

Slika 6.1.7: Obeležavanje blizine mesta na kome put nailazi na obalu

Slika 6.1.8: Obeležavanje pristupa vodi, koji nije fizički obezbeđen

Znak „**neravan kolovoz**” označava blizinu dela puta na kome je kolovoz neravan zbog postojanja opasnih izbočina i ulegnuća (I-8), zbog ulegnuća (I-9) ili zbog blizine opasnog prevoja puta ili veće izbočine na kolovozu (I-10).

Znak I-8 upozorava učesnike u saobraćaju na opasnost koju pri vožnji normalnom brzinom za njih predstavljaju opasne izbočine i/ili ulegnuća na kolovoznoj površini.

Ako se na kolovoznoj površini nalazi samo jedno opasno mesto, na opasnost se upozorava znakom I-8. Isti znak se u koristi u slučaju kada se na inače dobrom putu nalazi veći broj takvih mesta na većoj međusobnoj udaljenosti. Međutim, ako su takva opasna mesta na određenoj deonici puta učestala i raspoređena na maloj međusobnoj udaljenosti ili su na određenoj deonici koncentrisana, upotrebljava se znak I-8 sa dopunskom tablom na kojoj je navedena dužina opasne deonice puta.

Kada je oštećena samo jedna polovina puta za dvosmerni saobraćaj i saobraćajno uređenje dozvoljava prelazak u saobraćajnu traku suprotnog smera, znak I-8 mora da se postavi za oba smera saobraćaja.

Znak I-9 upozorava korisnika puta na opasnost kojoj je izložen zbog pojedinačnog opasnog ulegnuća na kolovoznoj površini ili zbog osetnog konkavnog loma nivelete. Znak se postavlja kada ulegnuće ili lom pri normalnoj brzini vožnje predstavljaju opasnost za korisnike puta.

Kada se značenje znaka odnosi na lom nivelete, ne postavlja se dopunska tabla za navođenje dužine.

Znak I-10 upozorava učesnika u saobraćaju na opasnost kojoj je izložen zbog pojedinačne opasne izbočine na kolovoznoj površini ili osetnog konveksnog loma nivelete. Znak se postavlja kada izbočina ili prevoj pri normalnoj brzini vožnje predstavlja opasnost za korisnike puta.

Kada se značenje znaka odnosi na prevoj, ne postavlja se dopunska tabla za navođenje dužine.

Znak „**klizav kolovoz**” (I-11) označava blizinu dela puta na kome kolovoz pod određenim atmosferskim uslovima ili sličnim okolnostima ima klizavu površinu.

I-11

Znak I-11 se postavlja tamo gde zbog atmosferskih ili drugih posebnih uslova na kolovoznoj površini ne postoji zadovoljavajući stepen prijanjanja, a sami korisnici puta nisu u mogućnosti da to sami pravovremeno primete.

Ukoliko zadovoljavajući stepen prijanjanja na kolovoznu površinu nije obezbeđen samo u određenim atmosferskim ili drugim uslovima, znaku se dodaje dopunska tabla sa odgovarajućim obeležjem ili simbolom (pri kiši, pri snežnim padavinama...).

Ako se znak odnosi na deonicu puta koja je duža od 100 metara, znaku se dodaje dopunska tabla sa navedenom dužinom deonice na kojoj na kolovoznoj površini nije obezbeđen zadovoljavajući stepen prijanjanja.

Znak „**kamenje pršti**” (I-12) označava blizinu dela puta na kome se nalazi nevaljani tucanik ili koji je posut sitnim kamenjem na tvrdoj podlozi i na kome za druge učesnike u saobraćaju postoji opasnost od prskanja kamena.

I-12

Znak se postavlja na putevima sa krpjenim kolovozom, kada su pojedinačna mesta ili deonice kolovoza zakrpjeni na takav način da postoji opasnost da druge učesnike u saobraćaju pogodi neki kamen.

Na takvu opasnost se ne upozorava ako korisnik puta, na osnovu vrste i stanja kolovoza, može sam da utvrdi postojanje takve opasnosti. Tako se znak I-12 ne postavlja na putevima sa makadamskim kolovozom.

Znak može da se postavi u pojedinačnoj fazi obnove kolovoza, ukoliko tehnologija izvođenja prouzrokuje takvu opasnost. Ako se znak odnosi na dužu deonicu puta, znaku se dodaje dopunska tabla sa naznačenom dužinom deonice na kojoj postoji opasnost da druge učesnike u saobraćaju pogodi neki kamen.

Znakovi „**odronjavanje kamenja**” sa desne (I-13) odnosno leve strane puta (I-13.1)

označavaju blizinu dela puta na kome postoji opasnost od kamenja koje pada ili od kamenja koje se nalazi na putu.

I-13

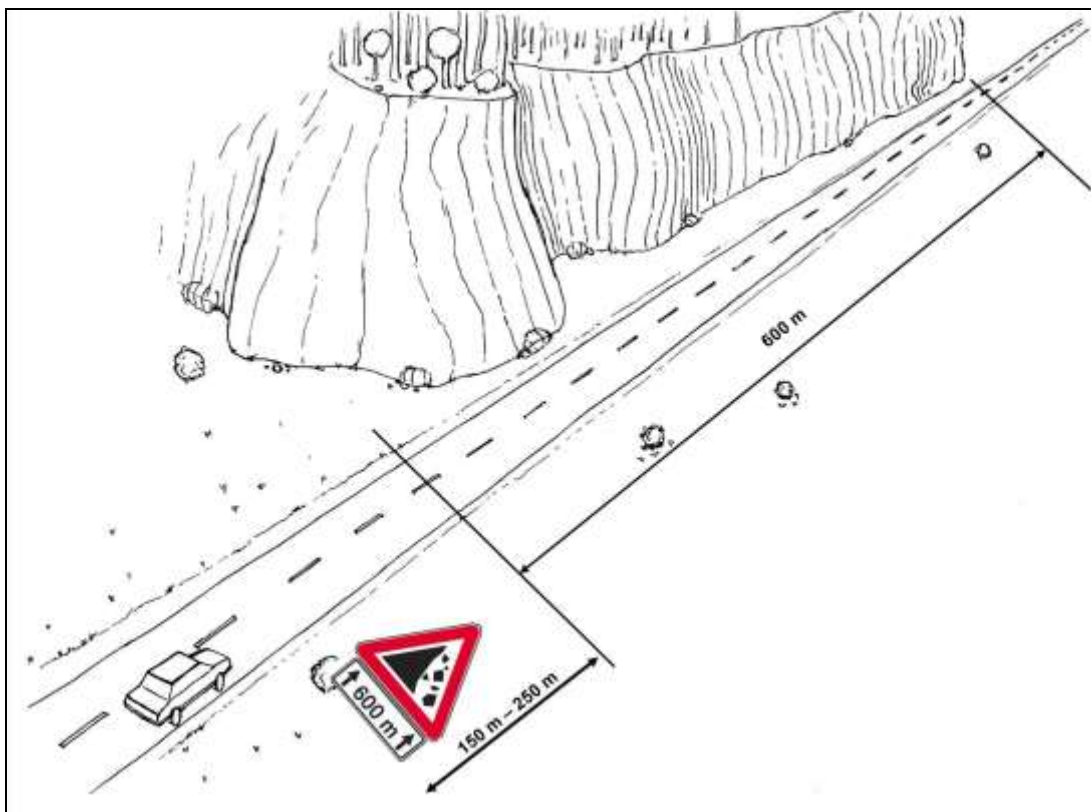
I-13.1

Znakovi se postavljaju na deonicama puteva sa stenovitim usecima i strmim kosinama, gde se kamenje i zemljani materijal često obušavaju i ugrožavaju saobraćaj. Tamo gde su opasne padine efikasno zaštićene mrežama ili drugim tehničkim uređajima ili građevinskim merama za zaštitu od odrona kamenja, znakovi I-13 i I-13.1 se ne postavljaju.

Znakovi I-13 i I-13.1 se koriste smisleno, u zavisnosti od padine sa koje pada kamenje.

U slučajevima kada kamenje leti sa padina na obe strane puta, upotrebljava se simbol osnovnog znaka I-13.

Ukoliko se radi o opasnoj zoni koja se prostire na većoj dužini, stvarna dužina opasne zone se obeležava na dopunskoj tabli (slika 6.1.9).

Slika 6.1.9: Obeležavanje stvarne dužine opasne zone na dopunskoj tabli

Znak „**označeni pešački prelaz**” (I-14) označava blizinu mesta na putu na kome se nalazi obeleženi pešački prelaz.

I-14

Saobraćajni znak I-14 upozorava učesnike u saobraćaju na obeležene pešačke prelaze koji se nalaze izvan naselja. Uslov za postavljanje znaka I-14 jeste da pešački prelaz na putu bude označen propisanom horizontalnom signalizacijom.

Znakom se upozorava i na obeleženi pešački prelaz koji čini prvi prelaz u naselju i koji je udaljen manje od 100 m od znaka koji obeležava početak naselja.

Izuzetno se tim znakom upozorava i na pešački prelaz u naselju koji je zbog posebnih okolnosti teško uočljiv za vozače.

Ako znak ne može da se postavi na propisanu udaljenosti, uz njega se dodaje dopunska tabla na kojoj se navodi stvarna udaljenost od opasnog mesta.

Znakom I-14 se ne upozorava na pešačke prelaze ako se oni nalaze u području raskrsnice i ako je raskrsnica obeležena saobraćajnim znakom opasnosti.

Pešački prelaz koji je u raskrsnici obeležen paralelno sa glavnim saobraćajnim pravcem (priključni kraci) se ne obeležava saobraćajnim znakom.

Znak „**deca na putu**” (I-15) označava blizinu dela puta na kome se deca češće i u većem broju kreću (blizina škole, obdaništa, igrališta i sl.).

I-15

Saobraćajnim znakom se upozorava na opasnost zadržavanja dece na saobraćajnim površinama puta, odnosno neposredno pored njih, pri čemu pešačke površine nisu adekvatno uređene, kao i na prelaženje dece preko puta (zona škole, vrtića, biblioteke, igrališta, autobuskih stajališta i slično).

Izuzetno se znak postavlja radi upozoravanja na pojedinačnu deonicu puta izvan naselja gde se deca često kreću, gde pešačke površine nisu uređene i gde je deonica puta nepregledna ili je zbog drugih okolnosti opasna. U takvom slučaju se znaku dodaje dopunska tabla na kojoj se obeležava dužina opasne deonice.

Znak „**biciklisti na putu**” (I-16) označava blizinu mesta na kome se biciklisti često priključuju na put ili ga prelaze.

I-16

Znak se postavlja izvan naselja, na mestu gde se biciklistička staza završava ili prelazi preko puta. Ako je raskrsnica obeležena odgovarajućim znakom opasnosti, znak I-16 se ne postavlja.

Znakom se upozorava i na obeleženi biciklistički prelaz koji čini prvi prelaz u naselju i koji je udaljen manje od 100 m od znaka koji obeležava početak naselja.

U naselju se znak ne postavlja, osim u slučaju kada su biciklistički prelaz ili mesto završetka biciklističke staze teško uočljivi.

Kada je biciklistički prelaz kombinovan sa pešačkim prelazom, postavlja se samo znak I-14 (označeni pešački prelaz).

Znak „**životinje na putu**” (I-17) označava blizinu dela puta na kome domaće životinje pod nadzorom prelaze preko puta ili se kreću duž puta.

I-17

Znak se postavlja za upozoravanje na opasna mesta ili deonice izvan naselja na kojima domaće životinje često prelaze preko puta ili se duž njega kreću.

Uprkos postavljenom znaku, domaće životinje smeju da prelaze preko puta samo u pratnji i pod nadzorom goniča stoke.

Znak se ne postavlja u slučaju kada domaće životinje samo pasu pored puta. U tom slučaju treba sprečiti mogućnost izlaska domaćih životinja na put.

Ako se znakom upozorava na dužu deonicu puta duž koje se kreću domaće životinje, uz njega se dodaje dopunska tabla sa obeležjem dužine opasne deonice.

Ako životinje prelaze put ili se duž njega kreću samo u određeno doba dana, na dopunskoj tabli se navodi i vreme na koje se znak odnosi.

Znak „**divljač na putu**” (I-18) označava blizinu dela puta opasnog zbog prelaska divljači preko puta.

I-18

Znak se koristi za upozoravanje na posebno opasna mesta na kojima divlji papkari često prelaze put.

Posebno opasna mesta se određuju na osnovu podataka o broju stvarnih prelazaka i/ili saobraćajnih nezgoda koji su dobijeni od strane nadležnih institucija.

Znak „**radovi na putu**” (I-19) označava mesto na kome se izvode radovi na putu.

I-19

Znak se postavlja za vreme izvođenja radova na putu. Znak mora da stoji i za vreme neizvođenja radova, kada je to potrebno radi zaštite gradilišta.

Znak se po pravilu koristi u kombinaciji sa drugim saobraćajnim znacima i/ili saobraćajnom opremom.

Kada je gradilište duže od 100 m i/ili nepregledno, uz znak može da se doda dopunska tabla IV-2 na kojoj se navodi dužina gradilišta.

Svako privremeno saobraćajno uređenje mora da bude planirano u skladu sa sveskom 6.2 „Označavanje radova na putevima“ ovog Priručnika.

Znakovi „**nailaženje na semafore**” (I-20 i I-20.1) označavaju blizinu raskrsnice ili obeleženog pešačkog prelaza na kome je saobraćaj regulisan pomoću uređaja za davanje svetlosnih saobraćajnih znakova.

I-20

I-20.1

Znak se po pravilu upotrebljava izvan naselja, za upozoravanje vozača na svetlosne saobraćajne znakove. Izuzetno ovaj znak može da se postavi i u naselju kada korisnici puta, zbog posebnih okolnosti, svetlosne znake ne bi mogli pravovremeno da primete.

U takva sredstva se ubrajaju i svi ostali svetlosni uređaji koji se koriste za regulisanje saobraćaja.

Znak „**blizina avionske piste**” (I-21) označava deo puta preko koga avioni preleću u niskom letu prilikom sletanja odnosno poletanja.

I-21

Znak upozorava korisnike puta na mogućnost iznenadnog pojavljivanja aviona u niskom letu, odnosno na eventualnu iznenadnu buku aviona.

Znak se po pravilu postavlja samo na putevima koji se nalaze u neposrednoj blizini piste za sletanje i uzletanje.

Znakovi „**bočni vetar**” sa leve (I-22), odnosno desne (I-22.1) strane označavaju blizinu dela puta na kome često duva jak bočni vetar.

I-22

I-22.1

Znakovi su namenjeni samo za obeležavanje onih deonica puta na kojima se zbog mesnih prilika javljaju iznenadni bočni udari vetra koji mogu biti opasni za motorna vozila (npr. veoma visoki izloženi mostovi, vijadukti, isečena šumska područja, ravnice iza useka puta i sl.). Znakovi se ne postavljaju na planinskim prelazima, grebentskim i drugim izloženim obalnim putevima i u ravnicama gde su vetrovi stalno prisutni, ali ne dolazi do pojave udara vetra.

U slučaju duže opasne deonice, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je obeležena dužina deonice puta.

Pored znaka, na vidljivom mestu i na odgovarajućoj lokaciji, treba da se postavi „vreća za vetar” koja pokazuje jačinu i pravac vetra.

Podaci o jačini i smeru vetra mogu da se prikazuju i na elektronskim ekranima, odnosno znakovima sa izmenljivim sadržajem (ITS sistemi). Na područjima gde se javljaju udari vetrova koji mogu da budu opasni za dalju vožnju pojedine vrste vozila (prevrtanje), pa zato njihovo dalje kretanje treba zabraniti, treba da se urede površine za isključivanje takvih vozila.

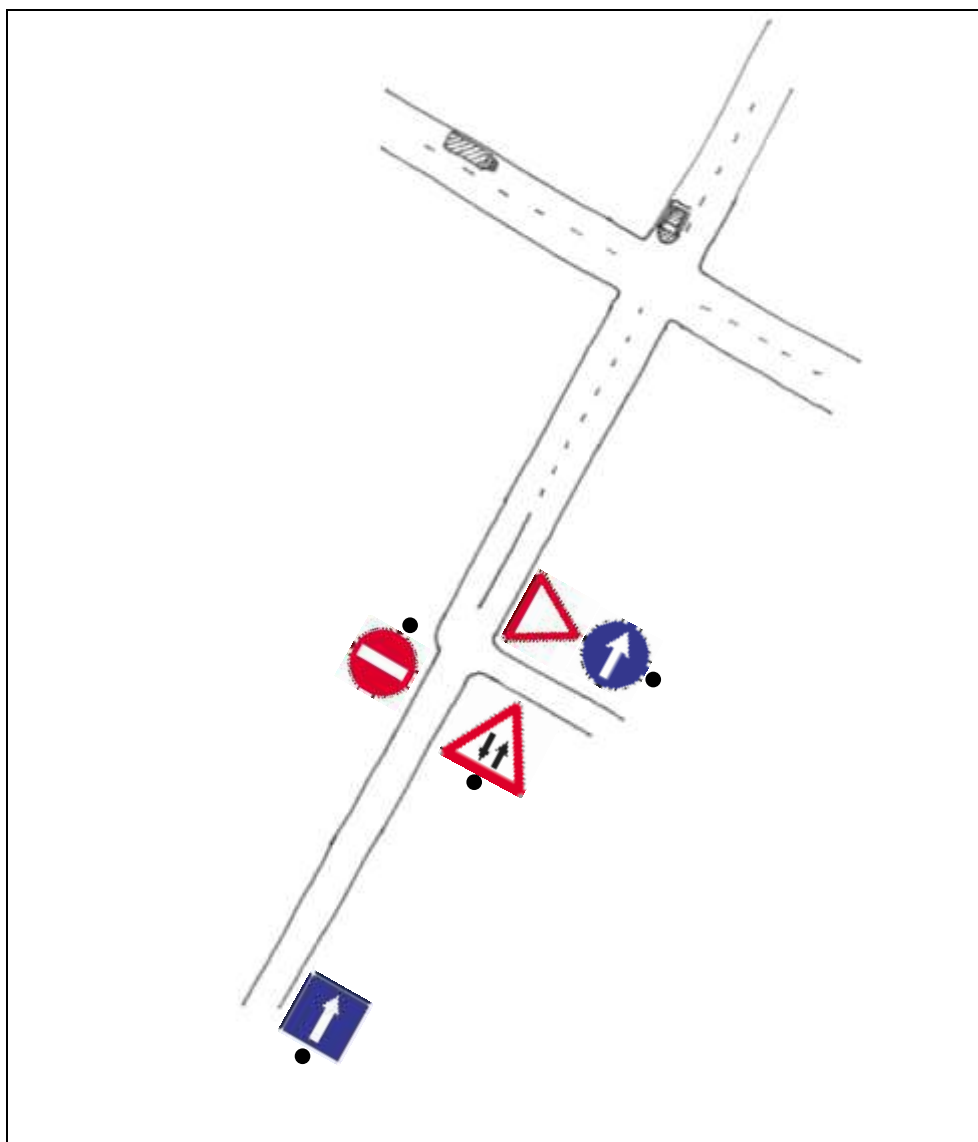
Znakovi I-22 i I-22.1 obavezuju učesnika u saobraćaju na putu da na osnovu prilika preduzme sve potrebne mere za bezbednu vožnju, odnosno da prema trenutnim vremenskim uslovima i karakteristikama vozila odn. tereta proceni da li je nastavak vožnje po putu bezbedan ili nije.

Znak „**saobraćaj u oba smera**” (I-23) označava blizinu mesta na kome se prelazi sa dela puta na kome se saobraćaj odvija samo u jednom smeru na deo tog puta na kome se privremeno ili stalno saobraćaj vrši u oba smera.

I-23

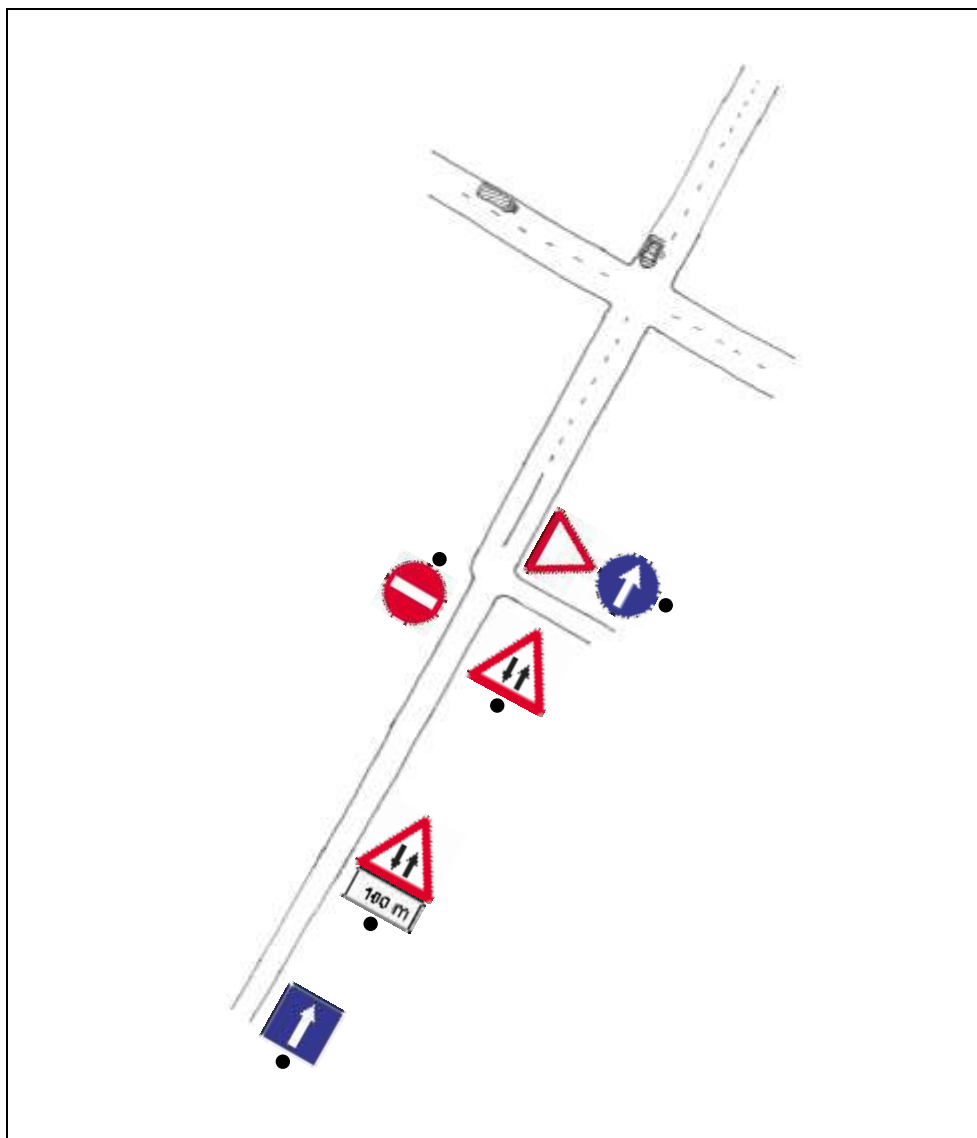
Znak se postavlja na mestu odakle počinje dvosmerni saobraćaj. (slika 6.1.10).

Slika 6.1.10: Obeležavanje mesta odakle počinje dvosmerni saobraćaj

Ukoliko je potrebno da se vozači unapred obaveste o promeni saobraćajnog režima znak se postavlja i na odgovarajućoj udaljenosti pre same promene. U takvom

slučaju se znaku dodaje dopunska tabla na kojoj je obeležena udaljenost do mesta gde počinje dvosmerni saobraćaj (slika 6.1.11).

Slika 6.1.11: Obeležavanje mesta odakle počinje dvosmerni saobraćaj sa najavom

Znak se koristi i kao privremeni znak prilikom preusmeravanja saobraćaja zbog izvođenja radova, odnosno iz drugih opravdanih razloga.

Ako je dvosmerni saobraćaj uređen samo na određenoj deonici inače jednosmernog puta, na dopunskoj tabli uz saobraćajni znak se navodi dužina takve deonice.

Znak „tunel” (I-24) označava blizinu tunela na putu.

I-24

Saobraćajnim znakom se upozorava na opasnost do koje dolazi zbog nagle promene svetlosti i sa tim povezanog prilagođavanja oka vozača na osvetljenost.

Znak I-24 upozorava korisnika puta na obavezu poštovanja svih saobraćajnih pravila koja se odnose na vožnju kroz tunele.

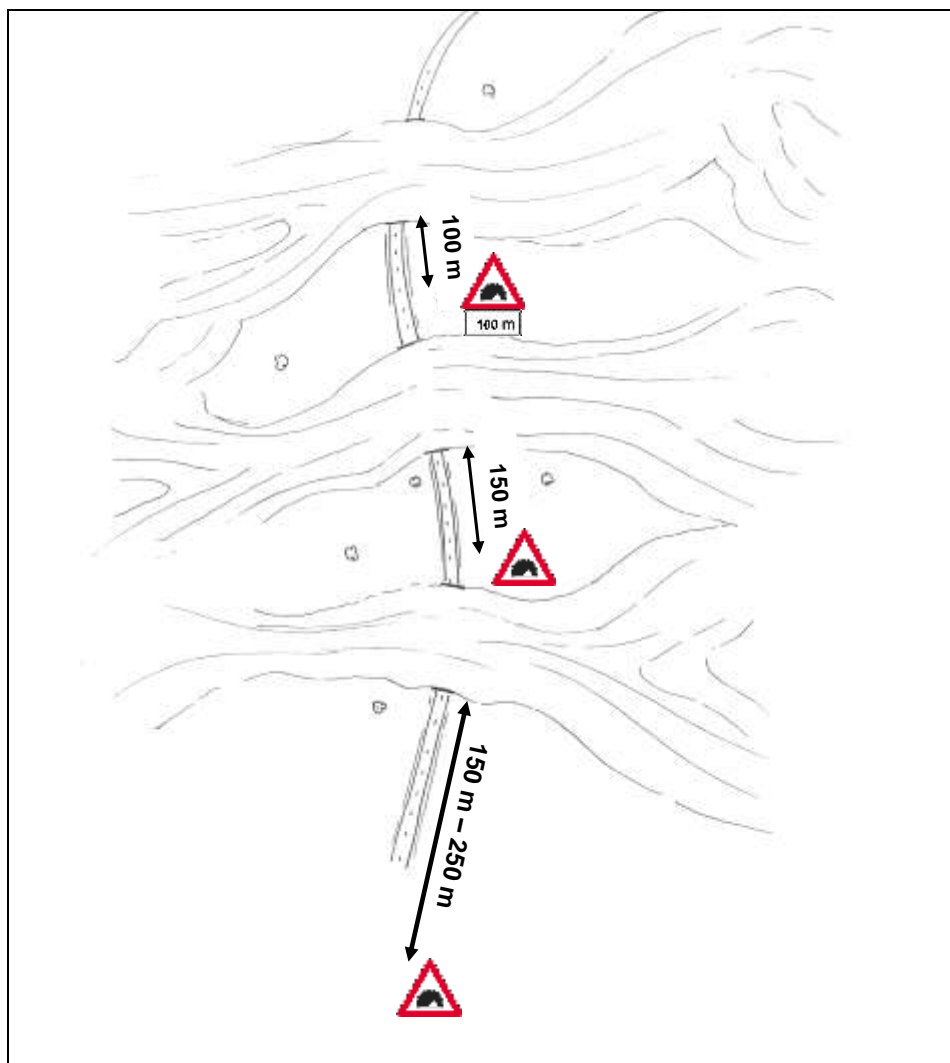
Može da se postavi i radi upozoravanja na približavanje galeriji koja zbog svojih elemenata (dužina, osvetljenje, ukidanje zaustavnih traka) zahteva od vozača da postupaju slično kao prilikom vožnje kroz tunele.

Značenje saobraćajnog znaka se ne odnosi na opasnosti u slučaju suženja slobodnog profila, eventualnog zatvaranja objekta zbog prevelike koncentracije izduvnih gasova i drugih vanrednih događaja. Na takve okolnosti se upozorava drugim odgovarajućim znakovima.

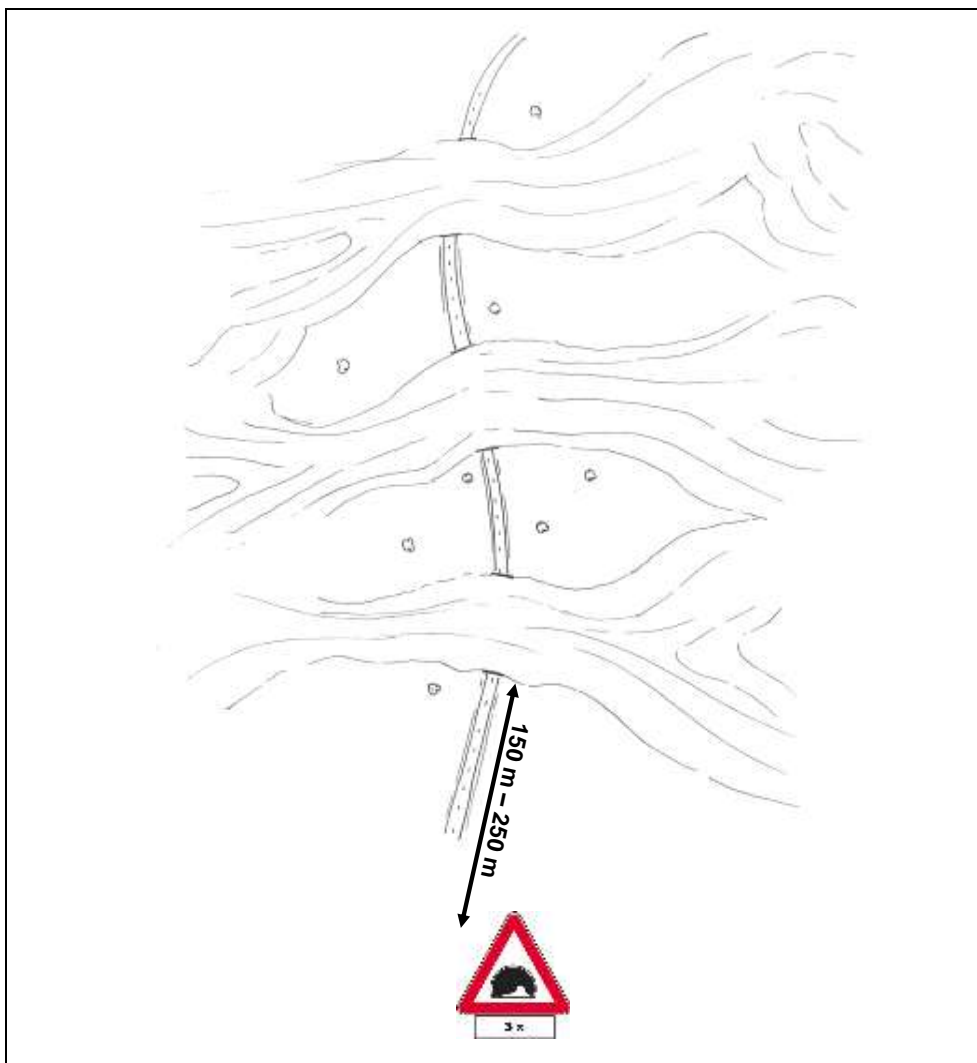
Znak važi celom dužinom objekta.

Ako na pojedinačnoj deonici puta postoji više uzastopnih objekata, po pravilu se na svaki objekat upozorava odvojeno (slika 6.1.12). Ukoliko znaka nije moguće postaviti na udaljenosti 150 do 250 m od objekta, znak može biti postavljen na manjoj udaljenosti, pri čemu znakovima moraju da se dodaju dopunske table na kojima je obeležena udaljenost. Udaljenost ne smije biti manja od zaustavne preglednosti (Zaustavna preglednost u funkciji računске brzine deonice, Pravilnik o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da izpunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta).

Ukoliko su uzastopni objekti raspoređeni na izuzetno kratkoj međusobnoj udaljenosti koja ne omogućava postavljanje znakova za sledeće objekte, na njih se upozorava dopunskom tablom koja se dodaje znaku I-24 ispred prvog objekta. Na dopunskoj tabli se navodi broj tunela (slika 6.1.13).

Slika 6.1.12: Obeležavanje uzastopnih objekata

Slika 6.1.13: Obeležavanje objekta raspoređenih na izuzetno kratkoj međusobnoj udaljenosti

Znak „**opasnost na putu**” (I-25) označava blizinu dela puta ili mesta na putu na kome učesnicima u saobraćaju pretila opasnost za koju ovim pravilnikom nije predviđen poseban znak opasnosti.

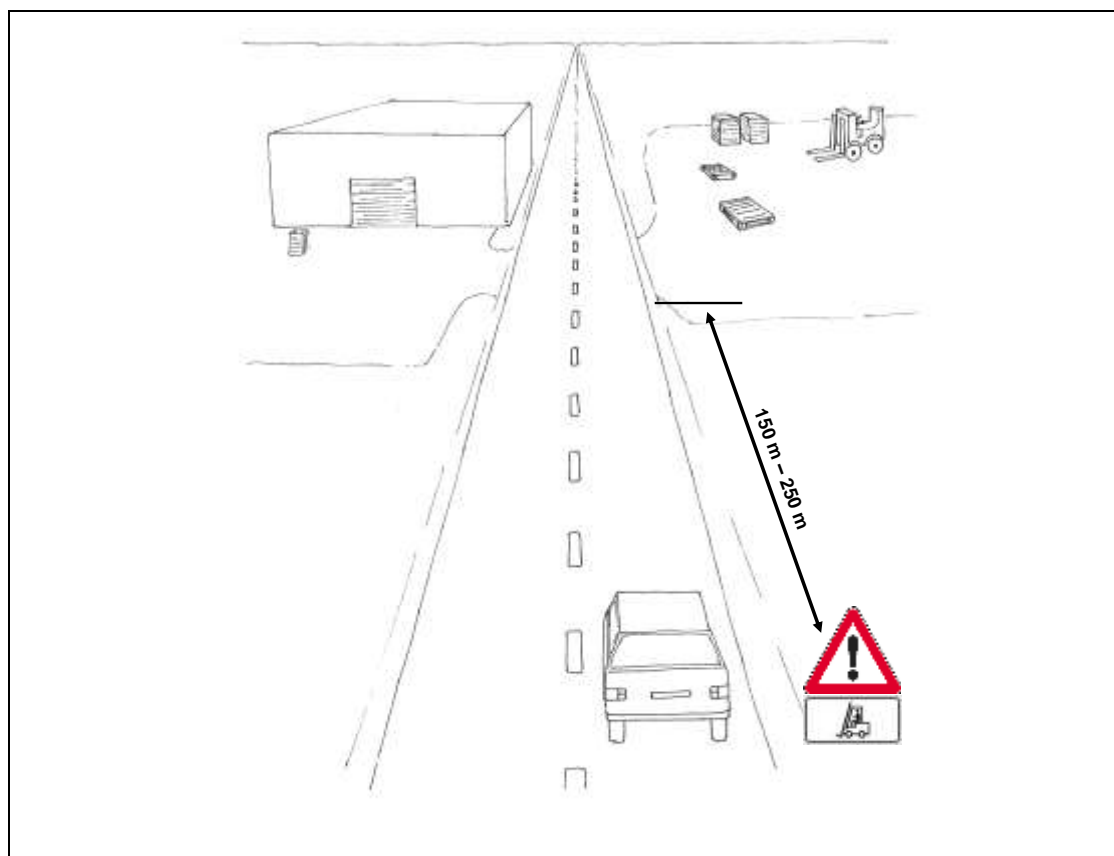

I-25

Znak I-25 se upotrebljava kada znakovima opasnosti koji su propisani Pravilnikom ne može da se upozori na konkretnu opasnost.

Znaku mora da se doda dopunska tabla sa obrazloženjem vrste opasnosti (slika 6.1.14).

Na dopunskoj tabli se po pravilu koriste simboli propisani Pravilnikom o saobraćajnoj signalizaciji. Uz te simbole mogu da se koriste i međunarodno priznati ili opšte razumljivi simboli. Svi simboli koji odstupaju od Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji mogu da se koriste samo uz saglasnost upravljača puta.

Slika 6.1.14: Dopunska tabla sa obrazloženjem vrste opasnosti

Znak „ukrštanje puteva iste važnosti” (I-26) označava blizinu ukrštanja puteva od kojih nijedan put nije put sa prvenstvom prolaza.

I-26

Znak I-26 se po pravilu koristi samo na raskrsnicama manje značajnih puteva sa retkim saobraćajem.

Prvenstvo prolaza u tako obeleženoj raskrsnici je određeno opštim pravilima Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima.

Znak „ukrštanje sa sporednim putem pod pravim uglom” (I-27), znak „spajanje sa sporednim putem pod pravim uglom s leve strane” (I-28), znak „spajanje sa sporednim putem pod pravim uglom s desne strane” (I-28.1), znak „spajanje sa sporednim putem pod oštrim uglom s leve strane” (I-29) i znak „spajanje sa sporednim putem pod oštrim uglom s desne strane” (I-29.1), označavaju blizinu raskrsnice na kojoj se put sa prvenstvom prolaza ukršta odnosno spaja sa sporednim putem.

Simboli na navedenim znakovima iz ove tačke mogu i drugačije da izgledaju, ali moraju uvek prikazivati konkretnu situaciju na putu.

I-27

I-28

I-28.1

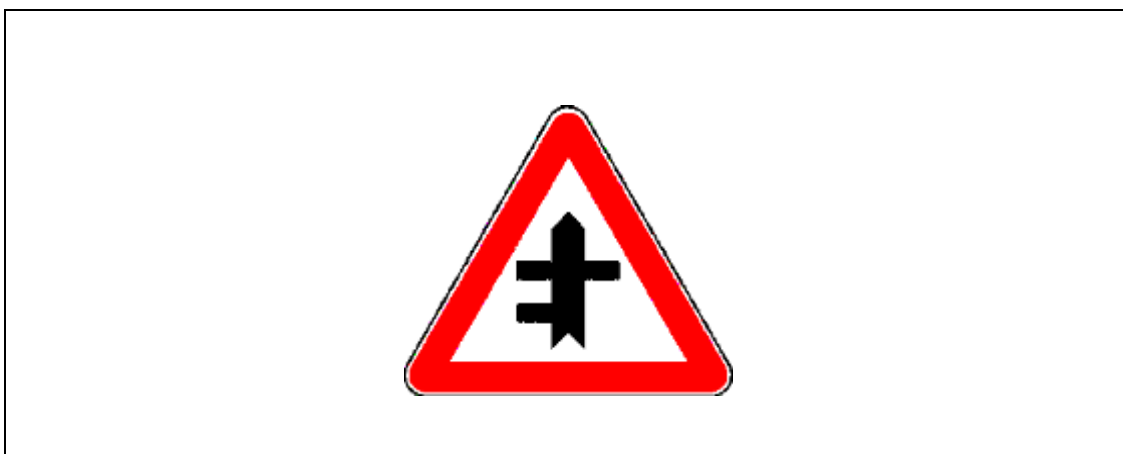
I-29

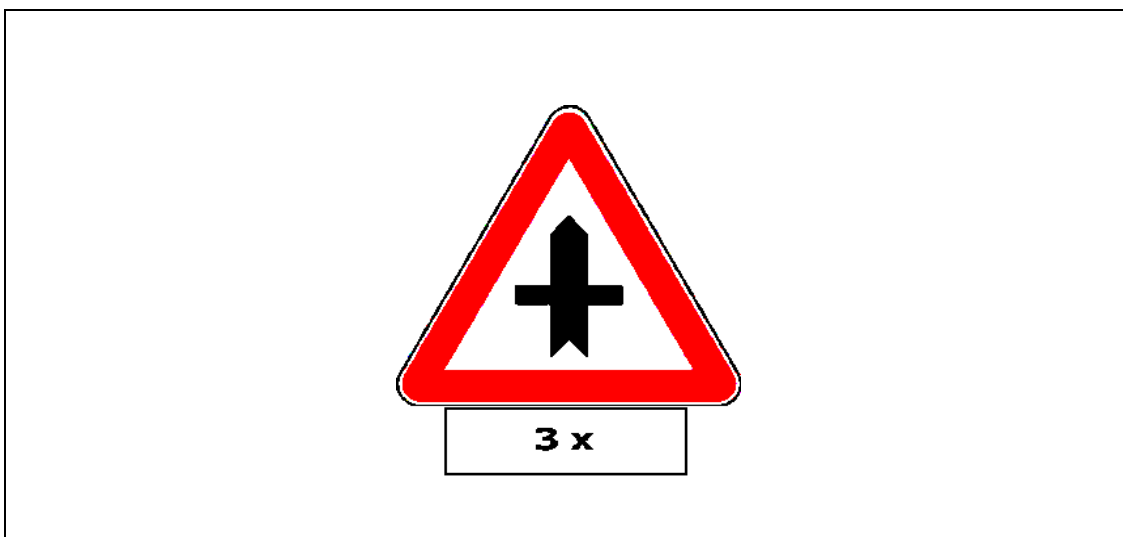
I-29.1

Znakovi I-27, I-28, I-28.1, I-29 i I-29.1 se postavljaju na glavnom putu pod uslovom da su na sporednim putevima postavljeni znakovi kojima se određuje prvenstvo prolaza za saobraćaj na glavnom putu.

Ukoliko se na kraćoj razdaljini na glavni put uzastopno priključuje veći broj sporednih puteva, znak se oblikuje u skladu sa stvarnim prilikama na terenu, odnosno dodaje mu se dopunska tabla na kojoj se navodi broj priključaka (slika 6.1.15 i 6.1.16)

Slika 6.1.15: Znak prikazuje položaj i broj priključaka na glavni pravac

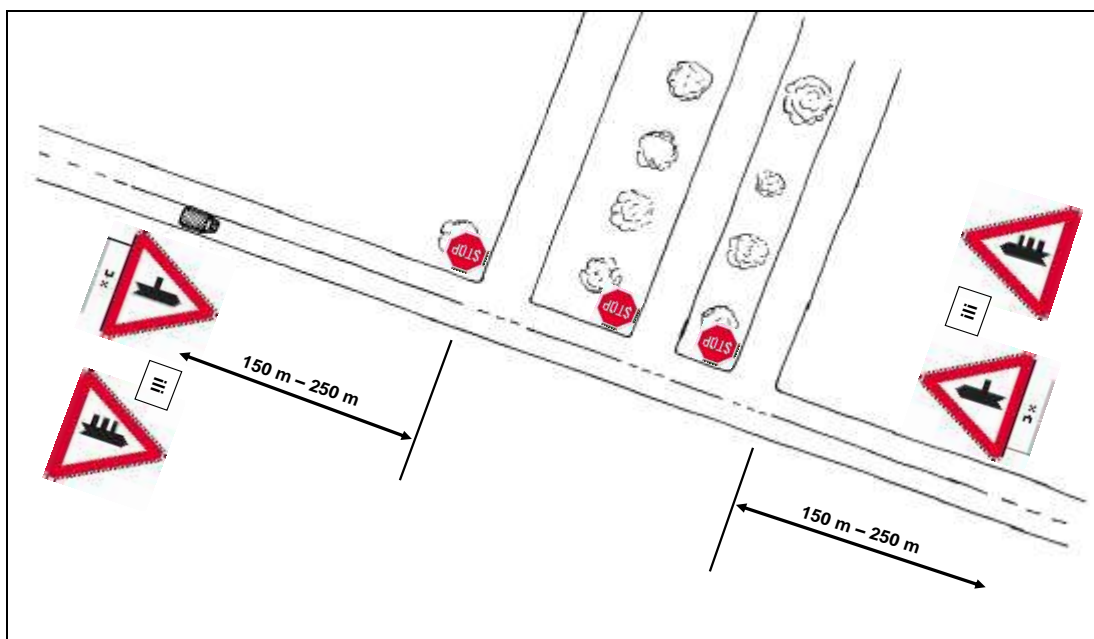
Slika 6.1.16: Dopunska tabla objašnjava da je reč o tri uzastopne raskrsnice na kraćoj razdaljini

Znakovi se u naseljima po pravilu ne postavljaju.

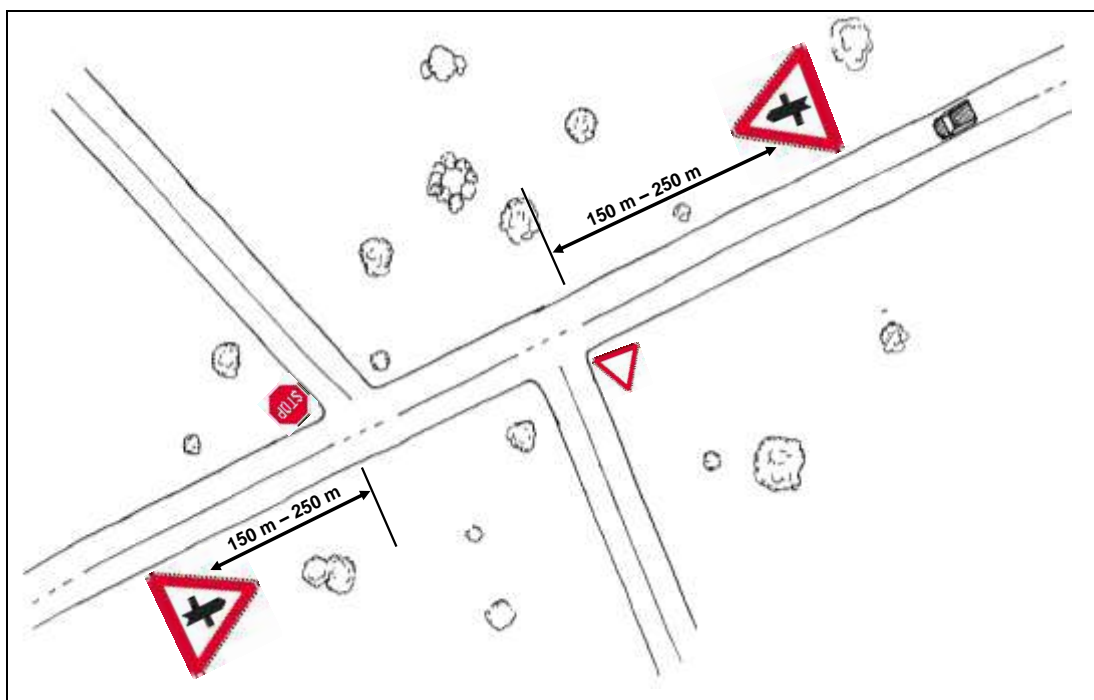
Ukoliko znak ne može da se postavi na propisano mesto, dodaje mu se dopunska tabla sa stvarnom udaljenošću do opasnog mesta.

Znakovi I-27, I-28, I-28.1, I-29 i I-29.1 se ne postavljaju ako je ispred raskrsnice postavljen znak III-8 „raskrsnica“, koji pored saobraćajnih ciljeva pokazuje i oblik raskrsnice.

Na slikama 6.1.17 i 6.1.18 prikazani su primeri postavljanja znakova sa nestandardnim grafičkim prikazom.

Slika 6.1.17: Obeležavanje većeg broja sporednih puteva, koji se priključuju na kraćoj razdaljini

Slika 6.1.18: Obeležavanje položaja i broja priključaka na glavni pravac

Znak „**raskrsnica sa kružnim tokom saobraćaja**” (I-30) označava blizinu raskrsnice na kojoj se saobraćaj odvija u kružnom toku.

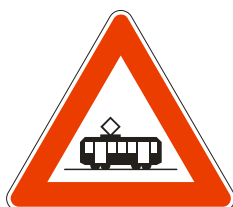
I-30

Znak se postavlja na putevima izvan naselja na propisanoj udaljenosti ispred kružnih raskrsnica i upozorava vozača da se približava raskrsnici na kojoj važe propisana pravila za takvu vrstu raskrsnice.

Znak se ne postavlja ako je ispred raskrsnice postavljen znak III-8.1 „kružna raskrsnica“, kojim se pored saobraćajnih ciljeva obeležava i oblik raskrsnice.

U naselju se znak I-30 ne postavlja.

Znak „**tramvajska pruga**” (I-31) označava blizinu mesta na kome put prelazi preko tramvajske pruge u nivou.

I-31

Znak se postavlja na propisanoj udaljenosti pre mesta na kojem put prelazi preko tramvajske pruge. Znak se po pravilu postavlja izvan naselja.

Znak „**prelaz puta preko železničke pruge sa branicima ili polubranicima**” (I-32) označava blizinu prelaza puta preko železničke pruge u nivou, koji je obezbeđen branicima ili polubranicima, znak „**prelaz puta preko železničke pruge bez branika ili polubranika**” (I-33) označava blizinu prelaza puta preko železničke pruge u nivou, koji nije obezbeđen branicima ili polubranicima, znak „**Andrejin krst**” (I-34) označava mesto na kome put prelazi preko železničke pruge u nivou bez branika ili polubranika sa jednim kolosekom odnosno (I-

34.1) sa dva ili više koloseka, znak „**približavanje prelazu puta preko železničke pruge sa branicima ili polubranicima**” (I-35) označava udaljenost do prelaza puta preko železničke pruge u nivou, koji je obezbeđen branicima ili polubranicima, znak „**približavanje prelazu puta preko železničke pruge bez branika ili polubranika**” (I-36) označava udaljenost do prelaza puta preko železničke pruge u nivou, koji nije obezbeđen branicima ili polubranicima.

I-32

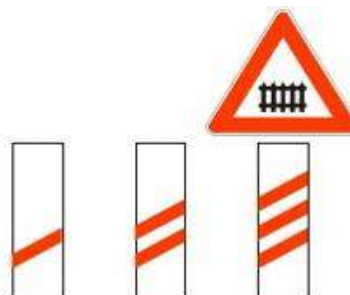
I-33

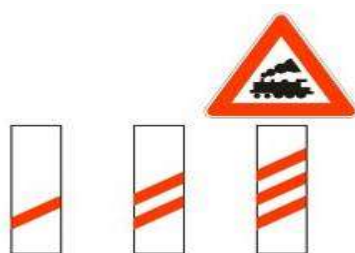
I-34

I-34.1

I-35

I-36

Znakovi I-32 i I-33 se po pravilu postavljaju na vrh znaka I-35, koji stoji na udaljenosti 240 m pre prelaza puta preko železničke pruge. Znakovi I-32 i I-33 mogu da se postave i na vrh znaka I-35, koji stoji na udaljenosti 80 m pre prelaza puta preko železničke pruge, i to tako da se ponove znakovi koji su postavljeni na udaljenosti 240 m.

Znakovi I-34 i I-34.1 se postavljaju samo na prelazima koji nisu obezbeđeni branicima ili polubranicima, ali mogu da budu obezbeđeni sredstvima za davanje svetlosnih ili zvučnih znakova. Ta dva znaka se postavljaju na udaljenosti 5 m od najbližeg koloseka.

Ako zbog posebnih okolnosti to nije moguće, mogu da se postave i na manjoj ili većoj udaljenosti, ali ona ne sme da bude manja od 3 m, odnosno veća od 10 m od najbližeg koloseka.

U slučaju kada je prelaz puta preko železničke pruge obezbeđen sredstvom za davanje svetlosnih znakova, znak „Andrejin krst“ se postavlja na isti stub, i to iznad svetlosnog znaka.

Znakovi I-35 i I-36 se postavljaju na udaljenosti 80, 160 m i 240 m pre prelaza puta preko železničke pruge, i to tako da znak sa tri kose crte stoji na udaljenosti 240 m, znak sa dve kose crte na udaljenosti 160 m i znak sa jednom kosom crtom na udaljenosti 80 m pre prelaza.

Znak „**neučvršćena bankina**“ (I-37) označava blizinu dela puta na kome je uz kolovoz neučvršćena bankina.

I-37

Znak se postavlja na propisanoj udaljenosti pre početka deonice puta na kojoj je uz kolovoz neučvršćena bankina i zato za korisnika puta predstavlja opasnost ukoliko bi on sa kolovoza skrenuo na taj neučvršćeni deo.

Znak se po pravilu postavlja u kombinaciji sa dopunskom tablom na kojoj je obeležena dužina deonice sa neučvršćenom bankinom.

Znak „**kolona zaustavljenih vozila**“ (I-38) označava blizinu dela puta na kome postoji opasnost zbog zagušenja saobraćaja.

I-38

Znak se postavlja na putevima izvan naselja gde vozači mogu iznenada da nalete na zastoje, po pravilu iza nepreglednih krivina, putnih prevoja i slično. Isto tako znak se koristi na onim denivelisanim ukrštajima na kojima u saobraćajnim trakama stalno dolazi do zastoja.

6.1.2.2 Znakovi izričitih naredbi

Znakovi izričitih naredbi postavljaju se tada kada je potrebno određenom zabranom, ograničenjem ili obavezom obezbediti bolje i bezbednije odvijanje saobraćaja.

Znakovi izričitih naredbi imaju oblik kruga. Izuzetno od toga znak II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza“ ima oblik ravnostrog trougla čija je jedna strana postavljena horizontalno sa suprotnim vrhom okrenutim naniže, a znak II-2 „obavezno zaustavljanje“ ima oblik pravilnog osmougona.

Osnova znakova izričitih naredbi koji određuju zabrane ili ograničenja je bele boje, a znakova izričitih naredbi koji određuju obaveze je plave boje. Simboli i natpisi na znakovima sa belom osnovom su crne boje, a na znakovima plave osnove su bele boje. Okvir kruga kao i kose trake na znakovima

izričitih naredbi na kojima postoje crvene su boje.

Izuzetno od toga boja osnove znakova zabrana, odnosno ograničenja koji se odnose na privremenu signalizaciju prilikom izvođenja radova na putu žute je boje; znak II-2 „obavezno zaustavljanje“ ima osnovu crvene boje, a ivicu i simbol „STOP“ bele boje; simbol znaka II-8 „zabrana saobraćaja za cisterne“ je crvene boje, osovina sa točkovima odnosno vozilo je crne boje, a dve talasaste linije su plave boje; simbol znaka II-9 „zabrana saobraćaja vozilima koja prevoze eksploziv ili lako zapaljive materije“ i znaka II-9.1 „zabrana saobraćaja vozilima koja prevoze opasne materije“ je crvene boje, a osovina sa točkovima odnosno vozila je crne boje; simbol znaka II-33 „prvenstvo prolaza vozila iz suprotnog smera“ ima strelicu koja označava zabranjen smer crvene boje; znak II-34 „zabrana zaustavljanja i parkiranja“ i znak II-35 „zabrana parkiranja“ imaju osnovu plave boje; znak II-36 i znak II-37 „naizmenično parkiranje“ imaju osnovu plave boje, a simbol bele boje.

Kose trake na znakovima izričitih naredbi moraju biti položene pod uglom od 45° u odnosu na horizontalnu ravan.

Prečnik kruga znakova izričitih naredbi na autoputu i motoputu iznosi 90 cm, na ostalim državnim putevima I i II reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama 60 cm, na ostalim saobraćajnicama u naselju 40 cm, a ako se ovi znakovi upotrebljavaju kao umetnuti znakovi, prečnik iznosi 30 cm.

Na državnim putevima I i II reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama mogu se, po potrebi, postavljati i znakovi izričitih naredbi čiji prečnik kruga iznosi 90 cm, a na ostalim saobraćajnicama u naselju i znakovi izričitih naredbi čiji prečnik kruga iznosi 60 cm.

U pogledu mera odstupanja znak II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza“ koji ima stranu dužine 90 cm, a izuzetno dužine 60 cm, visina slova znaka II-2 „obavezno zaustavljanje“ iznosi jednu trećinu visine znaka.

Znakovi izričitih naredbi se postavljaju neposredno na mestu odakle počinje za učesnike u saobraćaju na putu obaveza, zabrana ili ograničenje iskazano znakom.

Izričita naredba iskazana ovim znakom na određenom putu važi do prvog ukrštaja tog puta sa drugim putem, ako značenje znaka nije pre toga poništeno odgovarajućim znakom. To znači da je znak izričite naredbe potrebno na tom putu ponoviti posle svake raskrsnice sa drugim putem, ukoliko ta izričita naredba važi i posle navedene raskrsnice.

Ako je zbog loše preglednosti puta ili drugih bezbednosnih razloga potrebno da učesnici u saobraćaju budu unapred obavesteni o izričitoj naredbi, takav znak se može postaviti i na odgovarajućem odstojanju od mesta odakle važi naredba.

Znakovima izričite naredbe, koji se prema prethodnom stavu postavljaju na određenom odstojanju ispred mesta na kojem stoji znak izričite naredbe i odakle važi naredba, potrebno je dodati dopunske table sa oznakom udaljenosti do mesta odakle važi naredba.

Ukoliko izričita naredba važi samo na određenoj dužini deonice, znaku se dodaje dopunska tabla sa oznakom dužine na kojoj važi ova izričita naredba.

Označavanje izričitih naredbi koje važe samo za određeno vreme u toku dana ili samo određenim danima, može se izvesti na dva načina:
sadržaj saobraćajnih znakova vidljiv je samo u vreme važenja naredbe (znak sa promenljivim sadržajem ili prekrivanje znaka),
sadržaj saobraćajnih znakova vidljiv je i u vreme kada naredba ne važi. U ovom slučaju znaku je potrebno dodati dopunsku tablu koja detaljno određuje vreme naredbe.

Znakovi izričite naredbe su znakovi zabrane odnosno ograničenja i znakovi obaveze.

Znakovi zabrane odnosno ograničenja su:

Znak „**ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza**“ (II-1) označava blizinu raskrsnice na kojoj vozač mora da ustupi prvenstvo prolaza

vozilima koja se kreću po putu na koji on nailazi.

II-1

Znak upozorava učesnika u saobraćaju da se približava putu sa pravom prvenstva prolaza i zato mora odgovarajuće da smanji brzinu, po potrebi da se zaustavi ili uključi u saobraćaj na putu sa prvenstvom prolaza ili pređe put tada kada saobraćaj na putu sa prvenstvom prolaza to dozvoljava.

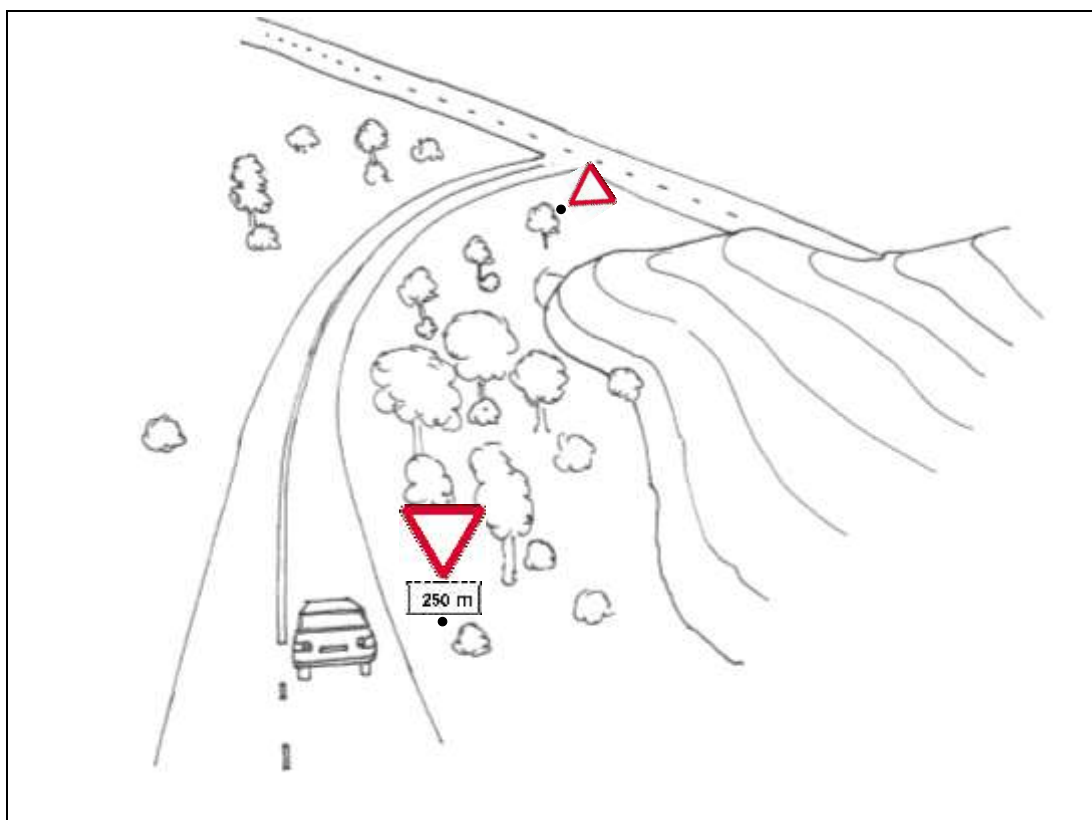
Na putu bez prvenstva prolaza znak se postavlja ispred raskrsnice gde je obezbeđena zona preglednosti u skladu sa važećim Pravilnikom o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da

ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta, poglavlje 3.5.1 Preglednost površinskih raskrsnica.

Znak se postavlja na desnu stranu puta. Ukoliko postoji opasnost da usled gustine saobraćaja ili drugih okolnosti učesnik u saobraćaju na putu ne primeti znak pravovremeno, znak treba ponoviti i na levoj strani puta u smeru vožnje.

U slučaju kada se put bez prvenstva prolaza priključuje na put sa prvenstvom prolaza preko razgranatog priključka, postavlja se znak II-1 na svaki krak posebno.

U slučajevima kada vozač teško može primetiti da dolazi u raskrsnicu u kojoj će mu biti oduzeta prednost (duže ravne deonice ispred raskrsnice, slaba preglednost nad trasom puta), 150 m ispred raskrsnice se postavlja još jedan znak II-1, kojem se dodaje dopunska tabla sa navođenjem stvarne udaljenosti do raskrsnice (slika 6.1.19).

Slika 6.1.19: Najava raskrsnice u kojoj će biti vozaču oduzeta prednost

Po pravilu se znaku II-1 dodaje odgovarajuća horizontalna oznaka koja učesniku u saobraćaju ukazuje na mesto na kolovozu na

kojem treba po potrebi da se zaustavi kada ustupa prednost vozilima na putu sa pravom prvenstva prolaza.

Znak „**obavezno zaustavljanje**” (II-2) označava mesto pred ulazom u raskrnicu na kome je vozač dužan da zaustavi vozilo i ustupi prvenstvo prolaza vozilima koja se kreću putem na koji on nailazi.

II-2

Znak se postavlja na putu bez prvenstva prolaza i to na mestu na kojem se vozač mora zaustaviti.

Znak se postavlja na putu bez prava prvenstva prolaza neposredno ispred raskrsnice u slučaju kada znak II-1 nije dovoljan zbog neodgovarajuće preglednosti na putu bez prvenstva prolaza ili iz drugih osnovanih razloga.

Znak II-2 se postavlja i u slučajevima kada:

- su saobraćajna opterećenja na putu sa prvenstvom prolaza tako velika da je

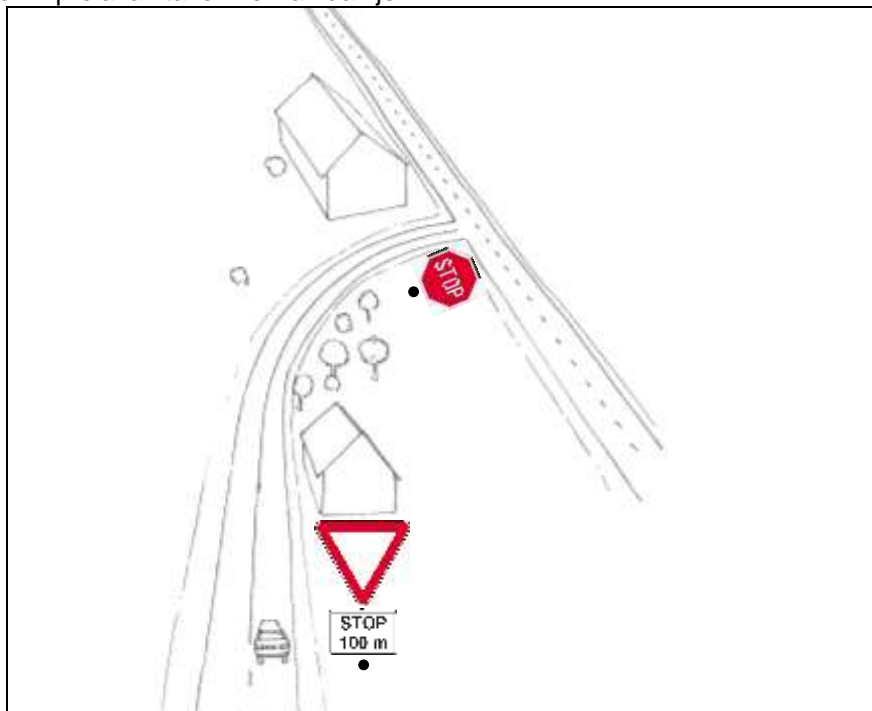
potrebno pre uključanja u saobraćaj zaustaviti vozilo,

- van naselja zbog različitih okolnosti („optička prevara”) učesnik u saobraćaju teško procenjuje brzinu vozila na putu sa pravom prvenstva,
- je radi bezbednosti u saobraćaju potrebno dodatno pažljivo i oprezno ponašanje korisnika puta (npr. mesta učestalih saobraćajnih nesreća).

Znak se u skladu sa propisima postavlja uz desnu ivicu kolovoza, a ukoliko postoji opasnost da zbog gustine saobraćaja ili drugih okolnosti učesnik u saobraćaju znak pravovremeno ne primeti, postavlja se i na levoj strani puta ili kolovozne trake.

U slučaju kada se put bez prvenstva prolaza priključuje na put sa prvenstvom prolaza preko razgranatog priključka, postavlja se znak II-2 na svaki krak posebno.

U slučajevima kada vozač teško može primetiti da dolazi u raskrnicu gde mora obavezno da zaustavi vozilo (duže ravne deonice ispred raskrsnice, slaba preglednost nad trasom puta), 150 m ispred raskrsnice se postavlja znak II-1, kojem se dodaje dopunska tabla sa navođenjem stvarne udaljenosti do raskrsnice i natpisom STOP (slika 6.1.20).

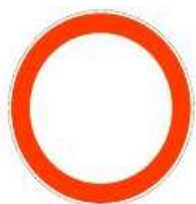

Slika 6.1.20: Obeležavanje najave obaveznog zaustavljanja u raskrsnici

Znak se postavlja na mestu na kojem vozač mora zaustaviti vozilo. Znak II-2 dodaje se odgovarajuća horizontalna oznaka (zaustavna linija).

Ako znak II-2 nije moguće postaviti na mestu na kojem se vozaču obezbeđuje odgovarajuća preglednost, znak se postavlja na najbliže moguće mesto, a „linija STOP“ se obeležava na mestu na kojem vozač mora zaustaviti vozilo.

Znak „**zabrana saobraćaja u oba smera**“ (II-3) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj svim vozilima u oba smera.

II-3

Znak se postavlja na početak deonice puta na koju se odnosi.

Znak se može dodati dopunska tabla kojom se sužava ili proširuje značenje znaka, tako da znak zabranjuje ili dozvoljava saobraćaj pojedinačnim vrstama vozila odnosno pešacima (npr. gradski autobusi, lokalni saobraćaj, zabrana samo u određeno vreme i slično).

Postavlja se onda kada tako zahteva stanje puta (put je neprohodan, radovi na putu, priredba na putu i slično) ili kada tako zahteva saobraćajni režim (npr. put je namenjen samo pešacima ili samo lokalnom saobraćaju, ili je zatvoren u određenim časovima dana i slično).

Znak se može sa odgovarajućom dopunskom tablom postaviti i na određenoj udaljenosti od početka deonice puta za koju važi, i da sa tim služi za najavu zabrane.

Kada se u vezi sa zatvaranjem određene deonice puta saobraćaj preusmerava, znak II-3 se po pravilu postavlja u vezi sa znakovima za preusmeravanje saobraćaja.

Znak „**zabrana saobraćaja u jednom smeru**“ (II-4) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj vozila iz smera prema kome je okrenut znak.

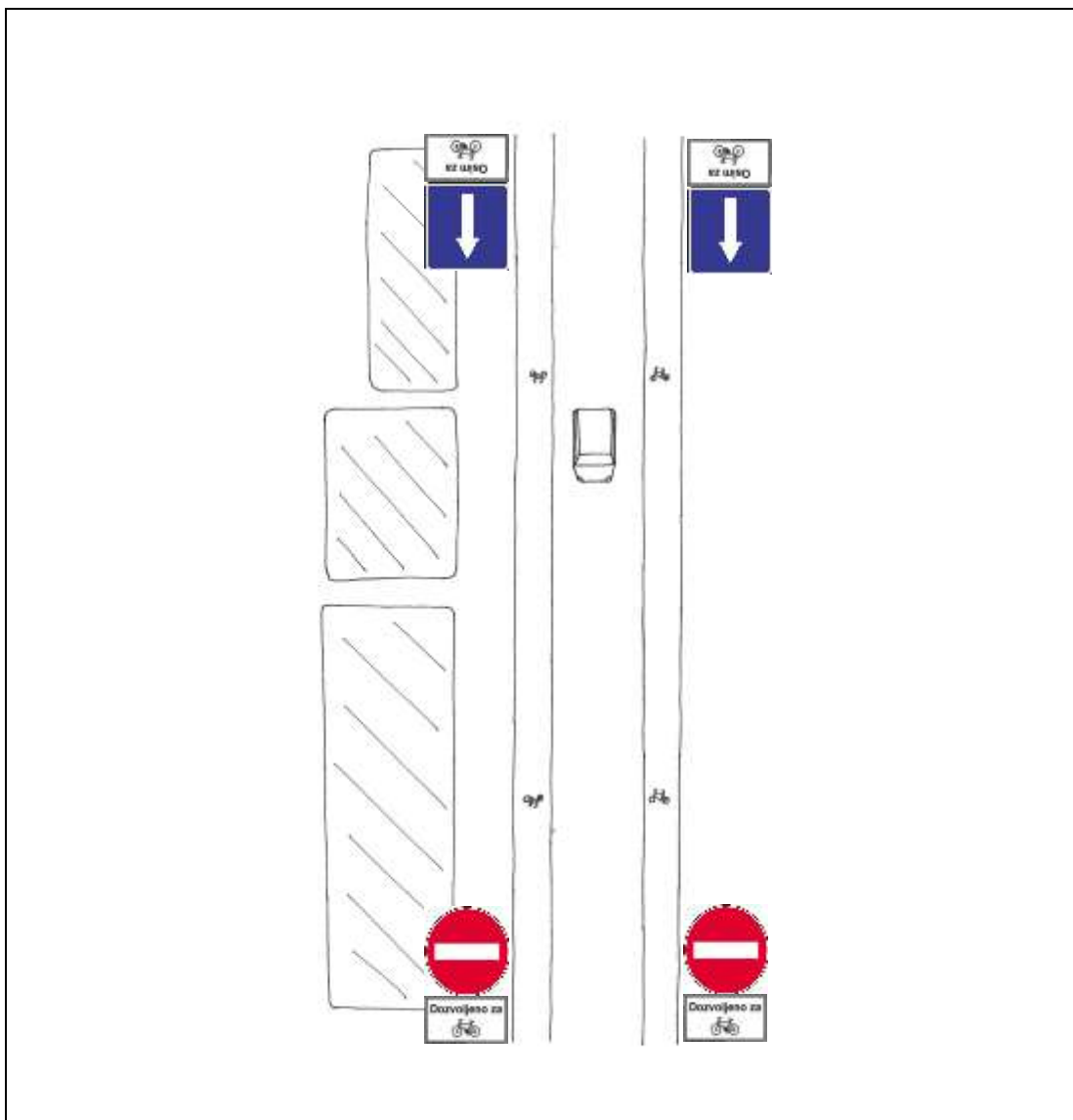

II-4

Znak se postavlja na mestu odakle saobraćaj u jednom smeru mora biti zabranjen, kada tako zahteva stanje puta ili kada tako zahteva saobraćajni režim.

Znak se može dodati dopunska tabla kojom se sužava ili proširuje značenje znaka (slika 6.1.21).

Princip postavljanja isti je kao kod znaka II-3.

Slika 6.1.21: Dopunska tabla koja detaljnije određuju značenje saobraćajnog znaka značenje znaka II-4

Znak „**zabrana saobraćaja za sva motorna vozila, osim za motocikle bez prikolice**” (II-5) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za sva motorna vozila, osim za motocikle bez prikolice i mopede.

II-5

Znak „**zabrana saobraćaja za autobuse**” (II-6) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za autobuse.

II-6

Znak „**zabrana saobraćaja za teretna vozila**” (II-7) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za teretna vozila.

Ako je znaku iz ove tačke pridodata dopunska tabla na kojoj je označena najveća dozvoljena masa vozila, zabrana važi samo za ona teretna vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi označenu masu.

II-7

Znak „**zabrana saobraćaja za cisterne**” (II-8) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj vozilima koja prevoze materije koje mogu da izazovu zagađivanje vode.

II-8

Znak II-8 se po pravilu postavlja na putevima koji prolaze kroz područja zaštićenih voda, gde postoji mogućnost zagađenja pijaće odnosno tehnološke vode (rezervati pijaće vode, tehnološke vode) usled izlivanja.

Može se postaviti i pored puteva koji prolaze van područja zaštićenih voda, neposredno pored voda ili kroz područja zaštite prirode, ako je to zbog određenih razloga potrebno.

Znak „**zabrana saobraćaja vozilima koja prevoze eksploziv ili neke lako zapaljive materije**” (II-9) označava put ili deo puta na kome je zabranjen saobraćaj vozilima koja prevoze eksploziv ili lako zapaljive materije. Znak „**zabrana saobraćaja vozilima koja prevoze opasne terete**” (II-9.1) označava put ili deo puta na kome je zabranjen saobraćaj vozilima koja prevoze opasne terete.

II-9

II-9.1

Znakovi II-9 i II-9.1 postavljaju se u slučaju kada je potrebno na određenoj deonici puta zabraniti prevoz eksplozivnih ili lako zapaljivih materija ili opasnog tereta u količini i pod uslovima pod kojima je inače prema propisima prevoz dozvoljen.

Po pravilu, postavljaju se na putevima koji prolaze kroz područja ili pored objekata koji su pod posebnom zaštitom odnosno moraju biti zaštićeni od požara ili eksplozije ili na putevima koji prolaze kroz područja zaštite prirode.

Znak „**zabrana saobraćaja za motorna vozila koja vuku priključno vozilo osim poluprikolice**” (II-10) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za motorna vozila koja vuku priključno vozilo osim poluprikolice; znak „**zabrana saobraćaja za motorna vozila koja vuku priključno vozilo**” (II-10.1) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za motorna vozila koja vuku priključno vozilo.

II-10

II-10.1

Znakovi II-5 do II-7, II-10 i II-10.1 mogu se postaviti ukoliko je put u takvom stanju da se na njemu ne može odvijati saobraćaj određene vrste vozila, ili bi vožnja pojedinačnih vrsta vozila prouzrokovala štetu na putu, njegovom delu odnosno putnom objektu, ili ukoliko to zahtevaju drugi razlozi za zaštitu puta ili bezbednosti saobraćaja, ili ako je to potrebno zbog izvođenja radova na putu.

Znaku se može dodati dopunska tabla kojom se dopunjava značenje znaka (npr. dozvoljeno za lokalni saobraćaj).

Znak se postavlja na početak deonice puta na koju se odnosi.

Znak se može sa odgovarajućom dopunskom tablom postaviti i na određenoj udaljenosti od početka deonice puta za koju važi, i da sa tim služi za najavu zabrane.

Znak „**zabrana saobraćaja za traktore**” (II-11) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za traktore.

II-11

Znak se postavlja na putevima na kojima je potrebno, zbog saobraćajne bezbednosti ili sprečavanja nanošenja blata na put, traktore izdvojiti iz saobraćaja. Pri tom moraju biti, po pravilu, izgrađeni paralelni „traktorski putevi”.

Znak „**zabrana saobraćaja za motocikle**” (II-12) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za motocikle, teški tricikl i teški četvorocikl.

II-12

Znak „**zabrana saobraćaja za mopede**” (II-13) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za mopede, lake tricikle i lake četvorocikle.

II-13

Znak „**zabrana saobraćaja za bicikle**” (II-14) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za bicikle.

II-14

Znak „**zabrana saobraćaja za zaprežna vozila**” (II-15) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za zaprežna vozila.

II-15

Znak „**zabrana saobraćaja za ručna kolica**” (II-16) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za ručna kolica.

II-16

Znak „**zabrana saobraćaja za pešake**” (II-17) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za pešake.

II-17

Znakovi II-13 do II-17 postavljaju se na deonicama puta gde je potrebno zbog bezbednosti određene vrste učesnika u saobraćaju ili povećanja protočnosti puta, ili zbog poboljšanja saobraćajne bezbednosti, zabraniti učešće u saobraćaju pojedinačnim vrstama učesnika u saobraćaju.

Znak „zabrana saobraćaja za sva motorna

vozila (II-18) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za sva motorna vozila.

II-18

Znak „**zabrana saobraćaja za sva motorna vozila i zaprežna vozila**” (II-19) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za sva motorna vozila i zaprežna vozila; znak „**zabrana saobraćaja za vozila označena simbolom**” (II-19.1) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vrstu vozila prikazanih na znaku. Na znaku se mogu kombinovati simboli sa znakova II-6 do II-15. Znak II-19.1 može imati najviše dva simbola ukoliko se postavlja u naseljenom mestu odnosno tri simbola van naseljenog mesta.

II-19

II-19.1

Znakovi II-18, II-19 i II-19.1 koriste se u slučajevima kada je na određenoj deonici puta potrebno kombinovati više zabrana istovremeno.

Znak „**zabrana saobraćaja za vozila čija širina prelazi određenu širinu**” (II-20) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vozila čija širina prelazi širinu označenu na znaku.

II-20

U širinu označenu na znaku uključene su i dimenzije tereta, kada teret prelazi širinu samog vozila.

Znak se postavlja na deonicama puteva gde stanje puta ili objekata na tim deonicama ne dopušta vožnju vozila sa širinom 2,50 m, koja je u propisima određena kao merodavna širina vozila (Pravilnik o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta).

U simbolu se navedena najveća dozvoljena širina zaokružuje nadole sa preciznošću 10 cm, izraženo u metrima.

Najveća dozvoljena širina se određuje tako da se od stvarne svetle širine odbije 20 cm na svakoj strani, dakle ukupno 40 cm.

Primer:

Širina svetlog profila iznosi 2,50 m, proračun je seleći:

$$2,50 \text{ m} - (2 \times 0,20 \text{ m}) = 2,10 \text{ m}$$

Na znaku se u tom slučaju označava 2,10 m.

U vezi sa postavljenim znakom II-20 za vozila za koja znak važi mora biti, po pravilu, uređena obilaznica sa odgovarajućim znacima. Po potrebi se pri tom može upotrebiti dodatni znak II-20 sa dopunskom tablom kao najava zabrane.

Znak „**zabrana saobraćaja za vozila čija ukupna visina prelazi određenu visinu**” (II-21) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vozila čija ukupna visina prelazi visinu označenu na znaku.

II-21

Pod visinom se smatra najveća visina vozila sa teretom, to jest udaljenost od površine kolovoza do najviše tačke vozila ili tereta na njemu.

Znak se postavlja samo tada kada je zbog nedovoljne visine svetlog profila iznad puta, dozvoljena visina praznog ili vozila sa teretom na toj deonici manja od visine 4,00 m, koja je određena u propisima (Pravilnik o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta).

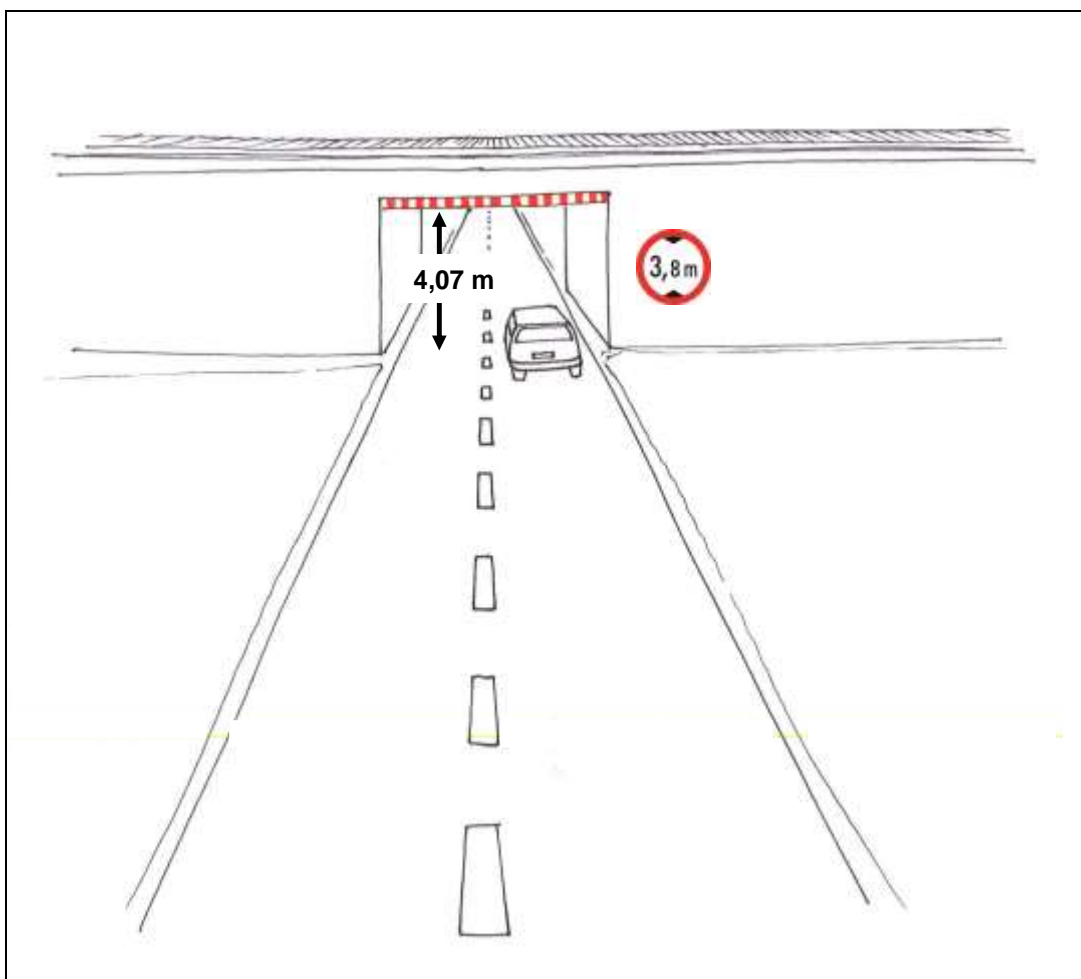
U simbolu se najveća dozvoljena visina piše sa preciznošću 10 cm, izraženo u metrima. Najveća dozvoljena visina se određuje tako što se visinska razlika između najviše tačke kolovoza i najniže tačke objekta ili naprave iznad kolovoza zaokružuje nadole sa preciznošću 10 cm i smanji za 20 cm.

*4,07 se zaokružuje na dole na 4,00
4,00 m – 0,20 m = 3,80 m.*

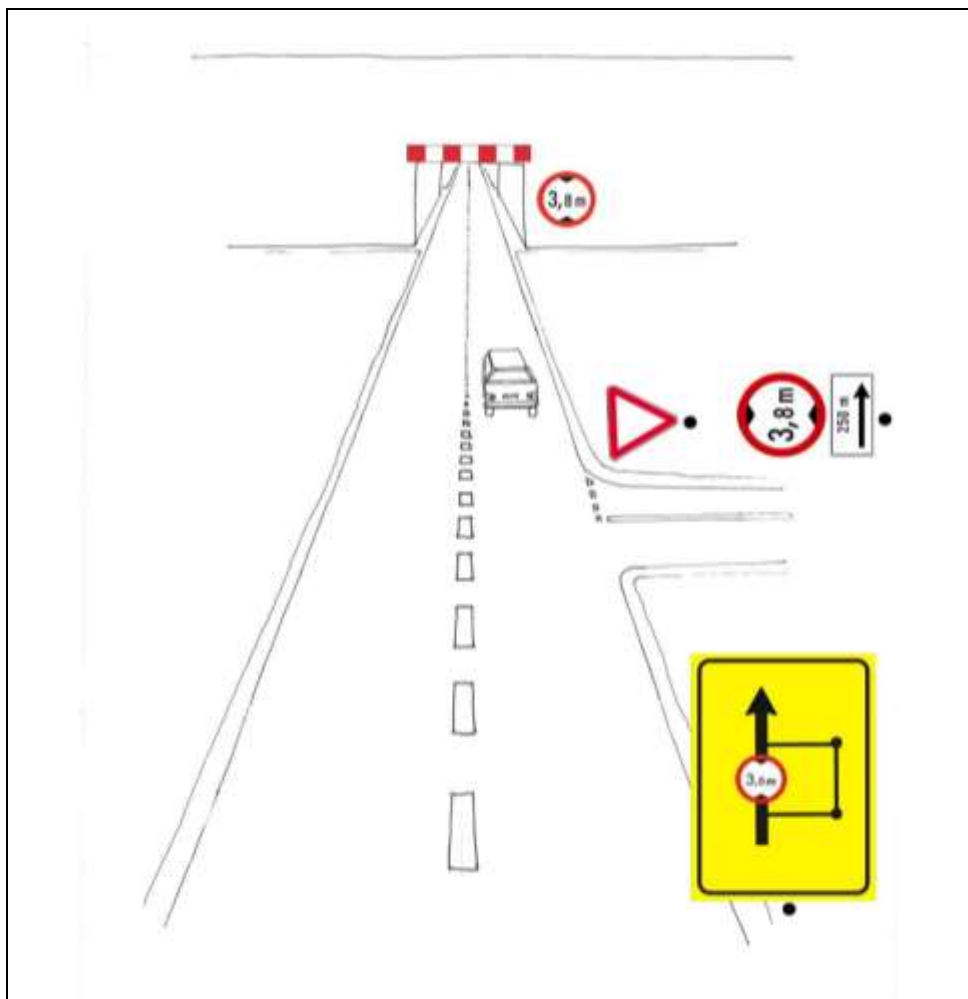
Na znaku se u tom slučaju označava 3,80 m.

Primer:

Visina svetlog profila iznosi 4,07 m, proračun je sledeći:

Slika 6.1.22: Obeležavanje zabrane saobraćaja za vozila čija ukupna visina prelazi određenu visinu

Slika 6.1.23: Obeležavanje zabrane – najava zabrane i obilaznice

U vezi sa postavljenim znakom II-21 za vozila za koja znak važi mora biti, po pravilu, uređena obilaznica sa odgovarajućim znacima. Po potrebi se pri tom može upotrebiti dodatni znak II-21 sa dopunskom tablom kao najava zabrane.

Znak „**zabrana saobraćaja za vozila čija ukupna masa prelazi određenu masu**” (II-22) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vozila odnosno skupove vozila, čija ukupna masa prelazi masu označenu na znaku.

II-22

Ukupna masa podrazumeva težinu vozila zajedno sa težinom tereta koji se na njemu

prevozi, zaključno sa težinom ljudi koji su na vozilu i težinom eventualnog priključnog vozila sa teretom.

Znak se postavlja na deonicama puta koje zbog neodgovarajuće nosivosti objekata ne podnose opterećenje veće od onog označenog na znaku. Pomoću ovog znaka možemo izdvojiti iz saobraćaja preteška vozila u slučaju otapanja ili zbog slabe kolovozne konstrukcije.

Otapanje podrazumeva porast temperature iznad tačke smrzavanja nakon prethodnog smrzavanja.

Ukupna masa u simbolu znaka zaokružuje se na manju vrednost sa preciznošću od 0,5 tone.

U vezi sa postavljenim znakom II-22 za vozila za koja znak važi mora biti, po pravilu, uređena obilaznica sa odgovarajućim znacima.

Po potrebi se pri tom može upotrebiti dodatni znak II-22 sa dopunskom tablom kao najava zabrane.

Znak „**zabrana saobraćaja za vozila koja prekoračuju određeno osovinsko opterećenje**” (II-23) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vozila sa osovinskim opterećenjem većim od opterećenja označenog na znaku.

II-23

Znak važi za sva vozila bez obzira na njihovu vrstu i bez obzira na to da li prazna ili opterećena premašuju dozvoljeno osovinsko opterećenje samo na pojedinačnoj osovini ili na svim osovinama.

Znak se postavlja na onim deonicama puta na kojima stanje kolovoza odnosno kolovozne konstrukcije ne dozvoljava vožnju vozilima koja dostižu najveće dozvoljeno osovinsko opterećenje od 11,5 tona, osim na opštinskim putevima i ulicama gde je najveće dozvoljeno osovinsko opterećenje 6 tona (Zakon o javnim putevima). Znakom možemo izdvojiti iz saobraćaja preteška vozila u slučaju jugovine ili zbog slabe konstrukcije gornjeg stroja.

Osovinsko opterećenje u simbolu znaka zaokružuje se prema dole sa preciznošću od 0,5 tone.

Znak „**zabrana saobraćaja za vozila koja prekoračuju određenu dužinu**” (II-24) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjen saobraćaj za vozila, odnosno skupovima vozila, čija ukupna dužina prelazi dužinu označenu na znaku.

II-24

U ukupnu dužinu uključene su dimenzije tereta, u slučaju da teret izlazi iz gabarita vozila. U odnosu na to, ukupna dužina vozila predstavlja udaljenost između krajnje prednje i zadnje tačke vozila sa teretom, bez obzira na to da li su to delovi vozila ili tereta.

Značenje znaka obuhvata i vučna vozila sa prikolicom i teretna vozila sa prikolicom.

Znak se postavlja na deonicama puteva na kojima geometrija i elementi puta i zemljišnog pojasa ne dozvoljavaju vožnju vozila koja prekoračuju dužinu navedenu na znaku. Dužina mora biti manja od merodavne dužine određene propisima (Pravilnik o uslovima koje sa aspekta bezbednosti saobraćaja moraju da ispunjavaju putni objekti i drugi elementi javnog puta).

Dozvoljena dužina napisana u simbolu zaokružuje se na cele brojeve prema dole, izražena je u metrima.

U vezi sa postavljenim znakom II-24 za vozila za koja znak važi mora biti, po pravilu, uređena obilaznica sa odgovarajućim znacima. Po potrebi se pri tom može upotrebiti dodatni znak II-24 sa dopunskom tablom kao najava zabrane.

Znak „**najmanje odstojanje između vozila**” (II-25) označava najmanje odstojanje između vozila u kretanju kojeg se vozači moraju pridržavati.

II-25

Znak važi za sva motorna vozila bez obzira na njihovu vrstu, osim za motocikle bez prikolice.

Ukoliko znak važi samo za pojedinačnu vrstu vozila, znaku se dodaje odgovarajuća dopunska tabla.

Znak se postavlja na deonicama puteva gde se zahteva takav režim iz bezbednosnih razloga (tuneli, područja česte pojave magle i sl).

Znaku se može dodati dopunska tabla na kojoj se navodi dužina deonice na kojoj znak važi, odnosno, navodi se objekat u čijem području važi znak (na primer tunel).

Znak „**zabrana skretanja ulevo**” (II-26) označava raskrsnicu na kojoj je skretanje ulevo zabranjeno, dok znak „**zabrana skretanja udesno**” (II-26.1) označava raskrsnicu na kojoj je skretanje udesno zabranjeno.

II-26

II-26.1

Znak se postavlja neposredno ispred raskrsnice na kojoj je skretanje u prikazanom smeru zabranjeno.

Znak se koristi u sledećim slučajevima:

- kada želimo vozača prethodno upozoriti da u smeru koji pokazuje strelica saobraćaj nije dozvoljen zbog saobraćajnog uređenja (jednosmerni put i put sa zabranom saobraćaja za sva vozila),
- kada želimo vozača prethodno upozoriti da u smeru koji pokazuje strelica skretanje nije dozvoljeno zbog geometrije priključnog puta,
- na putevima, kada želimo odmah obezbediti povećanje propusne moći ili poboljšati saobraćajnu bezbednost.

Ukoliko je potrebno zabraniti skretanje samo za određene vrste vozila, znaku se dodaje odgovarajuća dopunska tabla.

Znak „**zabrana polukružnog okretanja**” (II-27) označava mesto na kome je zabranjeno polukružno okretanje.

II-27

Znak se po pravilu postavlja ispred raskrsnice gde je potrebno sprečiti polukružno okretanje odnosno na drugim mestima gde je zbog saobraćajne bezbednosti zabrana neophodna.

Pomoću dopunske table može se odrediti zabrana okretanja samo za određenu vrstu vozila.

Znak se po pravilu postavlja uz desnu stranu kolovoza, a može se postaviti i na sredini puta (na denivelisanom razdelnom pojasu ili ostrvu).

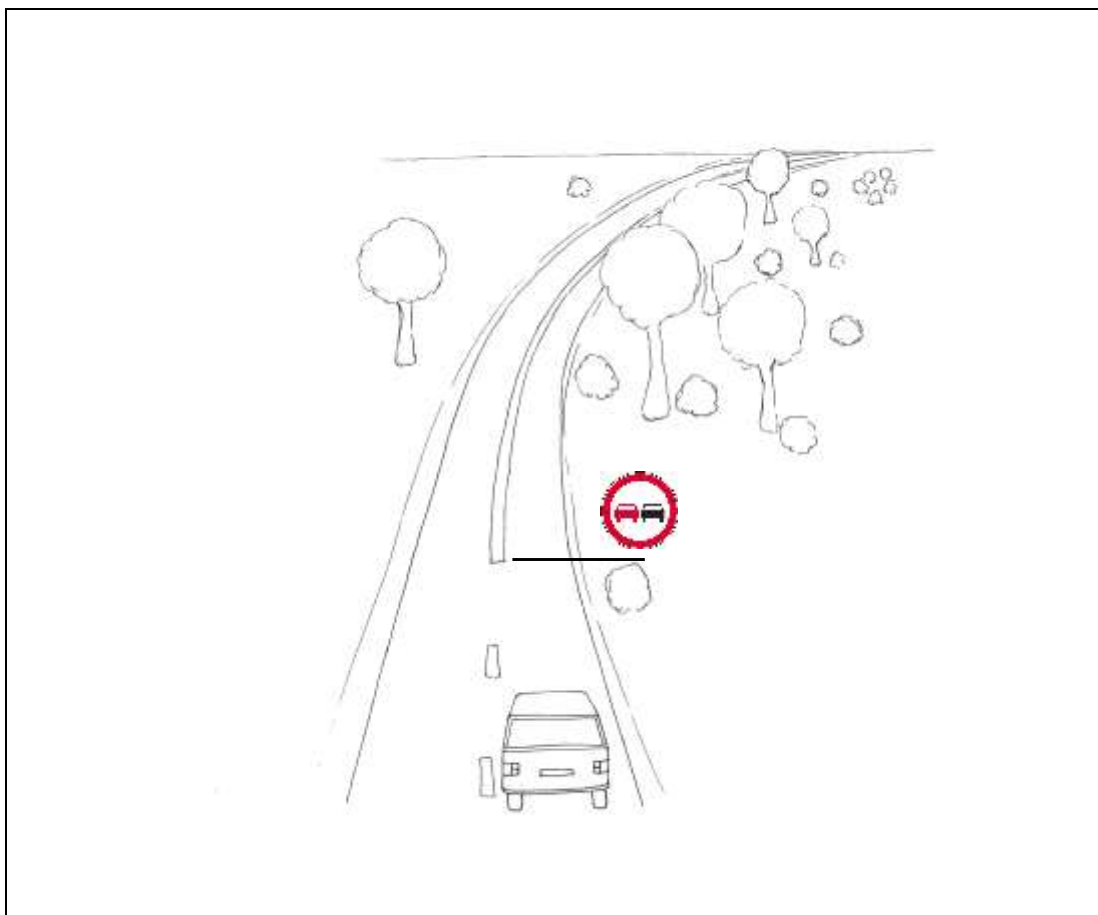
Kada je u raskrsnici sa više saobraćajnih traka izveden denivelisani razdelni pojas ili saobraćajno ostrvo, znak se obavezno postavlja na levu stranu u smeru vožnje.

Znak „**zabrana preticanja svih motornih vozila, osim motocikla bez prikolice**” (II-28) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjeno preticanje svih motornih vozila, osim motocikla bez prikolice, mopeda, lakih tricikla i lakih četvorocikla.

II-28

Znak se postavlja u kombinaciji sa neisprekidanom razdelnom linijom kada je potrebno posebno naglasiti zabranu preticanja (slika 6.1.24).

Slika 6.1.24: Obeležavanje zabrane preticanja svih motorna vozila, osim motocikla bez prikolice, mopeda, lakih tricikla i lakih četvorocikla suženja- u kombinaciji sa neisprekidanom razdelnom linijom

Znak se postavlja samostalno (bez horizontalne oznake):

- kada se zbog nedovoljne širine puta neisprekidana razdelna linija ne označava,
- kada je zabrana preticanja potrebna zbog privremenih saobraćajnih uređenja.

Znak II-28 se po pravilu ne postavlja za označavanje zabrane preticanja na onim mestima gde je to već zakonom zabranjeno.

Radi poboljšanja vidljivosti i naglašavanja zabrane, po potrebi se znak ponavlja i uz levu stranu kolovoza.

Znak „**zabrana preticanja za teretna vozila**” (II-29) označava put odnosno deo puta na kome je zabranjeno da teretna vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3,5 t pretiču druga motorna vozila osim motocikla bez prikolice, mopeda, lakih tricikla i lakih četvorocikla.

Ako je uz znak iz prethodnog stava dodata dopunska tabla sa naznakom mase vozila, zabrana preticanja odnosi se samo na teretna vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi označenu masu.

II-29

Znak se postavlja u slučajevima kada je to potrebno radi obezbeđivanja veće propusne moći puta (višetračni putevi) ili kada elementi (širina, nagib) odnosno stanje puta ne dopuštaju preticanja te vrste odnosno kada bi takva preticanja mogla biti opasna.

Radi poboljšanja vidljivosti i naglašavanja zabrane, po potrebi se znak ponavlja i uz levu stranu kolovoza.

Znak „**ograničenje brzine**” (II-30) označava put odnosno deo puta na kome se vozila ne smeju kretati brzinom (u km/h) većom od brzine koja je označena na znaku.

Ako je na znak iz ove tačke dodata dopunska tabla sa naznakom mase vozila, označeno ograničenje brzine odnosi se samo na vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi označenu masu.

II-30

Znak se koristi kada vozač uz uobičajenu pažnju i poštovanje postojećih znakova ne može prepoznati da određeno mesto odnosno deonicu puta može bezbedno preći samo uz smanjenu brzinu.

Znakovi za ograničenje brzine se koriste pre svega u sledećim slučajevima:

- u područjima raskrsnice van naselja, kada je potrebno zbog saobraćajnih prilika (saobraćajno opterećenje, preglednost, optička prevara) ograničenjem brzine na glavnom pravcu omogućiti bezbedno uključivanje vozila iz sporednih pravaca,
- u zoni pešačkih prelaza van naselja,
- kada zbog ergonomije puta korisnik u saobraćaju ne može prepoznati sa kojom brzinom se može kretati vozilom kroz opasnu krivinu, bez obzira na to što je krivina označena ostalim znakovima,
- kada je to potrebno radi zaštite slabijih učesnika u saobraćaju,
- kada je to potrebno radi smanjenja buke ili oscilacija zbog teških teretnih vozila u području bolnice, lečilišta, škole ili sličnih ustanova,
- kada put prolazi kroz izgrađeno područje koje nije označeno znakovima za naselje, a saobraćaj se odvija sa karakteristikama odvijanja saobraćaja u naselju.

Kada se u zonama škola, vrtića i drugih objekata u naselju dodatno ograniči dozvoljena brzina radi bezbednosti svih učesnika u saobraćaju, obavezno se postavljaju fizičke prepreke za usporavanje saobraćaja.

Znak se može upotrebiti i za podizanje brzine u naselju gde saobraćajno-tehnički elementi to omogućavaju.

Znak „**zabrana davanja zvučnih znakova**” (II-31) označava put odnosno deo puta na kome se uređajem na vozilu ne smeju davati zvučni znakovi, osim u slučaju neposredne opasnosti.

II-31

Znak se postavlja na mestima gde su okruženje puta odnosno objekti pored njega takvi da su zvučni signali neprimereni i predstavljaju smetnju (pre svega bolnice, domovi za starija lica, škole, groblja i slično).

Važenje znaka se sa dodatnom dopunskom tablom može ograničiti na određeno vreme dana ili na određene dane u nedelji.

Znak „**zabrana prolaza bez zaustavljanja**” (II-32), (II-32.1), (II-32.2) označava blizinu carinarnice, policije ili naplatnog mesta za putarinu odnosno mesta gde se vozilo mora zaustaviti iz razloga označenog na znaku.

II-32

II-32.1

II-32.2

Znak se po pravilu postavlja na određenoj udaljenosti ispred mesta gde se vozač obavezno mora zaustaviti zbog razloga navedenog na znaku, pri čemu na znaku mora biti dodata odgovarajuća dopunska

tabla sa navedenom udaljenošću do tog mesta.

Znak „**prvenstvo prolaza za vozila iz suprotnog smera**” (II-33) označava zabranu stupanja vozila na uski deo puta pre nego što tim delom pređu vozila iz suprotnog smera.

II-33

Ovim znakom daje se prednost saobraćaju iz suprotnog smera.

Znak se postavlja ispred suženih delova kolovoza kao što su uski mostovi i druga suženja, gde je međusobno mimoilaženje vozila onemogućeno.

Mesto na kojem znak stoji mora omogućavati čekanje vozila, a da se pri tom ne ometa saobraćaj iz suprotnog smera. Sa mesta na kojem stoji znak mora biti obezbeđena preglednost nad delom puta za koji važi zabrana. Znak II-33 se uvek postavlja u kombinaciji sa znakom III-1. Znakovi moraju biti na međusobno vidljivom odstojanju.

Na kojoj strani suženja se postavlja znak II-33, zavisi od saobraćajnog režima koji je izabran u odnosu na date okolnosti. Po pravilu se prednost oduzima vozilima koja koriste kolovoznu traku na kojoj je suženje.

Prednost se može dati i saobraćaju u smeru koji koristi kolovoznu traku bez suženja, ukoliko vozila u tom smeru usled različitih okolnosti imaju suštinski teže uslove za zaustavljanje, čekanje i kretanje. Na primer, kada nastupa suženje na delu puta koji se odvija u strmom usponu ili padu, po pravilu se prednost ustupa vozilima koja se kreću uzbrdo.

Kada je put sužen sa obe strane, prednost se daje saobraćaju iz onog smera iz kojeg vozila imaju, usled različitih okolnosti, teže uslove za zaustavljanje, čekanje i kretanje.

Na putu koji je uzak na celom potezu i gde postavljanje znakova II-1 i III-1 nije moguće, na takvu deonicu se upozorava znakom za opasnost I-5 do I-5.2. sa odgovarajućom dopunskom tablom ili se naizmenično

jednosmerni saobraćaj reguliše svetlosnim saobraćajnim znacima.

Znak „**zabrana zaustavljanja i parkiranja**” (II-34) označava stranu puta na kojoj je zabranjeno zaustavljanje i parkiranje vozila, a znak „**zabrana parkiranja**” (II-35) označava stranu puta na kojoj je zabranjeno parkiranje vozila.

II-34

II-35

Znakovima II-34 i II-35 može se dodati dopunska tabla sa naznakom: dana u sedmici odnosno mesecu i vremena u toku dana na koje se zabrana odnosi; najdužeg dozvoljenog trajanja zaustavljanja odnosno parkiranja i kategorije vozila na koje se zabrana odnosi.

Ovi znakovi takođe mogu imati dopunsku tablu sa ucrtanom strelicom koja se ističe ispod znaka paralelno sa uzdužnom osom puta, a koja upućuje na to da se zabrana, odnosno ograničenje označeno saobraćajnim znakom odnosi samo na deo puta koji se proteže u pravcu označenom strelicom, i na udaljenosti koja je označena uz strelicu.

Znak II-34 odnosno II-35 se po pravilu postavlja na mestima gde je potrebno zabraniti parkiranje odnosno zaustavljanje i parkiranje, a ta zabrana na tim mestima nije već zakonom određena.

Izuzetno se znak postavlja i u slučajevima kada je parkiranje već zakonom zabranjeno, ali dolazi do svakodnevnih kršenja te zabrane i zbog toga su ugroženi slabiji učesnici u saobraćaju.

Znak II-34 se postavlja pre svega u slučajevima kada je zabrana potrebna kako bi površine puta ostale slobodne za odvijanje saobraćaja, odnosno kada je to potrebno radi obezbeđivanja preglednosti ili iz drugih razloga koji utiču na bezbednost saobraćaja. Znak II-35 se postavlja u slučajevima kada je zabrana parkiranja potrebna iz razloga propusne moći puta ili bezbednosti saobraćaja, pri čemu je zaustavljanje još

dozvoljeno i po pravilu takva zabrana nije već zakonom određena.

Znak III-34 i III-35 se postavljaju uz desnu stranu kolovozne trake. Kada je na putevima sa jednosmernim saobraćajem potrebno zabraniti parkiranje i/ili zaustavljanje za obe strane kolovoza, znak mora biti postavljen na obe strane kolovoza.

Znak „naizmenično parkiranje” (II-36) označava deo puta na koji se zabrana parkiranja odnosi u neparne dane a znak „naizmenično parkiranje” (II-37) označava deo puta na koji se zabrana parkiranja odnosi u parne dane.

II-36

II-37

Po pravilu, znak se koristi u naselju kada bi stalno dozvoljeno parkiranje ometalo vršenje privrednih ili komunalnih aktivnosti u tim naseljima.

Pravila u vezi sa mestom postavljanja i dopunskih tabli ista su kao kod znaka II-35.

Znakovi obaveze su:

Znak „najmanje dozvoljena brzina” (II-38), označava put odnosno deo puta na kome se vozila u normalnim uslovima moraju kretati najmanje onom brzinom (u km/h) koja je označena na znaku.

II-38

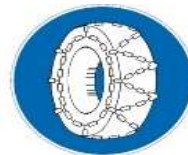
Ovaj znak obavezuje vozače da se iz saobraćaja na pojedinačnoj saobraćajnoj traci ili deonici moraju izdvojiti ukoliko njihova vozila ne mogu postići brzinu koja je znakom propisana kao najmanja dozvoljena brzina.

Znak se može postaviti samo tamo gde je obezbeđen izlaz na paralelni put.

Značenje znaka se prilagođava prilikama i zahtevima pojedinačne deonice puta i saobraćaja; zato se u simbol znaka unosi onaj broj koji u datom slučaju predstavlja najmanju dozvoljenu brzinu.

Kada kolovoz sa jednom kolovoznom trakom ima više saobraćajnih traka, a spori saobraćaj se preusmeri na krajnje desnu saobraćajnu traku, najmanja dozvoljena brzina označava se postavljanjem znaka iznad svakog od preostalih saobraćajnih traka, odnosno to se izvodi na znaku obaveštenja III-71 „saobraćajna traka za spora vozila“.

Znak „lanci za sneg” (II-39) označava deo puta na kome motorna vozila, osim motocikla, mopeda, lakih tricikla, teških tricikla, lakih četvorocikla, teških četvorocikla, radnih mašina, traktora i motokultivatora, moraju na pogonskim točkovima imati lance za sneg kad je na kolovozu sneg.

II-39

Znak se postavlja na početku puteva koji po pravilu vode na planinske prevoje odnosno viša područja, gde su putevi često prekriveni snegom.

Znak se postavlja ispred kritične deonice na mestima gde vozači imaju mogućnost da opreme vozilo lancima za sneg, a da pri tom ne ometaju ostali saobraćaj.

Sa odgovarajućom dopunskom tablom može se odrediti takva obaveza samo za pojedinu vrstu vozila.

Znakovi se postavljaju pre početka zime i na kraju zimskih uslova se odstranjuju ili prekrivaju.

Znak „biciklistička staza” (II-40) označava put kojim se moraju kretati bicikli, a po kome je zabranjeno kretanje drugim učesnicima u saobraćaju.

II-40

Znak „**pešačka staza**” (II-41) označava posebno izgrađenu stazu kojom se pešaci moraju kretati, a po kojoj je zabranjeno kretanje drugim učesnicima u saobraćaju, a znak (II-41.1) „spojene staze za bicikliste i pešake” označava put po kome se odvojeno kreću samo biciklisti i pešaci, u svojim stazama.

II-41

II-41.1

Znak „**staza za jahače**” (II-42) označava stazu kojom se moraju kretati jahači, a po kojoj je zabranjeno kretanje drugim učesnicima u saobraćaju.

II-42

Znakovi II-40 do II-42 se postavljaju na mestima gde započinje staza namenjena pojedinačnim vrstama učesnika u saobraćaju koje su navedene u definiciji znaka.

Znak II-40 i II-41.1 se u naselju po pravilu ne ponavlja posle svake raskrsnice, osim ako iz saobraćajnog uređenja nije nedvosmisleno jasno kojim učesnicima u saobraćaju je površina namenjena.

Znak II-41 se postavlja kada zbog načina uređenja staze za pešake nije nedvosmisleno

jasno kojim učesnicima u saobraćaju je površina namenjena.

Znak II-42 se postavlja u slučaju kada je potrebno jahače preusmeriti na površinu koja je namenjena isključivo njima.

Znakovi „**obavezan smer**” (II-43), (II-43.1), (II-43.2), (II-43.3) i (II-43.4) označavaju smer kojim se vozila moraju kretati.

II-43

II-43.1

II-43.2

II-43.3

II-43.4

Znakovi II-43 do II-43.4 se koriste u vezi sa raskrsnicama gde je potrebno saobraćaj obavezno usmeriti samo u jedan određeni smer.

Znakovi važe za sva vozila. Ukoliko važi obavezan smer vožnje samo za određene vrste vozila, znaku se dodaje odgovarajuća dopunska tabla.

Znakovi II-43.3. i II-43.4 se koriste kao prethodna najava obaveznog smera levo ili desno, kada je to potrebno za bezbednije i bolje odvijanje saobraćaja. Znakovi se postavljaju na određenoj udaljenosti ispred stvarne promene pravca u zavisnosti od brzine vozila na toj deonici.

Znakovi II-43 do II-43.2 se postavljaju u raskrsnici.

Znakovi „**dozvoljeni smerovi**” (II-44), (II-44.1) i (II-44.2) označavaju smerove u kojima se vozila smeju kretati.

II-44

II-44.1

II-44.2

Znak II-44 do II-44.2 se koristi u raskrsnici gde je potrebno zabraniti određene smerove vožnje, iako bi inače bili mogući. Sa tim se dozvoljava vožnja samo u smerovima koji su određeni znakom.

Znakovi važe za sva vozila. Ukoliko važi dozvoljen smer vožnje samo za određene vrste vozila, znaku se dodaje odgovarajuća dopunska tabla.

Znakovi se postavljaju u raskrsnici.

Znakovi „**obavezno obilaženje s desne strane**” (II-45), „**obavezno obilaženje s leve strane**” (II-45.1) i „**kružni tok saobraćaja**” (II-45.2) označavaju kolovoz odnosno deo kolovoza kojim se vozila moraju kretati prilikom obilaženja pešačkih ostrva, ostrva za usmeravanje saobraćaja i drugih objekata na kolovozu, a znak „**obilaženje sa obe strane**” (II-45.3) označava kolovoz odnosno deo kolovoza kojim se vozila mogu kretati prilikom obilaženja pešačkih ostrva, ostrva za usmeravanje saobraćaja i drugih objekata na kolovozu.

II-45

II-45.1

II-45.2

II-45.3

Znakovi II-45, II-45.1 i II-45.3 postavljaju se na vrh ili ivicu pešačkih ostrva, ostrva za usmeravanje saobraćaja i drugih objekata na kolovozu. Oni se mogu postaviti uz tablu za obeležavanje vrha ostrva.

Znak II-45.2 obavezuje učesnike u saobraćaju da na ulasku u kružnu raskrsnicu skrenu desno.

Znak II-45.2 se postavlja neposredno ispred ulaska u kružnu raskrsnicu uz desnu stranu kolovoza, po pravilu na isti stub sa saobraćajnim znakom II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza” i to ispod njega.

U slučajevima kada postoji opasnost da korisnici puta znak II-45.2 ne mogu pravovremeno primetiti i kod višetračnih uliva u kružnu raskrsnicu, znak se postavlja paralelno i na levoj strani.

6.1.2.3 Znakovi obaveštenja

Znakovi obaveštenja pružaju učesnicima u saobraćaju potrebna obaveštenja o putu kojim se kreću, nazivima mesta kroz koja put prolazi i udaljenosti do tih mesta, prestanku važenja znakova izričitih naredbi, kao i druga obaveštenja koja im mogu biti korisna.

Posebne grupe znakova obaveštenja su znakovi za vođenje saobraćaja; znakovi za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi, i znakovi turističke signalizacije (obrađeni u poglavlju 6.1.5).

Znakovi obaveštenja imaju oblik kvadrata, pravougaonika ili kruga.

Izuzetno od gornjeg stava znak III-12 (strelasti putokaz) završava se strelasto.

Osnova znakova obaveštenja je bele boje, sa simbolima i natpisima crne boje, žuta sa simbolima i natpisima crne boje, odnosno plava ili zelena sa simbolima i natpisima bele boje. Izuzetno, na znakovima obaveštenja može biti upotrebljena crvena boja, ali ne može preovlađivati na znaku.

Osnova znakova obaveštenja, koji se odnose na privremenu signalizaciju prilikom izvođenja radova na putu, je žute boje.

Izuzetno od gornjeg stava znak III-3 „put sa prvenstvom prolaza“ i znak III-4 „završetak puta sa prvenstvom prolaza“ imaju unutrašnji kvadrat žute boje, a pojas između unutrašnjeg kvadrata i spoljne ivice znaka bele boje; znak III-12 „strelasti putokaz“, može sadržati natpis, simbol ili natpis i simbol koji bliže određuju karakterističan objekat na koji se odnose; znak III-18 „broj međunarodnog puta“ je zelene boje, a simbol i spoljna ivica znaka su bele boje; znak III-8 „raskrsnica“, znak III-8 „kružna raskrsnica“, znak III-11.1 „prestrojavanje vozila sa nazivima naseljenih mesta“, znak III-12 „strelasti putokaz“, znak III-13 „putokazna tabla“, znak III-17 „broj puta“, znak III-23 „naziv naseljenog mesta“, znak III-24 „završetak naseljenog mesta“, znak III-61 „potvrda pravca“, znak III-64 „pretputokaz za izlaz“, znak III-65, III-65.1 i III-65.2 „putokaz za izlaz“ i znak III-67 „putokaz za prestrojavanje iznad saobraćajnih traka“, III-72 „pretputokazna tabla za izlaz“ — ako se odnose na autoputeve, imaju polje zelene boje sa ivicom bele boje, a boja slova je bela. Ako se odnose na motoputeve, imaju polje plave boje, sa ivicom bele boje, a simboli i natpisi na njima su bele boje. Ako se odnose na ostale puteve, imaju polje žute boje, sa ivicom crne boje, a boja slova je crna, a za nazive delova naselja, značajnih objekata, stadiona, i sl. imaju polje bele boje, a ivice i natpisi su crne boje. Znak III-30 „zona u kojoj je ograničeno trajanje parkiranja“ ima na tabli bele boje ucrtan znak II-35. Znak III-8 „raskrsnica“ na liniji poprečnih pravaca može

imati umetnute saobraćajne znakove; znak III-17.1 „kilometraža puta“ i znak III-62 „tabla za označavanje naziva ulica“, bele su boje sa natpisom i okvirom crne boje; znakovi III-20 „završetak autoputa“, III-22 „završetak motoputa“, III-24 „završetak naseljenog mesta“, III-27.1 „prestanak najmanje dozvoljene brzine“, III-29.1 „prestanak obaveze nošenja lanaca za sneg“, III-29.2 „završetak staze za bicikliste“, III-29.3 „završetak staze za pešake“ i III-29.4 „završetak staze za jahače“, imaju kosu traku crvene boje; znak III-29.5 „prestanak zajedničke biciklističke staze“ i III-29.6 „prestanak razdvojene biciklističke staze“, znak III-31 „izlaz iz zone u kojoj je ograničeno trajanje parkiranja“, ima polje kvadrata bele boje i upisan znak II-35 „zabrana parkiranja“ i kose crte crne boje; znakovi III-63 i III-63.1 „tabla za usmeravanje“ su bele boje, a strelice crne boje; znak III-73 „višenamenski objekat“ i znak III-74 „izlazak na višenamenski objekat“ imaju osnovu plave boje sa belim natpisima i simbolima crne boje na beloj umetnutoj osnovi; znak III-80 „opasna deonica puta“ ima podlogu reflektujuće limun žute ili žuto zelene boje sa fluorescentnim svojstvima sa upisanim znakom I-25 „Opasnost na putu“ i natpisom „Opasnost!“ koji se ispisuju crnim slovima i dužinom deonice na koju se odnosi. Ovi natpisi ispisuju se crnim slovima na beloj podlozi. Na znaku može, umesto znaka I-25, da bude upisan i drugi znak koji označava opasnost koja očekuje vozača; znak III-83 „način korišćenja saobraćajne trake“ ima osnove znaka zelene boje kada se postavlja na autoputu i plave boje na svim ostalim putevima.

Prečnik kruga znakova obaveštenja na autoputu i motoputu iznosi 90 cm, na ostalim državnim putevima I i II reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama 60 cm, na ostalim saobraćajnicama u naselju 40 cm, a prečnik znakova iznosi 30 cm ako se upotrebljavaju kao umetnuti znakovi.

Stranica kvadrata znakova obaveštenja na autoputevima i motoputevima iznosi 90 cm, na ostalim državnim putevima I i II reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama 60 cm, na ostalim saobraćajnicama u naselju 40 cm, a ako se upotrebljavaju kao umetnuti znakovi, stranica kvadrata iznosi 30 cm.

Dimenzije pravougaonika znakova obaveštenja iznose 90 cm x 135 cm na autoputu i motoputu, 60 cm x 90 cm na

ostalim državnim putevima I i II reda, opštinskim putevima i glavnim gradskim saobraćajnicama, 40 cm x 60 cm na ostalim saobraćajnicama u naselju.

Izuzetno od gornjeg stava odstupaju dimenzije znaka „naselje” III-23.1, čije dimenzije na autoputu i motoputu iznose 120 cm x 80 cm, odnosno 80 cm x 60 cm na ostalim putevima, kao i dimenzije znakova obaveštenja koji se posebno projektuju, odnosno znakova obaveštenja za vođenje saobraćaja.

Znakovi obaveštenja postavljaju se tako da učesnicima u saobraćaju pruže prethodna obaveštenja, obaveštenja o prestrojavanju, obaveštenja o skretanju, potvrdno obaveštenje o pravcu kretanja, kao i da označe objekt, teren, ulicu ili delove puta na koje se odnose.

Ako se objekat ili teren na koji se znak obaveštenja odnosi ne nalazi na putu na kome je znak postavljen, potrebno obaveštenje može biti postavljeno na dopunskoj tabli ili na samom znaku tako da se učesnicima u saobraćaju omogući lako i brzo pronalaženje objekta, odnosno terena na koji se znak odnosi.

Po pravilu, znaci se u naselju postavljaju neposredno ispred objekta o kojem obaveštavaju, odnosno neposredno ispred priključka koji vodi do tog objekta.

Van naselja se znakovi postavljaju na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znakovi obaveštenja su:

Znak „**prvenstvo prolaza u odnosu na vozila iz suprotnog smera**” (III-1) obaveštava vozača da na uskom prolazu ima pravo prvenstva u odnosu na vozila koja dolaze iz suprotnog smera.

III-1

Znak se postavlja ispred suženih delova kolovoza kao što su uski mostovi i druga suženja, gde je međusobno mimoilaženje vozila onemogućeno.

Ovim znakom prednost se daje saobraćaju iz smera za koji je znak postavljen, osim ako su vozila iz suprotnog smera već u vožnji po suženoj deonici puta.

Zato mesto na kojem znak stoji mora omogućavati čekanje vozila, a da se pri tom ne ometa saobraćaj iz suprotnog smera. Sa mesta na kojem stoji znak mora biti obezbeđena preglednost nad delom puta za koji važi zabrana.

Znak III-1 se uvek postavlja u kombinaciji sa znakom II-33. Znaci moraju biti na međusobno vidljivom odstojanju.

Na kojoj strani suženja se postavlja znak III-1, zavisi od saobraćajnog režima koji je izabran u odnosu na date okolnosti. Po pravilu, prednost se daje vozilima u onom smeru koji koristi kolovoznu traku na kojoj nema suženja.

Prednost se može dati i saobraćaju u smeru koji koristi kolovoznu traku bez suženja, ukoliko vozila u tom smeru imaju suštinski teže uslove za zaustavljanje, čekanje i kretanje. Na primer, kada nastupa suženje na delu puta koji se odvija u strmom usponu ili padu, po pravilu se prednost ustupa vozilima koja se kreću uzbrdo.

Kada je put sužen sa obe strane, prednost se daje saobraćaju iz onog smera iz kojeg vozila imaju, usled različitih okolnosti, teže uslove za zaustavljanje, čekanje i kretanje.

Na putu koji je uzak na celom potezu i gde postavljanje znakova III-1 i II-33 nije moguće, na takvu deonicu se upozorava znakom za opasnost I-5 do I-5.2. sa odgovarajućom dopunskom tablom ili se naizmenično jednosmerni saobraćaj reguliše svetlosnim saobraćajnim znacima.

Znakovi „put sa jednosmernim saobraćajem” (III-2) i (III-2.1) obaveštavaju učesnike u saobraćaju o jednosmernom putu.

III-2

III-2.1

Znak III-2 se postavlja na početku jednosmernih puteva kao obaveštenje učesnicima u saobraćaju koji dolaze na jednosmeran put u njegovom podužnom smeru.

Znak III-2.1 se postavlja na raskrsnicama i priključcima drugih javnih puteva na jednosmeran put sa namenom da učesnike u saobraćaju obavesti da dolaze na jednosmeran put, te o smeru u kojem je

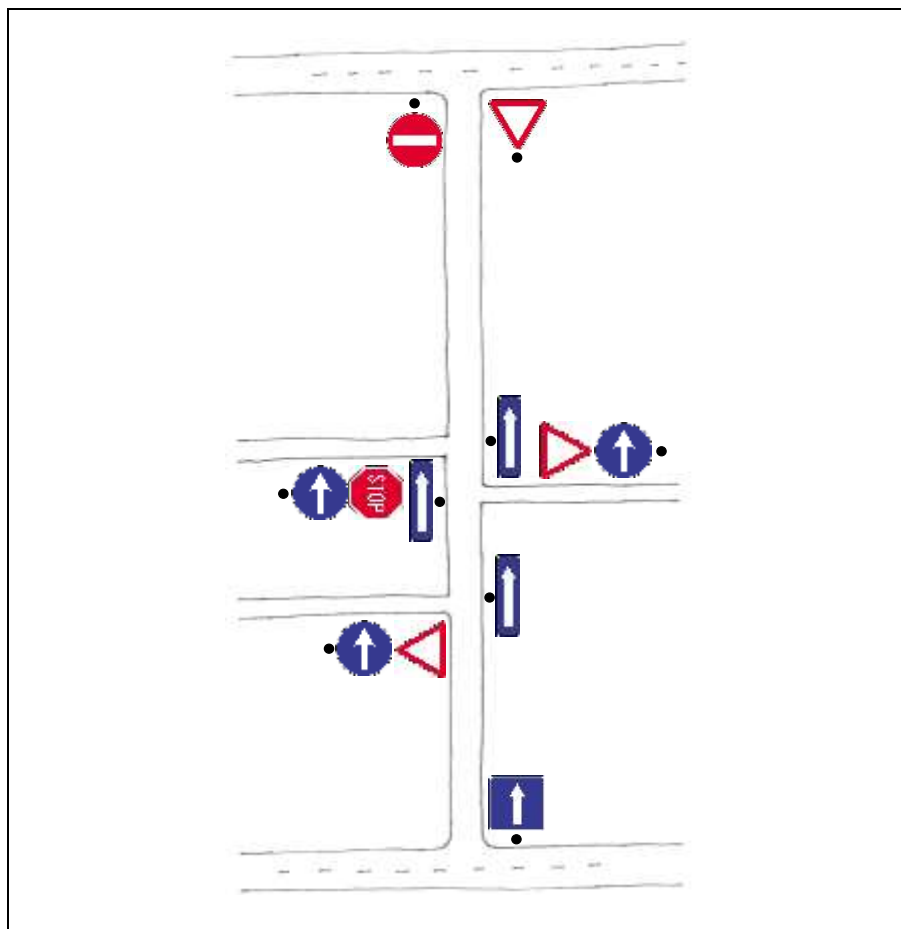
vožnja na takvom putu dozvoljena (slika 6.1.25).

Znak III-2 se u trasi jednosmerne vožnje ponavlja po potrebi ako dalji tok jednosmernog puta u odnosu na uređenje puta ili druge okolnosti postane teže prepoznatljiv i ponavljanje postane neophodno radi lakše orijentacije učesnika u saobraćaju.

Znak III-2 se postavlja upravno na podužnu osu puta, a znak III-2.1 paralelno sa njom.

Znak III-2 može se postaviti samo ako je na istom putu, na suprotnom kraju jednosmerne deonice puta, postavljen znak II-4 „zabrana saobraćaja u jednom smeru“.

Na svim prilazima na jednosmerni put i izlazima sa jednosmernog puta mora se postaviti odgovarajuća signalizacija za obavezu odnosno obaveštenje.

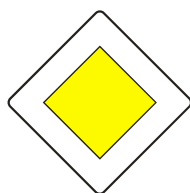

Slika 6.1.25: Obeležavanje puta sa jednosmernim saobraćajem (znakovi III-2 i III-2.1)

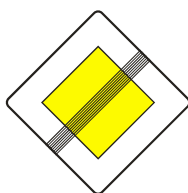
Znak „put sa prvenstvom prolaza” (III-3) označava put ili deo puta na kome vozila

imaju prvenstvo prolaza u odnosu na vozila koja se kreću putevima koji se ukrštaju s tim

putem odnosno delom puta a znak „**završetak puta sa prvenstvom prolaza**” (III-4) označava mesto na kome se završava put ili deo puta sa prvenstvom prolaza.

III-3

III-4

Znak III-3 postavlja se u raskrsnicama gde inače zbog oblika i dimenzije raskrsnice ili drugih okolnosti korisnik na putu sa prvenstvom prolaza ne može nedvosmisleno raspoznati da li u raskrsnici, u koju će ući, ima prednost u odnosu na vozila sa puteva koji se ukrštaju sa tim putem.

Znak III-3 se obavezno postavlja u semaforizovanim raskrsnicama i to na stub semafora. Istovremeno, u takvoj raskrsnici se na putevima bez prvenstva prolaza postavlja znak II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza“ ili znak II-2 „obavezno zaustavljanje“, i to takođe na stub semafora.

Kada put sa prvenstvom prolaza u raskrsnici menja svoj tok tako da skreće levo ili desno, u raskrsnici se postavlja znak III-3 kojem se dodaje dopunska tabla IV-23 „pružanje puta sa pravom prvenstva prolaza“ na kojoj se prikazuje stvarni tok puta sa prvenstvom prolaza na toj raskrsnici.

U tom slučaju se na takvoj raskrsnici na putevima bez prvenstva prolaza ispod znaka II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza“ ili znaka II-2 „obavezno zaustavljanje“ postavlja dopunska tabla IV-23 „pružanje puta sa pravom prvenstva prolaza“.

Znak „**označeni pešački prelaz**” (III-6) označava mesto na kome se nalazi obeleženi pešački prelaz.

III-6

Znak se postavlja neposredno ispred pešačkog prelaza označenog odgovarajućom

horizontalnom signalizacijom, na desnoj strani kolovoza.

Ako postoji mogućnost da, zbog uređenja puta ili drugih okolnosti, učesnik u saobraćaju može prevideti znak, znak se postavlja i na levoj strani kolovoza.

Pešački prelaz koji se nalazi unutar područja ukrštaja dva ili više puteva u naselju ne označava se znakom III-6.

Izuzetno, pešački prelaz u takvoj raskrsnici obeležava se znakom III-6, kada pešački prelaz prelazi preko puta sa pravom prvenstva prolaza i kada je pešački prelaz određen kao poseban pešački prelaz (školski prelaz, školski prelaz u sklopu bezbednog puta do škole, prelaz ispred bolnice, prelaz ispred vrtića i sl).

Pešački prelaz koji u raskrsnici prelazi preko puta bez prava prvenstva prolaza ne označava se znakom III-6.

Znak „**podzemni ili nadzemni pešački prolaz**” (III-7) označava mesto na kome se nalazi podzemni ili nadzemni pešački prolaz.

III-7

Znak „**slepi put**” (III-9) označava blizinu i položaj puta koji nema izlaz (slepi put). Položaj simbola u znaku III-9 mora da odgovara položaju slepog puta u odnosu na put na kome se postavlja taj znak.

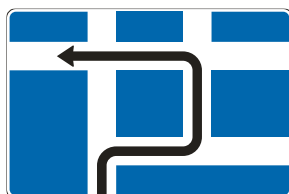

III-9

Znak se postavlja za označavanje puta kojeg korisnici ne bi mogli prepoznati kao slepi put. Znak se postavlja neposredno ispred ulaza na slepi put.

Simbol na znaku mora odgovarati stvarnom položaju slepog puta.

Znak „**smer kretanja vozila koje namerava da skrene ulevo na raskrsnici na kojoj je skretanje ulevo zabranjeno**” (III-10) označava put kojim se vozilo mora kretati ako namerava da skrene ulevo na sledećoj raskrsnici na kojoj je skretanje ulevo zabranjeno.

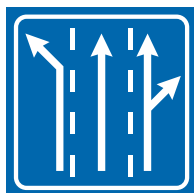
III-10

Znak se postavlja samo tamo gde je potrebno, zbog specifičnog saobraćajnog uređenja koje na određenoj raskrsnici zabranjuje levo skretanje, vozaču prikazati alternativni put po kojem mora da vozi da bi stigao u željeni pravac vožnje.

Simbol na znaku mora odgovarati stvarnom položaju puteva.

Znak se postavlja ispred raskrsnice na kojoj vozač mora skrenuti na alternativni put, ukoliko želi da na raskrsnici na koju se znak odnosi skrene levo.

Znak „**prestrojavanje vozila**” (III-11) označava prethodno obaveštenje vozaču radi prestrojavanja na raskrsnici na putevima sa više saobraćajnih traka.

III-11

Simboli na znaku III-11 treba da odgovaraju stvarnom stanju broja saobraćajnih traka i načinu prestrojavanja na njima.

Znak se postavlja na mestu gde započinje prestrojavanje vozila. Uslov je da odgovarajuće trake za prestrojavanje budu označene na kolovozu.

Simbol na znaku mora se poklapati sa oznakama na kolovozu.

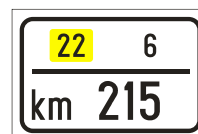
Znakovi „**broj puta**” (III-17), „**kilometraža puta**” (III-17.1) i „**broj puta, broj deonice puta i kilometraža**” (III-17.2) označavaju broj puta, odnosno deonice i stacionažu puta.

III-17

III-17.1

III-17.2

Znakovi su namenjeni obaveštavanju o broju puta, stacionaži odnosno o broju puta, broju deonice i o stacionaži. Na te podatke se vezuju zvanične evidencije upravljača, policije i drugih organa u vezi sa saobraćajem i bezbednošću u saobraćaju.

Isto tako, navedeni znakovi služe za pomoć korisnicima puta prilikom orijentacije.

Znakovi se mogu postavljati samostalno, ili ispod odnosno iznad drugih znakova.

Znak broj puta može se upotrebiti i na znakovima za vođenje saobraćaja.

Znak „**broj međunarodnog puta**” (III-18) označava broj međunarodnog puta.

III-18

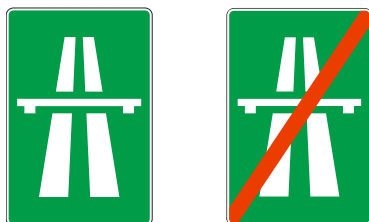
Obaveštava o broju međunarodnog puta i pomaže korisnicima puta pri orijentaciji.

Znak se može postavljati samostalno ili ispod odnosno iznad drugih znakova.

Može se upotrebiti i na znakovima za vođenje saobraćaja.

Znak „**autoput**” (III-19) označava mesto odakle počinje autoput, a znak „**završetak**”

autoputa“ (III-20) označava mesto na kome se završava autoput.

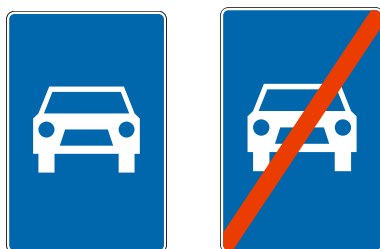
III-19

III-20

Znak III-19 odnosno III-20 označava mesto na putu gde počinje odnosno gde se završava autoput i odakle važe odnosno prestaju da važe propisi koji se odnose na autoput i saobraćaj na njemu.

Znak III-19 odnosno III-20 može se upotrebiti i kao predznak ispred mesta na kojem počinje odnosno na kojem se završava autoput, pri čemu mora da mu se doda odgovarajuća dopunska tabla sa označenom udaljenošću do tog mesta.

Znak „**motoput**“ (III-21) označava mesto odakle počinje motoput, a znak „**završetak motoputa**“ (III-22) označava mesto na kome se završava motoput.

III-21

III-22

Znak III-21 odnosno III-22 označava mesto na putu gde počinje odnosno gde se završava motoput i odakle važe odnosno prestaju da važe propisi koji se odnose na motoput i saobraćaj na njemu.

Znak III-21 odnosno III-22 može se upotrebiti i kao predznak ispred mesta na kojem

počinje odnosno gde se završava motoput, pri čemu mora da mu se doda odgovarajuća dopunska tabla sa označenom udaljenošću do tog mesta.

Znak „**naziv naseljenog mesta**“ (III-23) označava teritoriju i naziv naseljenog mesta u koje ulazi put i granicu od koje počinje to naseljeno mesto, znak „**naselje**“ (III-23.1) označava mesto od koga počinje naselje i od koga se primenjuju propisi o saobraćaju u naselju, znak „**završetak naseljenog mesta**“ (III-24) označava mesto na kome se završava naseljeno mesto kroz koje prolazi put, a znak „**završetak naselja**“ (III-24.1) označava mesto na kome se završava naselje i od koga prestaju da važe propisi o saobraćaju u naselju.

III-23

III-23.1

III-24

III-24.1

Znaci III-23 i III-24 postavljaju se na katastarsku granicu naselja i ne određuju saobraćajne granice naselja.

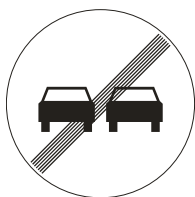
Znaci III-23.1 i III-24.1 postavljaju se na saobraćajnim granicama naselja koje određuje Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima (slika 6.1.26).

Od znaka III-23.1 važe propisana pravila vožnje u naselju, dok od znaka III-24.1 pravila vožnje u naselju prestaju da važe.

Slika 6.1.26: Način postavljanja znakova III-23, III-23.1, III-24 i III-24.1

Znak „prestanak zabrane preticanja svih motornih vozila, osim motocikla bez prikolice” (III-25) označava mesto odakle prestaje zabrana preticanja svih motornih vozila, osim motocikla bez prikolice, mopeda, lakih tricikala i lakih četvorocikala.

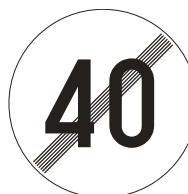
III-25

III-26

Znak „prestanak ograničenja brzine” (III-27) označava mesto odakle prestaje ograničenje brzine i znak „prestanak najmanje dozvoljene brzine” (III-27.1) označava mesto odakle prestaje obaveza kretanja najmanje propisanom brzinom.

Znak „prestanak zabrane preticanja za teretna vozila” (III-26) označava mesto odakle prestaje zabrana preticanja za teretna vozila čija najveća dozvoljena masa prelazi 3,5 t da pretiču druga motorna vozila, osim motocikla bez prikolice, mopeda, lakih tricikala i lakih četvorocikala.

III-27

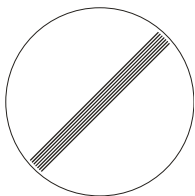
III-27.1

Znak „prestanak zabrane davanja zvučnih znakova” (III-28) označava mesto odakle prestaje zabrana davanja zvučnih znakova.

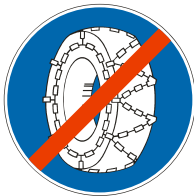

III-28

Znak „prestanak svih zabrana” (III-29), znak „prestanak obaveze nošenja lanaca za sneg” (III-29.1), znak „završetak biciklističke staze” (III-29.2), znak „završetak pešačke staze” (III-29.3), znak „završetak staze za jahače” (III-29.4) i znak „završetak spojene biciklističke i pešačke staze” (III-29.5) označavaju mesta na putu odakle prestaju da važe odgovarajuće zabrane i obaveze koje su pre tog mesta uspostavljene saobraćajnim znakovima postavljenim na tom putu.

III-29

III-29.1

III-29.2

III-29.3

III-29.4

III-29.5

Znakovi III-25, III-26, III-27, III-27.1, III-28, III-29 do III-29.5 postavljaju se na mestima na putu odakle prestaju da važe odgovarajuće

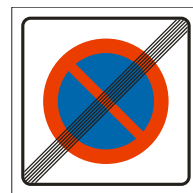
zabrane odnosno obaveze izražene saobraćajnim znakovima na tom putu.

Znak III-29 se koristi kada se korisnici puta obaveštavaju o prestanku više zabrana istovremeno ili kada se obaveštavaju o prestanku zabrana za koje nije propisan poseban znak obaveštenja o prestanku takvih zabrana.

Znak „zona u kojoj je ograničeno trajanje parkiranja” (III-30) označava mesto u naselju odakle se ulazi u zonu u kojoj je sprovedeno opšte ograničenje trajanja parkiranja na određeno vreme, bez obzira da li se za parkiranje na određeno vreme plaća naknada ili se ne plaća, a znak „izlaz iz zone u kojoj je ograničeno trajanje parkiranja” (III-31) označava mesto u naselju na kome se izlazi iz zone u kojoj je sprovedeno opšte ograničenje trajanja parkiranja na određeno vreme.

III-30

III-31

Znaku III-30 može biti dodata dopunska tabla na kojoj će se naznačiti dani ili sati za koje ograničenje važi.

Na dopunskoj tabli se može, po potrebi, navesti i za koju vrstu vozila je zona parkiranja namenjena.

Znak se sme postavljati samo u slučaju da je površina zone parkiranja vidljivo odvojena od saobraćajnih površina javnog puta i da su parking mesta određena i odgovarajuće označena.

Znak se postavlja na mestu početka zone i važi za celu dužinu zone, do znaka prestanka zabrane III-31.

Znak „parkiralište” (III-32) označava parkiralište. Na znaku III-32 ili na dopunskoj tabli može se odgovarajućim simbolima ili natpisima označiti: način parkiranja, smer u kome se nalazi parkiralište, udaljenost parkirališta, kategorije vozila kojima je parkiralište namenjeno, kao i eventualno vremensko ograničenje parkiranja. Znak

„**parking garaža**” (III-32.1) označava garažu sa parking mestima.

III-32

III-32.1

Znak se ne koristi za označavanje odmorišta. U naselju se znak postavlja po pravilu neposredno ispred priključka koji vodi na parkiralište.

Van naselja se znak postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi na parkiralište. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na parkiralište.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka koji vodi na parkiralište, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znak „**vremenski ograničeno parkiranje**” (III-33) označava parkiralište na kome je parkiranje vozila vremenski ograničeno.

III-33

Znaku se može dodati dopunska tabla na kojoj će biti ispisani dani ili časovi kada važi vremensko ograničenje.

Na dopunskoj tabli se može, po potrebi, navesti i kojoj vrsti vozila su parking mesta namenjena.

Znak „**parkiraj i vozi se**” (III-33.1) označava parkiralište gde vozilo može da se parkira i da se putovanje nastavi nekim drugim transportnim sredstvom, koje može biti prikazano simbolom.

III-33.1

Znaku se može dodati i dopunska tabla sa detaljnijim obaveštenjima u vezi sa znakom.

Znak „**bolnica**” (III-34) označava blizinu bolnice i upozorenje vozaču da svojim vozilom ne stvara suvišnu buku.

III-34

Namenjen je obaveštavanju o blizini bolnice i istovremeno obavezuje vozače da svojim vozilom ne prave preveliku buku.

Znak se postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred područja bolnice, tako da ispunjava svoju svrhu pravovremenog obaveštavanja učesnika u saobraćaju u vezi sa njegovim postupanjem.

Znaku je potrebno dodati dopunsku tablu gde mora biti navedena udaljenost do objekta, ili se udaljenost ispisuje na samom znaku.

Znak „**stanica za prvu pomoć**” (III-35) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi stanica za prvu pomoć.

III-35

Namenjen je obaveštavanju o zvaničnoj zdravstvenoj ustanovi koja redovno posluje sa najmanje dežurnom službom.

U naselju se znak postavlja po pravilu neposredno ispred priključka koji vodi do navedenog objekta.

Van naselja se znak postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka koji vodi na parkiralište, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost. Po potrebi se znaku dodaje dopunska tabla na kojoj se direkcionom strelicom i navođenjem udaljenosti ukazuje na taj objekat.

Znak „**radionica za opravku vozila**” (III-36) označava blizinu mesta na kome se nalazi radionica za opravku vozila. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti pravac u kojem se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-36

Namenjen je obaveštavanju o radionici za popravku vozila koja ima van redovnog radnog vremena uređenu dežurnu službu.

Znak se po pravilu koristi za označavanje radionica koje se nalaze pored puta ili u blizini puta i to na putevima van naselja odnosno u malim naseljima, gde korisnik puta bez navedenog znaka obaveštenja ne bi mogao očekivati takvu radionicu.

Van naselja se znak postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču

omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka koji vodi na parkiralište, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znak „**telefon**” (III-37) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi telefonska govornica.

Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-37

Znak se postavlja van naselja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do navedene naprave. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znak „**benzinska stanica**” (III-38) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi benzinska stanica. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima i obaveštenje o vrsti goriva koje se može naći na stanici.

III-38

Znak se po pravilu postavlja za označavanje servisa za gorivo koji se nalazi pored javnog puta van naselja.

Postavlja se na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka odnosno priključnog puta na servis za gorivo, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Unutar naselja se znak po pravilu ne postavlja, osim ako zbog različitih okolnosti korisnik puta ne može raspoznati servis za gorivo odnosno jasno utvrditi preko kojeg priključka je uređen pristup do servisa.

Servis za gorivo, koji se nalazi pored javnog puta odnosno u njegovoj neposrednoj blizini, označava se samo u slučaju kada je to jedini servis za gorivo u širem okruženju.

Znak „**hotel ili motel**” (III-39) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi hotel odnosno motel.

Na delu znaka III-39 ispod belog polja može se upisati „hotel” ili „motel”, zavisno od vrste ugostiteljskog objekta koji se označava. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-39

Znak „**restoran**” (III-40) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi restoran. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-40

Znak „**kafana**” (III-41) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi kafana. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-41

Znaci III-39 do III-41 se koriste za obaveštavanje korisnika puta o hotelu odnosno motelu, restoranu ili kafani koji se nalaze pored javnog puta van naselja odnosno u njegovoj neposrednoj blizini.

Svi navedeni objekti moraju biti otvoreni cele godine, moraju imati izveden priključak na javni put u skladu sa propisima i uređene površine za parkiranje.

Znak se postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znakovi se ne postavljaju ukoliko korisnik može objekat pravovremeno primetiti i bez postavljenih znakova.

U naselju se znakovi te vrste ne postavljaju.

Znak „**teren uređen za izletnike**” (III-42) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi teren uređen za izletnike. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-42

Znak se u naselju po pravilu ne koristi.

Kada se znak izuzetno predvidi u naselju, postavlja se po pravilu neposredno ispred priključka koji vodi na uređen prostor za izletnike.

Van naselja se znak postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi na uređen prostor za izletnike. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Ukoliko se znak postavlja na određenoj udaljenosti ispred priključka, znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znak „**teren za kampovanje pod šatorima**” (III-43) označava blizinu terena ili teren uređen za kampovanje pod šatorima. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-43

Znak „**teren za kampovanje u prikolicama**” (III-44) označava blizinu terena ili teren za kampovanje u prikolicama. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-44

Znak „**teren za kampovanje pod šatorima i u prikolicama**” (III-45) označava blizinu terena ili teren za kampovanje pod šatorima i u prikolicama. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-45

Znaci III-43 do III-45 koriste se za označavanje odgovarajuće uređenih kampova pored javnog puta van naselja odnosno u njegovoj blizini.

Znak se postavlja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Znaku se dodaje dopunska tabla na kojoj je označena navedena udaljenost.

Znak se može postaviti ukoliko navedeni objekat ima odgovarajuće uređen priključak na javni put i otvoren je cele godine, odnosno

barem u vreme koje se smatra sezonom za kampovanje.

Znak „**planinarski dom**” (III-46) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi planinarski dom. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-46

Znak se postavlja van naselja na odgovarajućoj udaljenosti ispred priključka koji vodi do objekta. Udaljenost zavisi od brzine na pojedinačnom putu i mora vozaču omogućiti da bezbedno po sve učesnike u saobraćaju skrene na priključak.

Znaku se dodaje dopunska tabla sa označenom udaljenošću do priključka.

Znak „**vozilo za pomoć na putu**” (III-47) označava blizinu mesta ili mesto u kome se nalazi služba za pružanje pomoći u slučaju kvara na vozilu. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-47

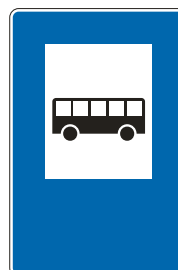
Znak „**vatrogasna služba**” (III-48) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi služba za gašenje požara. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi

mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

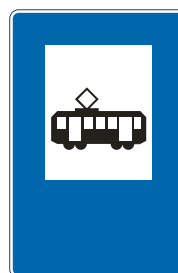
III-48

Znak „**autobusko stajalište**” (III-49) označava mesto na kome se nalazi autobusko stajalište.

III-49

Znak „**tramvajska stanica**” (III-50) označava mesto na kome se nalazi tramvajska stanica.

III-50

Znak „**aerodrom**” (III-51) označava blizinu aerodroma ili mesto aerodroma. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-51

Znak „luka — pristanište” (III-52) označava blizinu luke, pristaništa, odnosno trajekta ili mesto u kome se nalazi luka, pristanište, odnosno trajekt. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

III-52

Znak „**informacija**” (III-53) označava blizinu mesta ili mesto u kome se mogu dobiti turističke informacije. Na znaku ili dopunskoj tabli može se simbolima ili natpisima označiti smer u kome se nalazi mesto, prostor ili služba na koje se znak odnosi, kao i udaljenost u metrima.

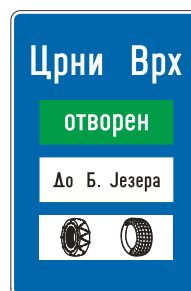

III-53

Znak „**prohodnost puta**” (III-54) označava da je planinski put, odnosno prelaz preko planinskog vrha otvoren ili zatvoren. Ako je prolaz otvoren polje 1 je zelene boje i ima natpis „otvoren”, odnosno ako je prolaz

zatvoren polje 1 je crvene boje i ima natpis „zatvoren”.

Ako je prolaz zatvoren, na polju 2 se ispisuje naziv mesta do kog je put otvoren. Ako je prolaz otvoren, polje 3, sadrži simbol znaka „lanci za sneg” (II-39) ili simbol „lanci ili gume za sneg” u zavisnosti od stanja puta. Polja 2 i 3 imaju osnovu bele boje. Natpisi na polju 1 su bele boje, a na polju 2 i 3 crne boje. Simboli na polju 3 su crne boje.

III-54

Namena znaka je da korisnika puteva informiše o trenutnom stanju puta, o mestu na kojem nastupa eventualna neprohodnost, kao i o eventualnim obavezama koje mora ispunjavati vozilo ako vozač želi sa njim da nastavi putovanje.

Znak može biti postavljen trajno ili samo privremeno. Sadržaj znaka mora odgovarati stvarnom stanju puta.

Znak mora biti postavljen na takvom mestu da je vozila moguće još uvek pravovremeno preusmeriti na druge puteve.

Znak „**broj serpentine**” (III-55) označava broj serpentine sa nadmorskom visinom.

III-55

Znak vozaču omogućava da se na osnovu podatka o nadmorskoj visini i broja serpentine orijentiše na putu.

Znak se koristi za označavanje serpentina na deonici puta sa većim brojem serpentina.

Znak se postavlja sa spoljašnje strane temena serpentine i to tako da se vidi iz oba smera vožnje. Brojevi rastu u smeru stacionaže. Nadmorska visina se zaokružuje na cele metre.

Znak „**putni objekat**” (III-56) označava naziv putnog objekta od posebnog značaja (vijadukt, tunel i sl).

III-56

Znak se postavlja ispred navedenih objekata i namenjen je tome da korisnika puta informiše o tim objektima i pomaže mu pri orijentaciji.

Znak „**planinski prevoj**” (III-57) označava planinski prevoj sa nadmorskom visinom.

III-57

Namena znaka je da obavesti korisnika puta da se nalazi na mestu planinskog prevoja, gde put prelazi na drugu stranu. Istovremeno pomaže pri orijentaciji i informiše o nadmorskoj visini prevoja.

Znak „**reka**” (III-58) označava naziv reke preko koje put prelazi.

III-58

Namena znaka je da korisnika puta obavesti preko koje reke, jezera ili prokopa prolazi put i na taj način mu pomaže pri orijentaciji.

Znakom se označavaju pre svega važnije vode, koje su upisane i u autokartama i drugim turističkim mapama.

Kada put više puta prelazi preko iste vode, pri čemu sve vreme ostaje u vidnom polju korisnika puta, znak nije potrebno ponavljati.

Znak „**stanica policije**” (III-59) označava blizinu mesta ili mesto na kome se nalazi stanica policije.

III-59

Ispod strelice može biti napisana udaljenost do grada u kojem se nalazi policijska stanica.

Znak „**brzina koja se preporučuje**” (III-60) označava brzinu koja se preporučuje na određenom delu puta.

III-60

Sa ovim znakom se označava brzina koja u uobičajenim uslovim omogućava bezbedno i dovoljno brzo odvijanje saobraćaja na određenoj deonici puta.

Znak se postavlja u slučaju kada drugim znacima nije moguće na zadovoljavajući način rešiti saobraćajne situacije i kada se želi usporiti odvijanje saobraćaja, a da se pri tom izričito ne ograničava najveća dozvoljena brzina.

Znak „**tabla za označavanje naziva ulica**” (III-62) označava naziv ulice. Znak može imati i kućne brojeve bloka na koji se odnosi.

III-62

Znak se postavlja na početku ulice koja je napisana na znaku i to paralelno sa njom.

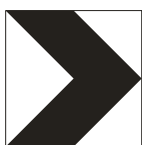
Natpis na tabli mora se postaviti tako da bude bliže onoj ivici koja je usmerena u ulicu.

Znak se može postaviti iznad znaka II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza“ ili znaka II-2 „obavezno zaustavljanje“, ukoliko je tako postavljen znak III-62 primetan prilikom približavanja iz glavnog pravca.

Znak „**tabla za usmeravanje**“ (III-63), (III-63.1), (III-63.2) i (III-63.3) označava mesto gde se nailazi na oštru krivinu.

III-63

III-63.2

III-63.1

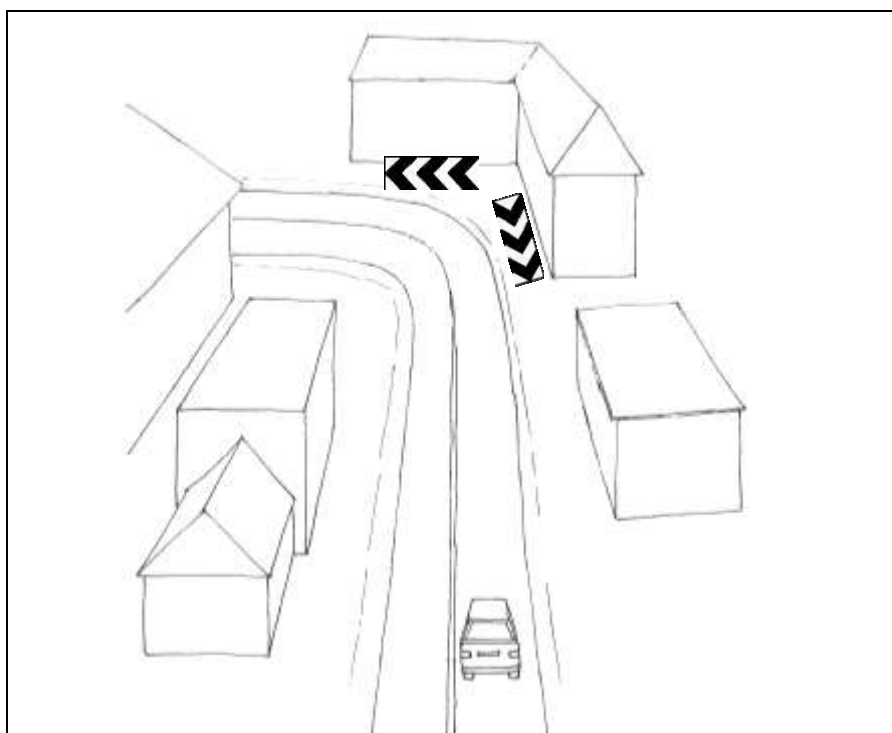

III-63.3

Table za usmeravanje se koriste za označavanje krivina koje mogu biti za korisnika puta opasne zbog malog radijusa koji odstupa od propisa, nepravilno izvedenog radijusa, nedovoljne preglednosti ili kada krivina usledi posle duže prave deonice.

Van naselja se posmatrani znaci po pravilu kombinuju sa odgovarajućim znakom za opasnost, a u izuzetnim slučajevima i sa znakom za ograničenje brzine.

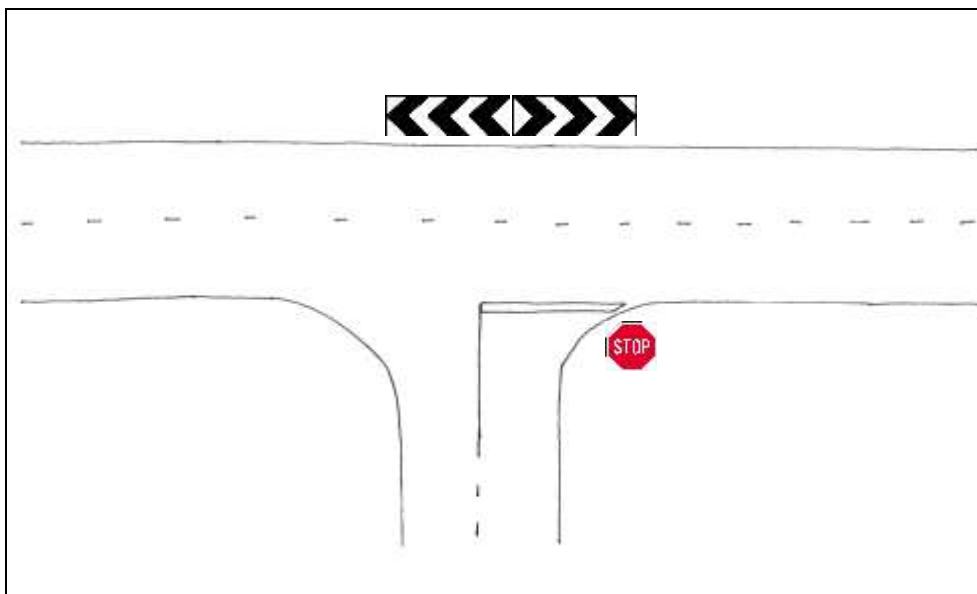
Tablom za usmeravanje III-63.1 odnosno III-63.3 se označava opasna, oštra i kratka krivina u naselju koju nije moguće označiti sa više znakova III-63 odnosno III-63.2 (slika 6.1.27).

Slika 6.1.27: Obeležavanje oštre i kratke krivine u naselju

Table za usmeravanje III-63.1 odnosno III-63.3 mogu se koristiti i u „T“ raskrsnicama (slika 6.1.28) i služi da obavesti vozača da

mora u raskrsnici skrenuti levo ili desno (smer pravo se završava)

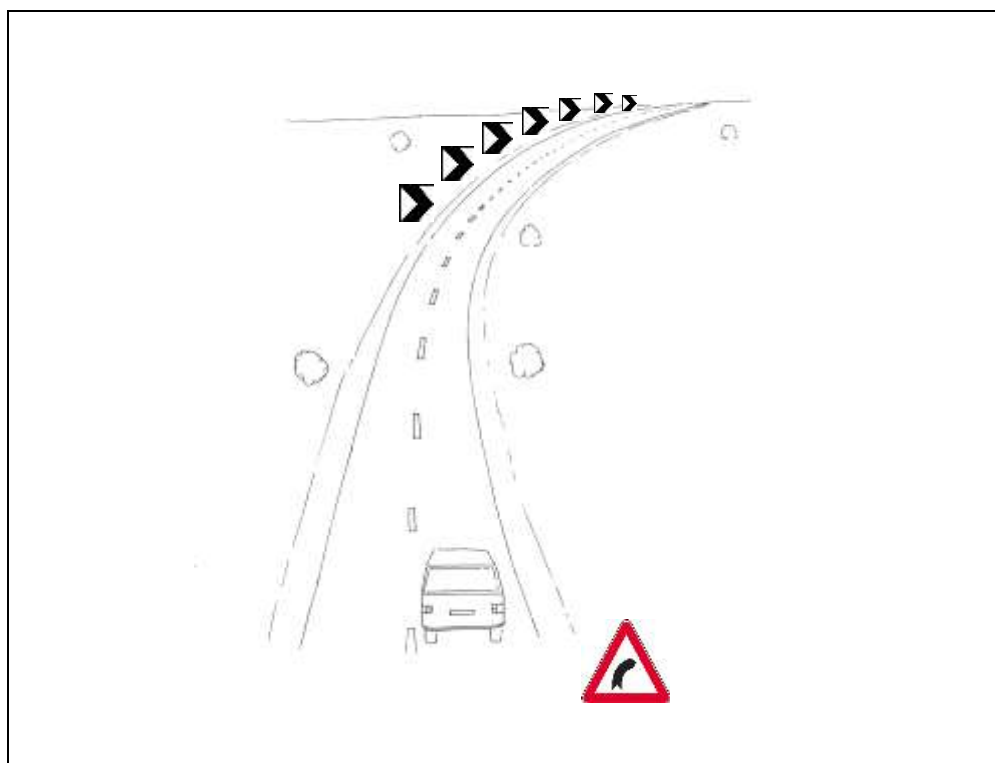
Slika 6.1.28: Postavljanje znakova III-63.1 odnosno III-63.3 u „T“ raskrsnicama

Tablama III-63 i III-63.2 označavamo opasne, duže krivine, pri čemu je potrebno označiti celu krivinu (slika 6.1.29).

Table za usmeravanje III-63 i III-63.2 se postavljaju na takvoj međusobnoj udaljenosti da vozač za sve vreme vožnje kroz krivinu vidi najmanje dve table istovremeno. Za označavanje krivine koriste se najmanje tri table ukupno.

Table za usmeravanje moraju biti postavljene tako da budu vidljive samo iz pravca vožnje u kojem se kreću.

Table za usmeravanje se u zavisnosti od stepena opasnosti mogu postavljati i na kontrastnoj podlozi.

Slika 6.1.29: Obeležavanje krivine znakovima III-63 i III-63.2

Znak „**tabla za označavanje izlaza**” (III-66) označava mesto izlaska sa autoputa.

III-66

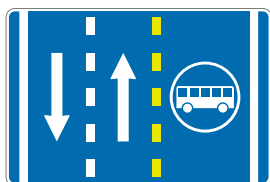
Znak se postavlja na vrhu saobraćajnog ostrva, na kraju zaustavne trake.

Znak „**deca na putu**” (III-68) označava mesto u čijoj se blizini nalazi škola i pešački prelaz koji deca često koriste.

III-68

Znak „**saobraćajna traka za vozila javnog prevoza putnika**” (III-69) koji označava saobraćajnu traku koja je namenjena samo za kretanje vozila javnog prevoza putnika. Ako je saobraćajna traka namenjena samo za kretanje vozila javnog prevoza putnika u određenom periodu u toku dana, uz saobraćajni znak se postavlja dopunska tabla IV-4.

III-69

Znak se postavlja pored kolovoza na mestu početka trake koja je namenjena za vožnju vozila javnog prevoza.

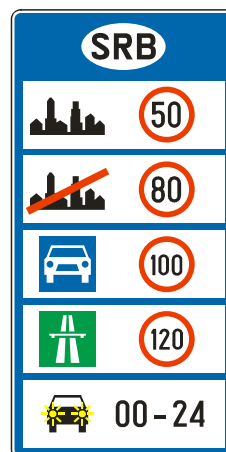
Znak „**završetak saobraćajne trake za vozila javnog prevoza putnika**” (III-69.1)

označava mesto na kome se završava saobraćajna traka namenjena samo za kretanje vozila javnog prevoza putnika.

III-69.1

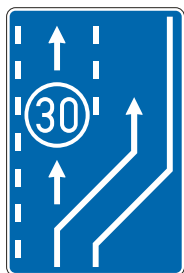
Znak „**ograničenje najveće dozvoljene brzine na putevima u Republici Srbiji**” (III-70) označava opšte ograničenje najveće dozvoljene brzine u Republici Srbiji prema vrsti puta i obavezi upotrebe svetala.

III-70

Znak se postavlja na putevima pri ulazu u Republiku Srbiju.

Znak „**saobraćajna traka za spora vozila**” (III-71) označava početak saobraćajne trake kojom se moraju kretati vozila koja se kreću brzinom manjom od brzine označene na znaku.

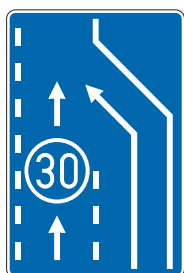
III-71

Ovaj znak obavezuje vozače da se iz saobraćaja na pojedinačnoj saobraćajnoj traci sklone u traku za spora vozila, ukoliko njihova vozila ne mogu postići brzinu koja je znakom propisana kao najmanja dozvoljena brzina.

Znak se postavlja na početku trake za spora vozila. Znak se po pravilu ponavlja i na određenom odstojanju pre početka trake za spora vozila, pri čemu mu se dodaje dopunska tabla sa navedenim odstojanjem do početka te trake.

Značaj znaka se prilagođava prilikama i zahtevima pojedinačne deonice puta i saobraćaja; zato se u simbol znaka unosi onaj broj koji u tom slučaju predstavlja najmanju dozvoljenu brzinu.

Znak „završetak saobraćajne trake za spora vozila” (III-71.1) označava mesto na kome se završava traka kojom se moraju kretati vozila koja se kreću brzinom manjom od brzine označene na znaku.

III-71.1

Znak se postavlja na mestu završetka saobraćajne trake za spora vozila. Znak se po pravilu ponavlja i na određenom odstojanju pre završetka te trake, pri čemu mu se dodaje dopunska tabla sa navedenim odstojanjem do kraja te trake.

Znak „odmorište” (III-73) označava nailazak na višenamenski objekat na putu čiji se sadržaj označava piktogramima.

III-73

Znak označava mesto i udaljenost do mesta na kojem je uređeno odmorište.

Na znaku je simbolima označena ponuda na odmorištu.

Znaku se po pravilu dodaje dopunska tabla sa navodima udaljenosti do sledećeg odmorišta ili benzinske pumpe.

Znak „izlazak na odmorište” (III-74) označava mesto izlaska sa puta do višenamenskog objekta. Na znaku, ukoliko je potrebno, može da se upiše udaljenost do sledećeg takvog objekta.

III-74

Znak „pešačka zona” (III-77) označava početak zone namenjene isključivo za kretanje pešaka.

III-77

Znak „kraj pešačke zone” (III-77.1) označava kraj pešačke zone.

III-77.1

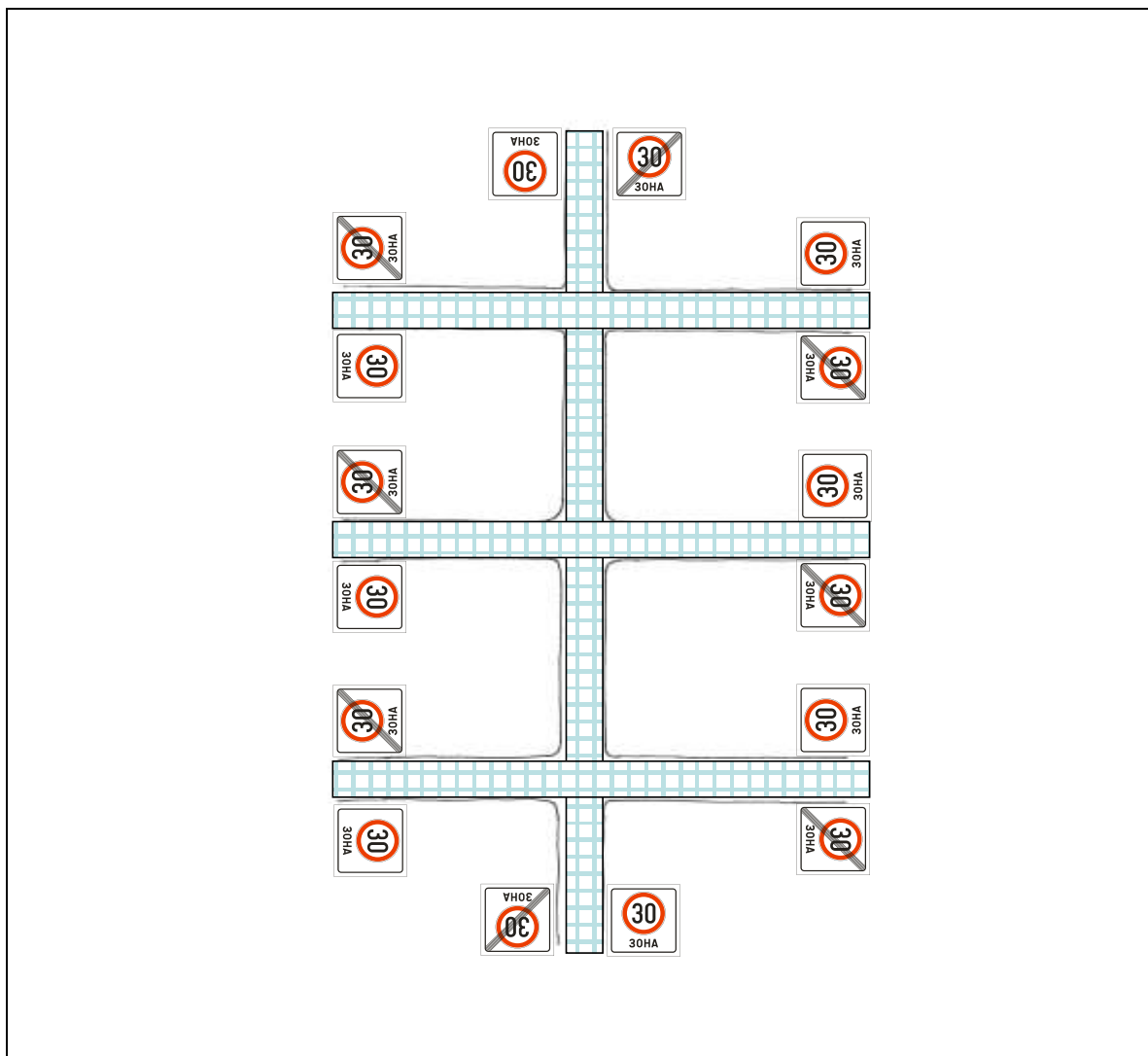
III-78

Znak „**kraj zone 30**” (III-78.1) označava završetak zone u kojoj je ograničena brzina kretanja vozila do 30 km/h (slika 6.1.30 i 6.1.31).

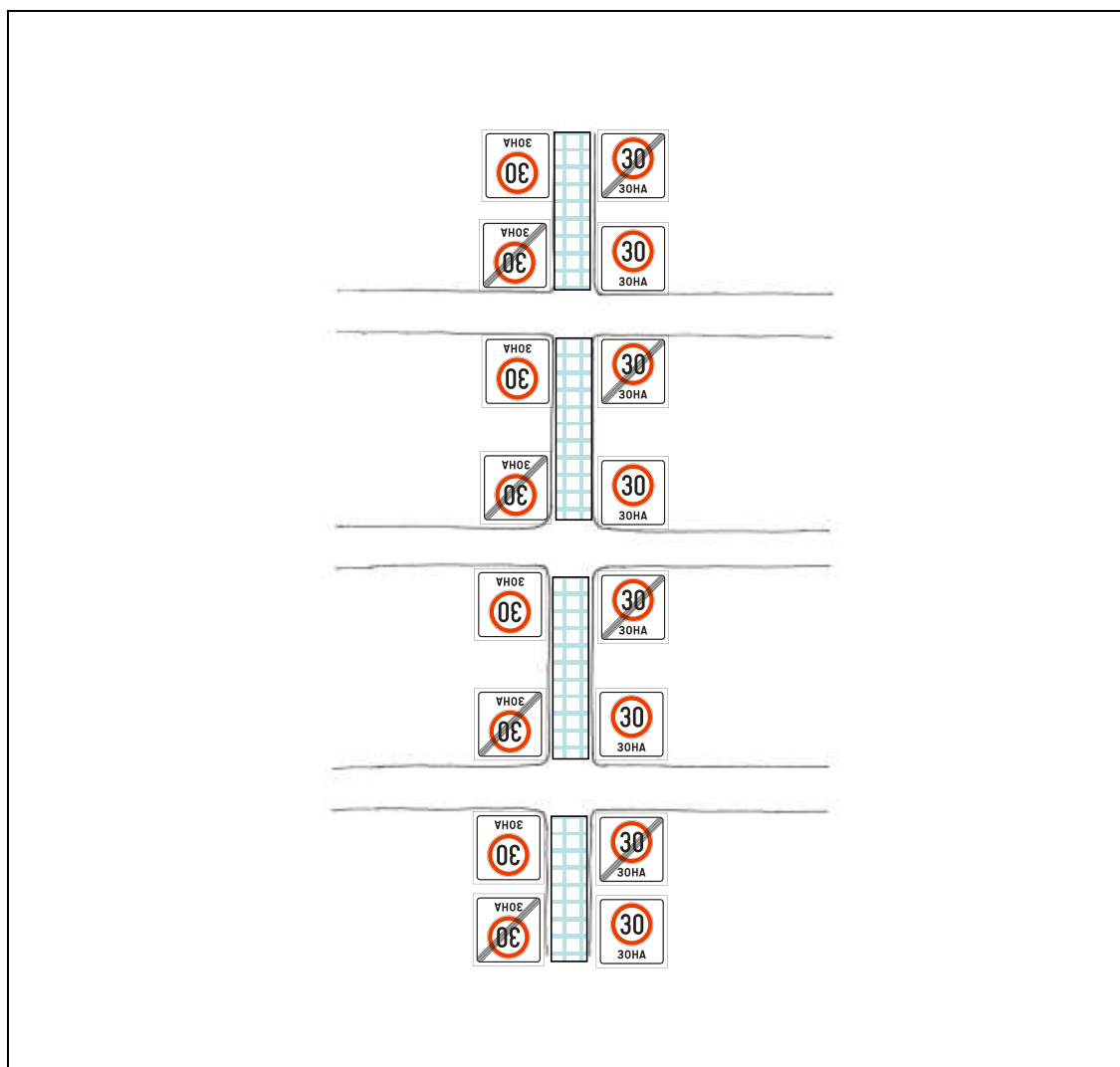
Znak „**zona 30**” (III-78) označava zonu u kojoj je brzina kretanja vozila ograničena do 30 km/h.

III-78.1

Slika 6.1.30: Obeležavanje zone u kojoj je brzina kretanja vozila ograničena do 30 km/h

Slika 6.1.31: Obeležavanje zone u kojoj je brzina kretanja vozila ograničena do 30 km/h (primer zone duž ulice)

Znak „prepreka za usporavanje saobraćaja” (III-79) označava nailazak na mesto gde su postavljeni elementi za usporavanje saobraćaja.

III-79

Znak „opasna deonica puta” (III-80) označava nailazak na posebno opasnu deonicu puta i njenu dužinu. Umesto znaka „opasnost na putu” (I-25) može da se upiše znak opasnosti koji bliže objašnjava prirodu opasnosti.

Na znaku mogu biti najviše dva znaka koji definišu prirodu opasnosti. Visina slova za ispisivanje reči „Opasnost!” i dužine deonice je 105 mm i 140 mm.

Ovaj znak se uvek postavlja sa obe strane puta u smeru kretanja.

III-80

Znak „**zona usporenog saobraćaja**” (III-81) označava mesto od kojeg počinje zona usporenog saobraćaja.

III-81

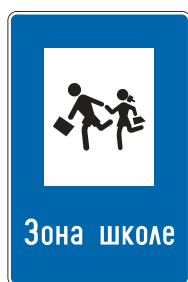
Znak označava područje gde pešaci imaju prednost nad vozilima i u kojem je dozvoljeno igranje dece. Vozači moraju da voze naročito pažljivo i brzinom koja ne sme prelaziti 10 km/h.

Znak „**kraj područja usporenog saobraćaja**” (III-81.1) označava mesto gde se završava zona usporenog saobraćaja.

III-81.1

Znak „**zona škole**” (III-82) označava mesto od kojeg počinje zona škole.

III-82

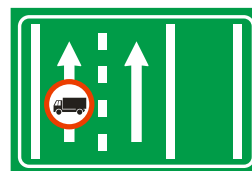
Znak obaveštava vozača da se približava području škole i da se zato pored puta češće pojavljuju deca koja mogu da prelaze put, hodaju po njemu ili čekaju prevoz.

Znak „**završetak zone škole**” (III-82.1) označava završetak zone škole.

III-82.1

Znak „**način korišćenja saobraćajne trake**” (III-83) označava da određena saobraćajna traka nije namenjena za kretanje pojedinih vrsta vozila čiji je simbol prikazan na znaku. Broj saobraćajnih traka na znaku mora da odgovara situaciji na terenu.

III-83

Znak se postavlja na mestu gde počinje traka odnosno trake koje nisu namenjene vozilima označenim na znaku. Znak se po pravilu ponavlja i na određenom odstojanju pre navedenog mesta, pri čemu mu se dodaje dopunska tabla sa navedenim odstojanjem do te trake.

Znak „**naizmenično propuštanje vozila**” (III-84) označava mesto gde se zbog završavanja saobraćajne trake, suženja kolovoza i smanjenja broja saobraćajnih traka, vozila naizmenično uključuju u jednu saobraćajnu traku.

III-84

Znak obaveštava vozača da se saobraćajne trake udružuju u jednu, pri čemu nijedna od te dve trake nije određena kao put sa prvenstvom prolaza. Vozač mora postupati

po sistemu patent-zatvarača (naizmenično uključivanje vozila).

Znakovi „izlaz u slučaju opasnosti” (III-85) i (III-85.1) označavaju izlaz za pešake u slučaju opasnosti.

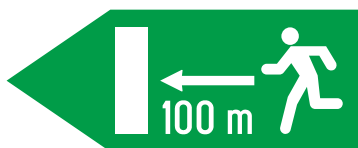

III-85

III-85.1

Znakovi „udaljenost izlaza u slučaju opasnosti” (III-86) i (III-86.1) označavaju smer u kome se nalazi izlaz za slučaj opasnosti i udaljenost do njega.

III-86

III-86.1

Znak „kontrola brzine kretanja” (III-92) označava početak deonice na kojoj se vrši kontrola brzine kretanja vozila.

III-92

Znak se postavlja tamo gde se stalno ili često vrše merenja brzine.

6.1.2.3.1 Znakovi obaveštenja za vođenje saobraćaja

Znakovima obaveštenja za vođenje saobraćaja učesnici u saobraćaju se obaveštavaju o smerovima kretanja odnosno smerovima kretanja po saobraćajnim trakama, do određenih mesta.

Merila za određivanje saobraćajnih ciljeva na pojedinačnoj grani odnose se na prostor koji put povezuje, na društveno-ekonomski i upravno-teritorijalni značaj naselja koje putevi povezuju, na saobraćajni značaj puta prema vrsti i strukturi saobraćaja i na tok puta u prostoru u odnosu na naselja.

Saobraćajni ciljevi su razvrstani u sledeće kategorije:

1. konačni cilj vođenja saobraćaja u inostranstvo (strano mesto),
2. glavni cilj vođenja saobraćaja unutar države,
3. važniji cilj vođenja unutar pokrajine,
4. važniji cilj vođenja unutar okruga,
5. ciljevi putovanja na opštinskih putevima;
6. kulturna, istorijska, prirodna i turistička odredišta
7. drugo (poslovne zone i trgovački centri, sportsko-rekreacioni centri, aerodromi i ostali važni objekti).

Redosled natpisa po smerovima je izveden tako da se saobraćajni ciljevi navode u redosledu kao što su u prirodi raspoređeni po pojedinačnim putevima. Saobraćajni ciljevi se navode odozgo prema dole, od najudaljenijih ka najbližem.

Pri vođenju saobraćaja je potrebno uzeti u obzir načelo kontinuiranosti; saobraćajni cilj koji se postavi na signalizaciju za vođenje saobraćaja potrebno je dosledno voditi signalizacijom te vrste do samog cilja.

Znakovima obaveštenja za vođenje saobraćaja učesnicima u saobraćaju se daju:

- 1) prethodna obaveštenja o smeru kretanja;
- 2) obaveštenja o prestrojavanju;
- 3) obaveštenja o skretanju, i
- 4) obaveštenje o potvrdi smera kretanja.

Broj i način obaveštenja koji se daju učesnicima u saobraćaju zavisi od kategorije puta.

Na autoputevima učesnicima u saobraćaju daju se sva navedena obaveštenja.

Na državnim putevima I reda, osim autoputeva, učesnicima u saobraćaju daju se najmanje obaveštenja iz tačke 1) i 3).

Na državnim putevima II reda, opštinskim putevima i ulicama učesnicima u saobraćaju daju se najmanje obaveštenja iz tačke 3).

Na autoputevima visina slova je 42 cm za znakove koji se postavljaju iznad kolovoza i 35 cm za znakove koji se postavljaju pored kolovozne trake.

Na putevima gde je dozvoljena brzina veća od 80 km/h visina slova je 21 cm, a na putevima sa dozvoljenom brzinom manjom ili jednakom 80 km/h visina slova je 17,5 cm.

Na ulicama gde je dozvoljena brzina najmanje 50 km/h visina slova je 17,5 cm, a na ulicama sa dozvoljenom brzinom manjom od 50 km/h visina slova je 14 cm.

Na državnim putevima I i II reda na znakovima koji se postavljaju iznad kolovoza koriste se ćirilčko i latiničko pismo na istom znaku.

Na znakovima koji se postavljaju pored puta, odnosno kolovozne trake, ćirilčko i latiničko pismo koriste se na istom znaku, a ako to nije moguće znakovi sa ćirilčkim i latiničkim pismom će se razdvojiti, s tim što se uvek prvo postavlja znak sa ćirilčkim pismom.

Kada se znakovima za vođenje saobraćaja vodi do odredišta u drugoj državi, ovaj natpis se ispisuje na engleskom jeziku, a desno od njega simbol nacionalne automobilske oznakom te države (Budapest H).

Uz nazive srpskih mesta nije dozvoljeno dodavati oznake stranih država.

Kada je potrebno pored naziva srpskog mesta navesti i stranu državu, to se može izvesti samo sa automobilskom oznakom te države, koji na znaku mora biti naveden kao samostalna informacija, a izuzetno sme biti upotrebljen u istom redu zajedno sa brojem puta.

Kada se znakovima za vođenje saobraćaja vodi do odredišta sa malim brojem slova, a moguće je postići racionalniji raspored svih odredišta, odnosno dimenzija znaka, ovaj natpis se ispisuje ćirilčnim pismom, a desno od njega, i to odvojeno sa kosom crtom, natpis se ispisuje latiničnim pismom.

U raskrsnici državnog puta i priključka na autoput ili motoput mesta do kojih se pristupa preko autoputa ili motoputa ispisana su na zelenom odnosno plavom polju sa pripadajućom oznakom puta (simbol autoputa ili motoputa).

U poslednjoj raskrsnici opremljenoj signalizacijom za vođenje saobraćaja, ispred priključka na autoput ili motoput, uz nazive mesta do kojih se pristupa preko autoputa ili motoputa dodaje se simbol autoputa ili motoputa, i to ispred naziva mesta.

U slučaju kada ciljevi do kojih se pristupa preko autoputa ili motoputa još nisu obuhvaćeni vođenjem saobraćaja, a za vozača je informacija u kom pravcu se nalazi autoput ili motoput važna, signalizacija za vođenje saobraćaja dopunjava se samostalnim simbolom autoputa ili motoputa.

Na znakovima za vođenje saobraćaja na autoputevima može da se upiše broj puta na saobraćajnim znakovima za davanje obaveštenja, osim na znakovima obaveštenja o skretanju.

Ako nije moguće da broj puta bude upisan na znaku, može da se doda izvan znaka kao samostalan znak, i to: iznad znaka za odredište u smeru pravo odnosno iznad, ispod ili sa desne strane znaka, u visini natpisa, za odredište za koje se skreće.

Na znakovima za vođenje saobraćaja na autoputevima i motoputevima ne upisuje se udaljenost do odredišta osim na znaku „potvrda pravca” (III-61) na kome se upisuje udaljenost do odredišta.

Boja osnove znakova za vođenje saobraćaja je:

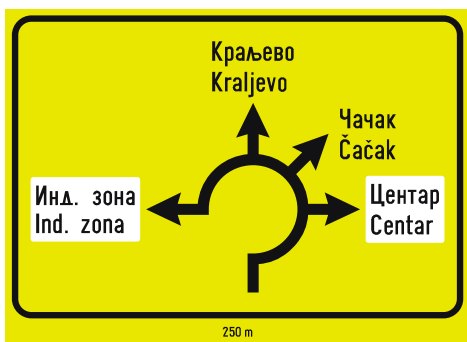
- 1) zelene boje, ako se odnose na autoput;
- 2) plave boje, ako se odnose na motoput;
- 3) žute boje, ako se odnose na ostale puteve, koji nisu autoput i motoput;
- 4) za znakove sa odredištima turističkog karaktera je braon boje, i
- 5) bele boje, ako se odnose na određeni objekat.

Znakovi za vođenje saobraćaja su:

Znak „**raskrsnica**” (III-8) i „**kružna raskrsnica**” (III-8.1), označava međusobni položaj i pravce puteva i nazive mesta do kojih vode putevi koji se ukrštaju. Na znaku se mogu upisati brojevi puteva i brojevi međunarodnih puteva.

III-8

III-8.1

Na znaku III-8 može biti upisana udaljenost do raskrsnice na koju se znak odnosi, ispod dolazeće strelice.

Znak se postavlja na udaljenosti od najmanje 150 m ispred raskrsnice koju označava.

Znak „prestrojavanje vozila sa nazivima naseljenih mesta” (III-11.1) označava prethodno obaveštenje vozaču radi prestrojavanja na raskrsnici na putevima sa više saobraćajnih traka.

Simboli na znaku III-11.1 treba da odgovaraju stvarnom stanju broja saobraćajnih traka i načinu prestrojavanja na njima. Na znaku moraju biti ispisani nazivi odredišta.

III-11.1

Znak se postavlja na mestu gde započinje prestrojavanje vozila. Uslov je da odgovarajuće trake za prestrojavanje budu označene na kolovozu.

Znak „strelasti putokaz” (III-12) označava pravac puta od odredišta ili karakterističnog objekta.

Na strelasti putokaz mogu da se ispišu dva naziva odredišta ako se ispisuju jednim pismom ili jezikom, odnosno samo jedan ako se ispisuju na dva jezika ili pisma. Na znak mogu da se ispišu broj puta i udaljenost do odredišta, odnosno objekta.

III-12

Znak III-12 postavlja se na raskrsnici na mestu odakle počinje put na koji se znak odnosi.

Znak „putokazna tabla” (III-13) označava pravac puta za naseljeno mesto ispisano na znaku.

Znak može da ima najviše tri polja za označavanje smerova kretanja. Na svakom polju mogu da se ispišu nazivi dva odredišta ako se ispisuju jednim jezikom i pismom. Ako se nazivi odredišta ispisuju na dva pisma ili jezika, svako polje može da ima samo naziv jednog odredišta.

Ovaj znak može da se postavi i iznad kolovoza a svako polje znaka postavlja se kao poseban znak iznad saobraćajnih traka na koje se znak odnosi.

III-13

Znak III-13 postavlja se na raskrsnici na mestu odakle počinje put na koji se znak odnosi.

Znak „**potvrda pravca**” (III-61) označava potvrdu pravca kretanja posle prolaska raskrsnice.

Znak sadrži naziv mesta i udaljenost, izraženu u km do mesta u koje vodi put na kome je znak postavljen.

Na znaku može da bude ispisano najviše šest naziva odredišta, ukoliko se nazivi odredišta ispisuju jednim pismom ili na jednom jeziku, odnosno četiri naziva odredišta ako se nazivi ispisuju na dva pisma ili na dva jezika, kao i udaljenost u kilometrima do tih mesta.

III-61

Znak se postavlja na odstojanju od najviše 500 m od poslednjeg priključka.

Znak „**pretputokaz za izlaz**” (III-64) na autoputu i putu sa raskrsnicama u više nivoa označava pravac kretanja do naseljenih mesta ispisanih na znaku.

III-64

Znak se postavlja na 500 m od tačke u kojoj počinje traka za usporavanje vozila. Izuzetno, može se postavljati i na manjem odstojanju, ali ne manjem od 250 m od tačke gde počinje traka za usporavanje vozila.

Znak „**putokaz za izlaz**” (III-65) i (III-65.1) na autoputu i putu sa raskrsnicama u više nivoa označava pravac kretanja do naseljenih mesta ispisanih na znakovima.

Znakovi III-65 i III-65.1 postavljaju se iznad kolovoza, a znak III-65.2 na bankini.

III-65

III-65.1

III-65.2

Znak III-65 i znak III-65.1 postavljaju se na mestima gde počinje traka za isključivanje vozila.

Znak „putokaz za preostrojanje za kretanje do određenog mesta” (III-67), (III-67.1) i (III-67.2) obaveštava vozače o korišćenju saobraćajne trake za kretanje do naseljenog mesta ispisanog na znaku.

III-67

III-67.1

III-67.2

Znakovi se postavljaju iznad pojedinačnih saobraćajnih traka.

Znak „preputokazna tabla za izlaz” (III-72) na autoputu i raskrscicama u više nivoa označava položaj putnih pravaca do naseljenih mesta ispisanih na njemu.

III-72

Znak se postavlja po pravilu na udaljenosti 1000 m, ali ne manje od 700 m od mesta početka zaustavne trake.

Znak „naziv petlje” (III-76) i (III-76.1) obaveštava o nazivu petlje na koju se nailazi.

III-76

III-76.1

Znak III-76 postavlja se na ukrštanju autoputa sa drugim putem a znak III-76.1 postavlja se na ukrštanju dva autoputa.

Znakovi se po pravilu postavljaju 1500 do 2000 m pre zaustavne trake odnosno odvajanja.

6.1.2.3.2 *Znakovi obaveštenja za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu*

Znak „predznak zaobilazak” (III-85) označava smer i tok preusmerenog saobraćaja kada je zbog radova na putu, privremenih prepreka ili oštećenja kolovoza put zatvoren. Kod dužeg preusmeravanja na znaku mora da se nalazi dopunska tabla sa natpisom „Obilaznica... km”.

III-85

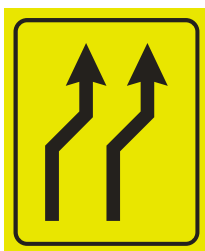
Na znaku III-8 može biti upisana udaljenost do raskrsnice na koju se znak odnosi, ispod dolazeće strelice.

Znak se postavlja na udaljenosti od najmanje 150 m ispred raskrsnice.

Znak „obilazak” služi za usmeravanje vozila na obilazni put. Znak se projektuje prema odredbama srpskog standarda (SRPS) koji važe za projektovanje strelastih putokaza.

Znak „skretanje saobraćaja iz jedne kolovozne trake u drugu” označava mesto (III-86), odnosno blizinu mesta (III-86.1), gde se vrši skretanje saobraćajnih traka, pri čemu broj saobraćajnih traka ostaje isti. Položaj strelica na znaku mora da odgovara stanju na terenu.

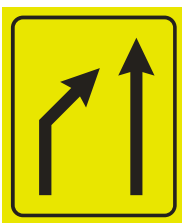

III-86

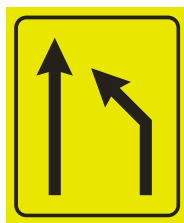

III-86.1

Znak „zatvaranje saobraćajne trake” (III-87 i III-87.1) označava mesto gde počinje zatvaranje jedne saobraćajne trake namenjene za kretanje u istom smeru. Broj i položaj strelica na znaku mora da odgovara broju saobraćajnih traka na terenu.

III-87

III-87.1

Znak „predznak za zatvaranje saobraćajne trake” (III-88 i III-88.1) označava udaljenost do mesta na kome se zatvara jedna saobraćajna traka. Broj i položaj strelica na znaku mora da odgovara broju saobraćajnih traka na terenu.

200 m

III-88

200 m

III-88.1

Znakovi „predznak za preusmeravanje saobraćaja na putu sa fizički razdvojenim kolovozima” označava režim kretanja i način preusmeravanja saobraćaja.

Znakovi (III-89 i III-89.3) označavaju blizinu mesta gde se dvosmerni saobraćaj sa fizički razdvojenih kolovoznih traka preusmerava na deo puta na kome kolovozne trake nisu fizički razdvojene odnosno na kome su odvojene samo oznakama na kolovozu.

Znakovi (III-89.1, i III-89.2) označavaju blizinu mesta gde se saobraćaj sa dela puta na kome kolovozne trake nisu fizički razdvojene odnosno na kome su odvojene samo oznakama na kolovozu, preusmerava na put sa fizički razdvojenim kolovoznim trakama.

200 m

III-89

200 m

III-89.1

200 m

III-89.2

200 m

III-89.3

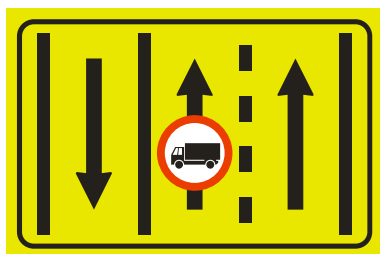
Znak „predznak za neposredno regulisanje saobraćaja na mestu na kome se izvode radovi” (III-90) vozače obaveštava o blizini mesta na kome je, zbog radova na putu, privremenih prepreka ili oštećenja kolovoza, uvedeno naizmenično propuštanje vozila, koje neposredno regulišu ovlašćena lica.

III-90

Znak „ograničenje korišćenja saobraćajne trake” (III-91) označava da određena saobraćajna traka nije namenjena za kretanje pojedinih vrsta vozila čiji je simbol prikazan na znaku.

Broj saobraćajnih traka na znaku mora da odgovara situaciji na terenu.

III-91

Pravila za postavljanje znakova obaveštenja za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu detaljno su obrađena u posebnom svesku.

6.1.2.4 Dopunske table

Uz znakove opasnosti, znakove izričitih naredbi i znakove obaveštenja mogu biti postavljene dopunske table.

Dopunska tabla je obavezna uz znak III-34 (bolnica), znak III-35 (stanica za prvu pomoć) i znak III-37 (telefon) ako udaljenost tih objekata nije ispisana na samom znaku.

Dopunska tabla može se dodati i saobraćajnom znaku I-25 (opasnost na putu). Na dopunskoj tabli mora biti simbolom ili tekstom navedena konkretna opasnost.

Dopunska tabla mora da ima ista svojstva u pogledu boje osnove i retrorefleksije kao i znak uz koji se dopunska tabla postavlja, a boja natpisa i simbola na dopunskoj tabli mora biti ista kao i boja natpisa i simbola na znaku uz koji se dopunska tabla postavlja. Izuzetak predstavlja dopunska tabla (IV-5)

koja daje dodatna obaveštenja o vrsti i načinu korišćenja vremenske zone parkiranja.

Širina dopunske table postavljene uz znak na putu ne sme biti veća od dužine one strane znaka uz koji se dopunska tabla postavlja, odnosno od prečnika znaka ako je znak u obliku kruga, osim ako se dopunska tabla postavlja uz znak II-1.

Visina dopunske table ne sme da iznosi više od polovine njene dužine, osim kod dopunskih tabli IV-8.3, IV-8.4 i IV-8.5.

Dopunske table detaljnije određuju značenje saobraćajnog znaka ispod kojeg stoje i postavljaju se u slučaju kada značenje saobraćajnog znaka nije moguće objasniti simbolom označenim na saobraćajnom znaku.

Po pravilu se na dopunskoj tabli za detaljnije označavanje saobraćajnog znaka upotrebljava simbol. Ukoliko simbolom nije moguće objasniti značenje saobraćajnog znaka, na dopunskoj tabli se upotrebljava tekst.

Na dopunskoj tabli se po pravilu koriste simboli propisani Pravilnikom. Uz te simbole mogu da se koriste i međunarodno priznati ili opšte razumljivi simboli.

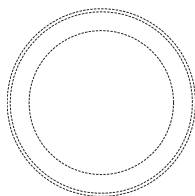
Ukoliko se na istom stubu nalazi više od jednog saobraćajnog znaka, dopunska tabla važi samo za saobraćajni znak ispod kojeg se nalazi.

Dopunske table nije dozvoljeno postavljati ispod sledećih saobraćajnih znakova: I-34, I-34.1 (Andrejin krst); III-17 (broj puta); III-17.1 (kilometraža puta); III-17.2 (broj puta, broj deonice puta i kilometraža); III-18 (broj međunarodnog puta); III-23 (naziv naseljenog mesta); III-23.1 (naselje); III-24 (završetak naseljenog mesta); III-24.1 (završetak naselja); III-55 (broj serpentine); III-56 (putni objekat); III-57 (planinski prevoj); III-58 (reka); III-62 (tabla za označavanje naziva ulica); III-63, III-63.1, III-63.2 i III-63.3 (tabla za usmeravanje); III-12 (strelasti putokaz); III-64 (pretputokaz za izlaz); III-65, III-65.1 i III-65.2 (putokaz za izlaz); III-67, III-67.1 i III-67.2 (putokaz za prestrojavanje za kretanje do određenog mesta).

Pojedinačnom saobraćajnom znaku mogu se dodati najviše dve dopunske table.

Dopunske table su:

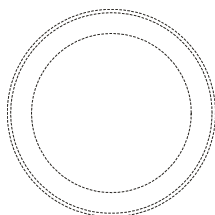
1) dopunska tabla **IV-1** označava udaljenost između znaka uz koji je postavljena dopunska tabla i početka dela puta odnosno mesta na koje se znak odnosi.

200 m

IV-1

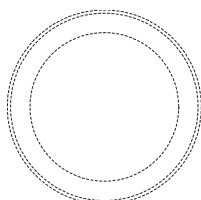
2) dopunska tabla **IV-2** označava dužinu dela puta na kome pretil opasnost označena znakom odnosno na kome se primenjuje izričita zabrana, obaveza odnosno ograničenje označeno znakom.

↑ 2000 m ↑

IV-2

3) dopunska tabla **IV-3** označava udaljenost između znaka uz koji je postavljena dopunska tabla i objekta, terena ili dela puta na koji se obaveštenje odnosi.

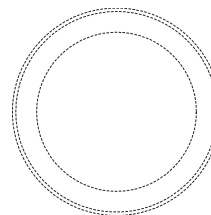

500 m

IV-3

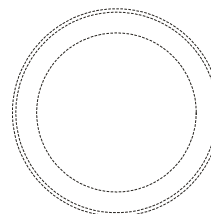
4) dopunska tabla **IV-4** označava vreme za koje izričita zabrana, obaveza, odnosno ograničenje važi, ako ne važi neprekidno.

od 17 - 20 h

IV-4

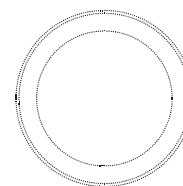
5) dopunska tabla **IV-5** rečima bliže određuje značenje znaka, odnosno daje dodatna obaveštenja o vrsti i načinu korišćenja vremenske zone parkiranja.

Kraj zabrane

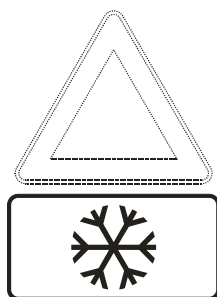
IV-5

6) dopunska tabla **IV-6** simbolom bliže određuje značenje znaka uz koji se ističe. Ukoliko se na dopunskoj tabli nalazi simbol teretnog vozila, na tabli se može upisati i najveća dozvoljena masa koja se odnosi na teretno vozilo.

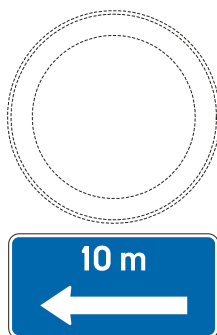
IV-6

7) dopunska tabla **IV-7** označava blizinu dela puta odnosno mesta na kome postoji opasnost od klizavog kolovoza zbog nastanka poledice ili snega.

IV-7

8) dopunske table **IV-8**, **IV-8.1**, **IV-8.2**, **IV-8.3**, **IV-8.4**, **IV-8.5** označavaju primenu zabrane parkiranja ili zaustavljanja vozila do znaka, od znaka, odnosno s jedne ili druge strane znaka.

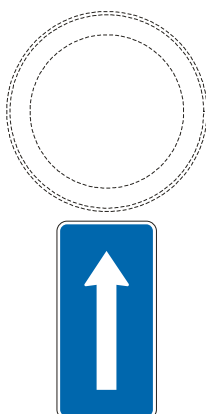
IV-8

IV-8.1

IV-8.2

IV-8.3

IV-8.4

IV-8.5

9) dopunska tabla **IV-9** označava položaj parkirališta ili garaža i udaljenost do njega.

IV-9

10) dopunske table **IV-10**, **IV-11**, **IV-12** označavaju način parkiranja na trotoaru koje se reguliše znakom III-32, i to: IV-10 parkiranje na trotoaru pod uglom u odnosu na podužnu osu kolovoza, IV-11 parkiranje na trotoaru paralelno sa podužnom osom kolovoza i IV-12 parkiranje na trotoaru upravno na podužnu osu kolovoza.

IV-10

IV-11

IV-12

11) dopunske table **IV-13**, **IV-14** i **IV-15** označavaju način parkiranja kada se ono izvodi delom na trotoaru a delom na kolovozu, koje se reguliše znakom III-32, i to:

IV-13 parkiranje na trotoaru i kolovozu pod uglom u odnosu na podužnu osu kolovoza, IV-14 parkiranje na trotoaru i kolovozu paralelno sa podužnom osom kolovoza i IV-15 parkiranje na trotoaru i kolovozu upravno na podužnu osu kolovoza.

IV-13

IV-14

IV-15

12) dopunske table **IV-16**, **IV-17**, **IV-18** označavaju način parkiranja na kolovozu koji se reguliše znakom III-32, i to: IV-16 parkiranje na kolovozu pod uglom, u odnosu na podužnu osu kolovoza, IV-17 parkiranje na kolovozu paralelno sa podužnom osom kolovoza i IV-18 parkiranje na kolovozu upravno na podužnu osu kolovoza.

IV-16

IV-17

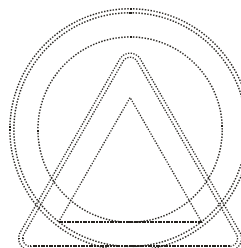
IV-18

13) dopunska tabla **IV-19** označava deonicu puta na kome se sneg čisti mašinski i postavlja se za vreme čišćenja snega uz znak „Opasnost na putu” (I-25).

IV-19

14) dopunske table **IV-20** i **IV-20.1** označavaju vremenske uslove u kojima važi znakom označena opasnost ili izričita naredba, i to: IV-20 kada pada kiša i IV-20.1 kada je na kolovozu sneg.

IV-20

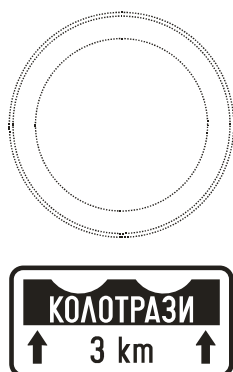
IV-20.1

15) dopunska tabla **IV-21** označava da je parkiralište, odnosno parking mesto rezervisano za vozila lica sa invaliditetom i postavlja se uz III-32 i III-32.1.

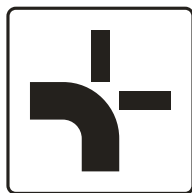
IV-21

16) dopunska tabla **IV-22** označava vrstu oštećenja na kolovozu i dužinu puta na koju se odnosi.

IV-22

17) dopunska tabla „pružanje puta sa pravom prvenstva prolaza” (**IV-23**), koja označava put sa prvenstvom prolaza.

IV-23

Položaj simbola na znaku IV-23 mora da odgovara konkretnom položaju puta sa prvenstvom prolaza u odnosu na sporedni put i postavlja se uz znakove (II-1), (II-2) i (III-3).

6.1.2.5 Znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka

Znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka moraju u svemu da imaju izgled i sadržaj znakova propisanih ovim pravilnikom i imaju isto značenje.

Znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka mogu da budu:

1) kontinuirani znakovi, koji su slični fiksnim saobraćajnim znakovima i jedina razlika je da se korišćenjem elektro-mehaničkih sredstava mogu prikazivati različite poruke (rotirajući znakovi u obliku prizmi, lamela ili rotirajućeg zastora), i

2) nekontinuirani znakovi, koji oblikuju poruke korišćenjem individualnih elemenata koji mogu da budu u jednom od dva stanja (ili više) i time mogu da oblikuju različite poruke na istoj prednjoj površini znaka (znakovi sa optičkim vlaknima LED diodama ili tečnim kristalima).

Ako se znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka izvode kao kontinuirani znakovi moraju da zadovolje sledeće uslove:

- 1) značenje simbola mora da bude jasno najmanje na 150 m udaljenosti, i
- 2) intenzitet osvetljenosti znaka mora da bude prilagođen uslovima okruženja i mora da bude obezbeđen noćni model rada.

Poruka koju prikazuju znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka može da se sastoji od teksta, odnosno simbola.

Materijali od kojih se izrađuju kućišta znakova sa izmenljivim sadržajem poruka moraju da budu otporni na koroziju u skladu sa odgovarajućim propisima i standardima za materijale koji se koriste.

Kada se znakovi sa izmenljivim sadržajem poruka postavljaju duž autoputa, bez obzira da li su poruke povezane ili ne, rastojanje između znakova ne sme da bude manje od 400 m, a optimalno rastojanje je 700m. Minimalno rastojanje između znakova sa izmenljivim sadržajem na putevima sa dve trake po smeru je 300m.

Za postavljanje znakova sa izmenljivim sadržajem poruka, zbog konstrukcije znakova, koriste se portali i poluportali ili posebno konstruisani stubovi nosači. Prilikom projektovanja nosača ovih znakova treba predvideti slobodan pristup znakovima u slučaju potrebnog servisiranja.

Svi elementi znakova sa izmenljivim sadržajem poruka kao i sistem kvaliteta i ispitivanje kvaliteta znakova definisani su srpskim standardom SRPS EN 12966-1.

6.1.3 OZNAKE NA KOLOVOZU I TROTOARU

Horizontalnom signalizacijom nazivaju se sve oznake koje se nanose ili lepe na kolovoz odnosno koje se ugrađuju u kolovoznu konstrukciju i zajedno sa vertikalnom saobraćajnom signalizacijom, te saobraćajnom opremom sačinjavaju funkcionalnu celinu.

Horizontalna signalizacija ima veoma važnu funkciju i korisnicima puta pruža informacije koje su potrebne za bezbednu vožnju. Njena prednost je u neposrednosti i kontinuitetu (pre svega kod podužnih oznaka) kojim vodi vozača i daje mu informacije potrebne za vožnju i to bez odvratanja pažnje sa puta i saobraćaja koji se na njemu odvija. Tako omogućuje neposrednu komunikaciju sa vozačem.

Horizontalna signalizacija ima i nedostatke odnosno ograničenja. Mogu da budu nevidljive ili delimično vidljive u slučaju da je kolovoz prekriven snegom. Njihova vidljivost može da bude smanjena i zbog lošeg vremena (mokar ili zagađen kolovoz) ili istrošenosti.

Horizontalna signalizacija optički izdvaja vozila koja dolaze u susret, usmerava i vodi vozače, te na taj način pozitivno utiče na protok saobraćaja. Takođe najavljuje mesta na kojima slabiji učesnici u saobraćaju prelaze ulicu i raznim natpisima, simbolima i drugim oznakama vozaču daje ostale važne informacije za odvijanje saobraćaja.

Navedene činjenice od projekatana saobraćajnog uređenja iziskuju promišljene odluke, pošto horizontalna signalizacija učesnicima u drumskom saobraćaju mora da prosleđuje jasne i nedvosmislene informacije da bi reakcije bile blagovremene i odgovarajuće.

Oznake na kolovozu su:

- uzdužne oznake;
- poprečne oznake, i
- ostale oznake na kolovozu i trotoaru.

Oznake na kolovozu čine linije, strelice natpisi i druge oznake.

Oznake na kolovozu su bele boje.

Izuzetno od gornjeg stava žute boje su:

- oznake mesta na kolovozu i trotoaru na kojima je zabranjeno parkiranje;

- privremene oznake na kolovozu koje se koriste prilikom izvođenja radova na putu;
- linije za odvajanje saobraćajnih traka za kretanje vozila javnog prevoza putnika, i
- oznake kojima se obeležavaju mesta za određene namene (autobuska stajališta, taksi vozila, policija i dr).

Oznake na kolovozu obeležavaju se na saobraćajnicama sa savremenim kolovoznim zastorom.

Oznake za obeležavanje mesta za parkiranje, na parkiralištima i u garažama mogu da se obeležavaju materijalima koji nemaju retroreflektujuća svojstva.

Oznake na kolovozu uctavaju se odnosno ugrađuju ili utiskuju u kolovozni zastor na putevima sa savremenim kolovozom kao tankoslojni i debeloslojni materijali.

Oznake na kolovozu mogu da se izvode bojilima, toplom i hladnom plastikom, aplikativnim trakama, klinovima i markerima.

Oznake na kolovozu ne smeju povećavati klizavost kolovoza.

Mogu da se primenjuju samo materijali čiji kvalitet i tehničke karakteristike omogućuju dobru vidljivost oznaka danju, noću, noću u vlažnim uslovima i imaju odgovarajuću trajnost i hrapavost u zahtevanom vremenskom periodu.

Karakteristike materijala moraju da odgovaraju zahtevima iz standardâ i ne smeju da budu manje od minimalnih zahteva u garantnom veku proizvoda. Prilikom odabira materijala mora se uzeti u obzir saobraćajno opterećenje puta, položaj puta u prostoru i njegove specifičnosti, kao i vremenske karakteristike na datoj deonici puta.

Odabrani materijali takođe moraju da odgovaraju potrebama redovnog održavanja puta (npr. pluženje) pri čemu ne smeju da pogoršaju nivo održavanja i stepen bezbednosti saobraćaja.

Za nove ili nestandardizovane materijale mora se dobiti odgovarajući dokazni dokument od strane verifikovane institucije o ispunjenosti zahtevâ iz propisâ, i mora se izraditi tehnološki elaborat sa opisom karakteristika materijalâ i odgovarajućim uputstvom za postupak ugradnje i održavanja.

Kada je to potrebno, horizontalnoj signalizaciji se dodaju posebni materijali: protivklizni elementi za povećanje hrapavosti oznake, dodatni elementi za povećanje noćne vidljivosti u vlažnim uslovima, svetloodbojni elementi – markeri, metalne glave itd.

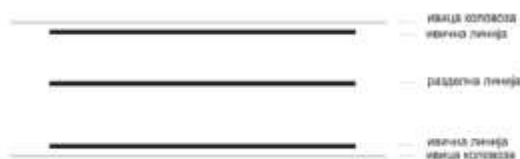
Metalne glave se koriste pre svega kod zahtevnijih saobraćajnih uređenja kao što su: odstupanje od propisanih elemenata zbog prostornih ograničenja, povećan broj slabijih učesnika u saobraćaju, posebna upozorenja na opasna mesta, naglašavanje toka puta i oznaka u prostoru (obojena odn. kontrastna pozadina) itd.

Za privremene oznake na kolovozu u vreme radova na putu ili za vreme posebnih događaja uvek se moraju primeniti aplikativni materijali sa privremenom trajnošću, a nakon uklanjanja ovih oznaka na kolovozu ne smeju da ostanu tragovi privremene signalizacije. Materijali za izvođenje oznaka, zavisno od ranga puta, utvrđeni su u tabeli u Prilogu 1 Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji.

6.1.3.1 Uzdužne oznake na kolovozu

Uzdužne oznake na kolovozu su linije koje se pružaju uporedo sa osom puta, vode korisnika puta i propisuju mu način korišćenja kolovozne površine.

Uzdužne oznake na kolovozu (**V-1**) su razdelne i ivične linije.

V-1

Razdelna linija razdvaja kolovoz na kolovozne trake odnosno na saobraćajne trake.

Razdelne linije izvode se kao neisprekidane, isprekidane ili kombinovane.

Isprekidane i neisprekidane razdelne linije izvode se kao obične ili udvojene.

Neisprekidana razdelna linija označava zabranu prelaženja preko te linije i zabranu kretanja po toj liniji.

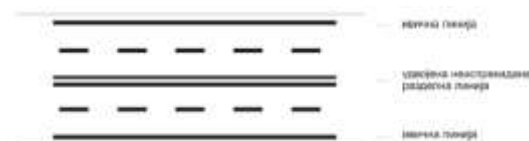
Neisprekidana uzdužna linija se koristi tamo gde je zbog bezbednosti saobraćaja potrebno zabraniti preticanje ili usporiti saobraćaj, a naročito:

- na otvorenim deonicama puta na kojima nije obezbeđena zadovoljavajuća preticajna preglednost (neodgovarajući vertikalni i/ili horizontalni elementi),
- u zoni raskrsnice, autobusnog stajališta, odmorišta, benzinskih pumpi i sličnih površina,
- u neposrednoj blizini pešačkog i/ili biciklističkog prelaza, prelaza puta preko železničke pruge, semaforizovane ili kanalisane raskrsnice,
- u zoni u kojoj su na putu izvedene mere za usporavanje (platoi, granični prelazi, naplatne stanice),
- u zoni u kojoj su na putu izvedeni denivelisani građevinski elementi (ostrva, razdelne trake).

Na putevima u naselju se neisprekidana razdelna linija zbog brojnih priključaka po pravilu ne koristi, osim na mestima gde je zbog bezbednosti saobraćaja potrebno zabraniti preticanje ili usporiti saobraćaj (pešački prelazi, u blizini škola, obdaništa, domova za stara lica, raskrsnica i sl).

Neisprekidana ivična linija može da se koristi i za sužavanje kolovoza, a time i za usporavanje saobraćaja.

Udvojena neisprekidana razdelna linija (**V-2**) označava zabranu prelaska preko te linije ili kretanja po njima.

V-2

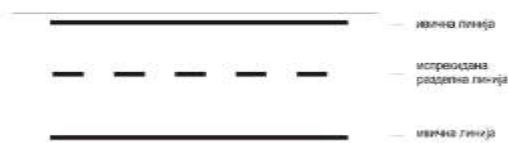
Udvojena neisprekidana razdelna linija izvodi se na kolovozima sa dvosmernim saobraćajem sa dve i više saobraćajnih traka po smeru ako je u oba smera zabranjeno preticanje, u tunelima i na prilazima tunelima u dužini od 150m do 250m, na putnim objektima (mostovi, tuneli..) i ako to zahtevaju saobraćajni uslovi ili uslovi bezbednosti na putu ili u okruženju.

Kada je udvojena neisprekidana razdelna linija potrebna da bi se obezbedila veća bezbednost u saobraćaju, ona može da se

izvede u kombinaciji sa drugim merama i time da se naglasi njen značaj (kontrastna podloga, strukturirano izvođenje, dodatni izvori svetlosti, markeri, posebno izvođenje asfalta između linija i sl).

Isprekidana razdelna linija može biti obična, kratka, udvojena i linija upozorenja.

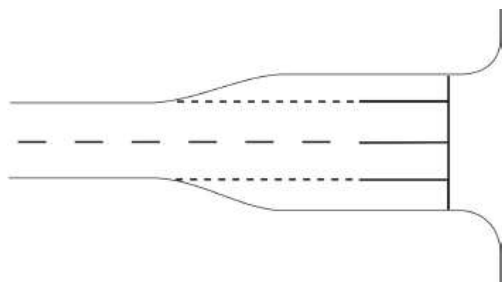
Razdelna isprekidana obična linija (**V-3**) koristi se za razdvajanje kolovozne trake na putu sa samo po jednom saobraćajnom trakom za svaki smer, za razdvajanje kolovozne trake na saobraćajne trake.

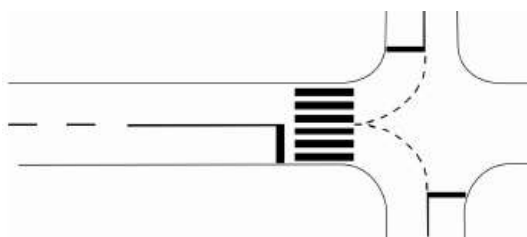
V-3

U naseljima je dužina razmaka između linija jednaka dužini označene linije, a na putevima izvan naselja dužina razmaka između linija jednaka je dvostrukoj dužini označene linije.

Razdelna isprekidana kratka linija koristi se na prilaznim kracima za obeležavanje posebnih saobraćajnih traka za levo i desno skretanje na raskrsnici, kao razdelna linija na dvosmernim biciklističkim stazama, kao isprekidana razdelna linija u području priključaka gde na glavnom pravcu nema traka za prestrojavanje (**V-4**), i kao linija vodilja za kretanje vozila kroz raskrsnicu (**V-4.1**).

V-4

V-4.1

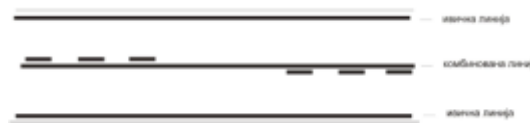
Razdelna udvojena isprekidana linija (**V-5**) koristi se za obeležavanje saobraćajnih traka sa izmenljivim smerom kretanja na kojima je saobraćaj regulisan uređajima za davanje svetlosnih saobraćajnih znakova.

V-5

Srednja saobraćajna traka u kojoj smer kretanja vozila može da se menja uređajima za davanje svetlosnih saobraćajnih znakova može da bude izvedena u drugoj boji (kontrastno naglašena).

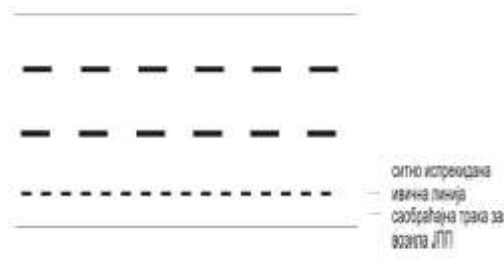
Razdelna udvojena kombinovana linija (**V-6**) označava zabranu prelaska preko te linije ili kretanja po njoj, za vozila koja se kreću kolovoznom trakom u kojoj je neisprekidana linija bliža desnoj ivici kolovoza od isprekidane.

V-6

Razdelna udvojena kombinovana linija koristi se za razdvajanje kolovoznih traka na mestima gde uslovi preglednosti ili regulacije saobraćaja dopuštaju preticanje samo u jednom smeru, tako da se koristi saobraćajna traka namenjena za kretanje iz suprotnog smera.

Linija za odvajanje saobraćajnih traka za kretanje vozila javnog prevoza putnika (**V-7**) služi da označi ivicu vozne površine kolovoza javnog prevoza putnika.

V-7

Oznaka V-7 mora da bude žute boje. U kombinaciji sa oznakom obavezno mora da bude postavljen saobraćajni znak III-69 i III-69.1. Oznaka V-7 može da bude isprekidana ili neisprekidana.

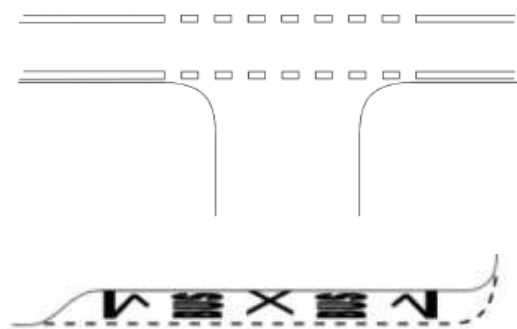
Neisprekidana linija se koristi kada je kolovozna traka rezervisana za vozila javnog prevoza putnika 24 sata u toku dana.

Ukoliko je kolovozna traka rezervisana za vozila javnog prevoza putnika samo u određenom periodu tokom dana, koristi se isprekidana linija, a znaku III-69 se dodaje odgovarajuća dopunska tabla IV-4.

Ivična linija (V-8) je isprekidana linija i služi za označavanje ivice kolovozne površine puta tamo gde je dozvoljen prelaz preko ivične linije. U zavisnosti od namene korišćenja može da bude normalna ili široka.

Normalna ivična linija se koristi kao isprekidana ivična linija na području manjih priključaka (priključci ka domaćinstvima, poljski putevi itd), te za odvajanje autobusnog stajališta od kolovozne površine puta.

Široka ivična linija koristi se na autoputu, magistralnom putu i drugim putevima sa raskrsnicama u više nivoa za razgraničenje između saobraćajnih traka i trake za ubrzanje i usporenje. Široka ivična linija se takođe koristi za razgraničenje traka za uključivanje u saobraćaj i isključivanje iz njega u raskrsnicama van naselja i za razgraničenje kao ivična linija u raskrsnici u kojoj put sa pravom prvenstva ne ide pravo.

V-8

Linija upozorenja (V-9) koristi se za najavljuvanje blizine neisprekidane linije.

V-9

Isprekidana linija upozorenja se primenjuje samo na putevima van naselja. Dužina označene linije jednaka je dvostrukoj dužini razmaka između linija.

Širina uzdužnih linija na kolovozu iznosi najmanje 10 cm, a rastojanje između paralelnih uzdužnih udvojenih linija iznosi 10 cm. Rastojanje između ivične linije i ivice kolovoza mora biti najmanje 10 cm.

6.1.3.2 Poprečne oznake na kolovozu

Poprečne oznake na kolovozu obeležavaju se neisprekidanim ili isprekidanim linijama i mogu biti povučene na kolovozu tako da zahvataju jednu ili više saobraćajnih traka.

Poprečne oznake na kolovozu obeležavaju se u obliku linije ili polja koje obeležavamo poprečno u odnosu na smer vožnje.

Poprečne oznake su:

- linija zaustavljanja,
- kosnici,
- graničnici,
- pešački prelazi i
- prelazi biciklističke staze preko kolovoza.

Linije zaustavljanja su neisprekidane linije (V-13) i isprekidane linije (V-13.1 i V-13.2).

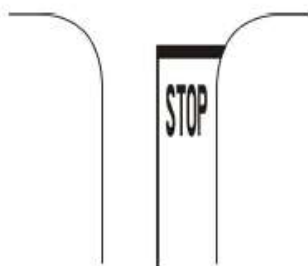
Neisprekidana linija zaustavljanja (V-13), postavljena ispred svetlosnog saobraćajnog znaka, označava mesto na kolovozu neposredno pre koga vozač mora da zaustavi vozilo samo ako mu je svetlosnim saobraćajnim znakom zabranjen prolaz. Neisprekidana linija zaustavljanja mora biti izvedena ispred semafora na mestu sa koga vozač ima neometan pogled na svetla semafora u propisanom položaju za volanom (normalan položaj tokom vožnje).

Neisprekidana linija zaustavljanja (V-13), postavljena na prilazu raskrsnici sa putem sa prvenstvom prolaza, gde je postavljen znak „obavezno zaustavljanje” (II-2), označava mesto na kolovozu neposredno pre koga vozač mora da zaustavi vozilo. Linija zaustavljanja mora biti postavljena tako da vozač koji se zaustavi može da vidi bez

smetnje vozila i pešake koji mu dolaze u susret iz svih pravaca.

Neisprekidana linija zaustavljanja (V-13), postavljena ispred znaka „zabrana prolaza bez zaustavljanja” (II-32), (II-32.1), (II-32.2) koji označava blizinu carinarnice, policije ili naplatnog mesta za putarinu, označava mesto neposredno pre koga vozač mora da zaustavi vozilo.

Ispred neisprekidane linije zaustavljanja (V-13) na kolovozu može da se obeleži reč „STOP”. Razmak između natpisa i linije zaustavljanja mora da iznosi najmanje koliko i veličina natpisa.

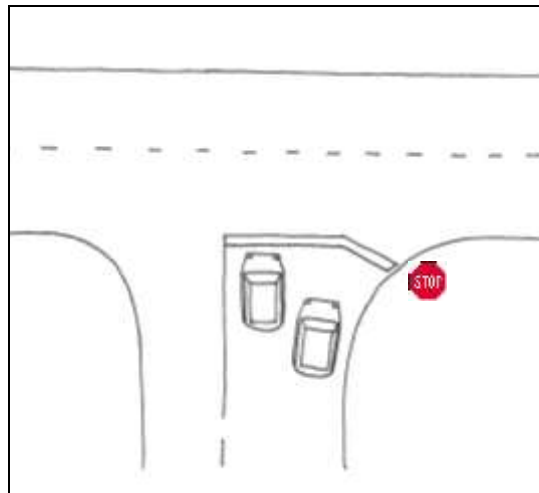
V-13

Linija zaustavljanja se postavlja po pravilu na najmanje 1,0 m od ivice kolovoza osim u slučajevima kada za to ne postoji mogućnost.

Kada širina saobraćajne trake na mestu gde će se nalaziti, linija zaustavljanja prevazilazi polovinu širine ulaska u raskrnicu, a nije

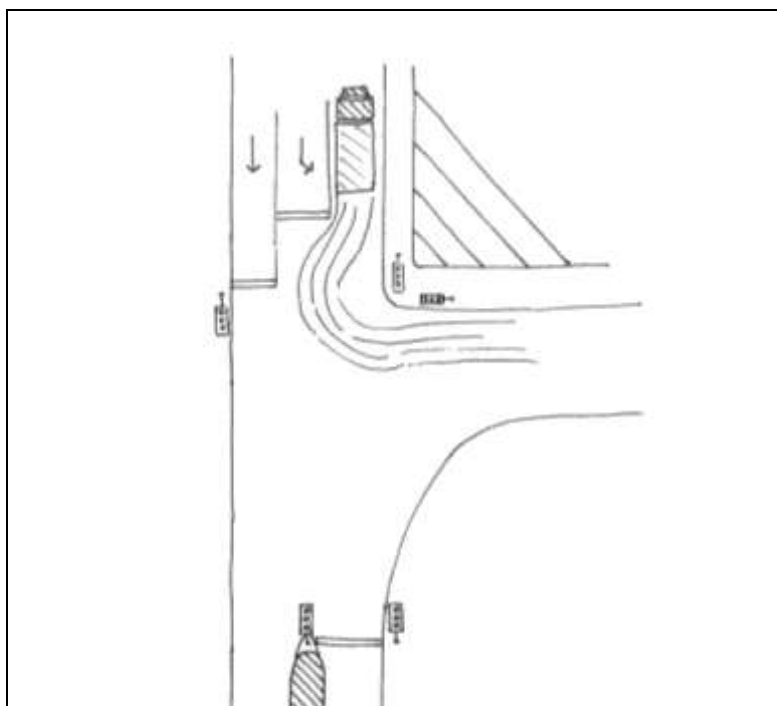
dovoljna za označavanje dve saobraćajne trake za uključivanje, primenjuje se izlomljena linija za zaustavljanje.

Ovakav oblik linije se primenjuje samo u slučajevima kada preko priključka ne postoji obeležen pešački prelaz (Slika 6.1.32).

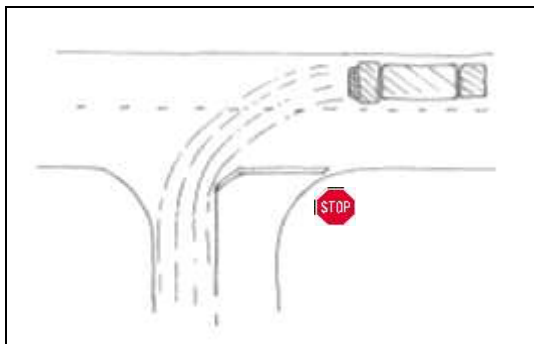
Slika 6.1.32: Obeležavanje izlomljene linije zaustavljanja kod širokih ulaska u raskrnicu

Na putevima koji se na put sa pravom prvenstva priključuju pod oštrim uglom ili ako ne postoji način da se u raskrsnici drugačije omoguće lukovi skretanja, može da se obeleži stepenasta linija zaustavljanja. Pri tom zamaknutost između linija mora da bude veća od širine linije (Slika 6.1.33).

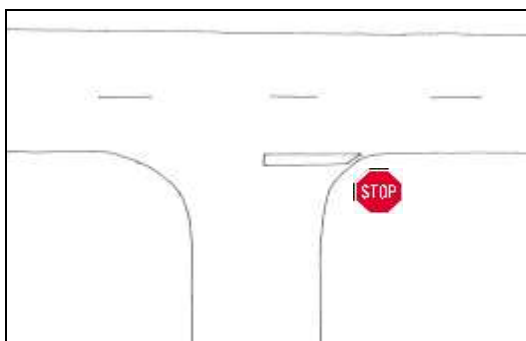
Slika 6.1.33: Obeležavanje stepenaste linije zaustavljanja

Lokacija i oblik izvođenja linije zaustavljanja se određuje na osnovu trajektorija merodavnog vozila u vožnji kroz raskrsnicu (Slika 6.1.34).

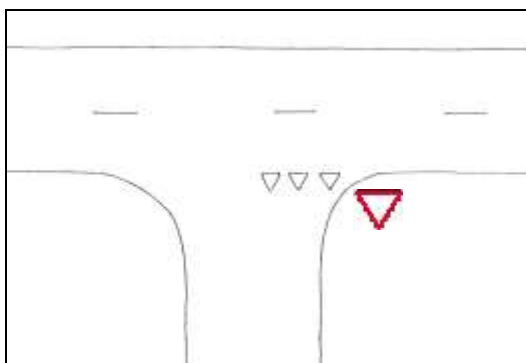

Slika 6.1.34: Obeležavanje linije zaustavljanja na osnovu trajektorija

U slučaju da je širina puta koji se priključuje na put sa pravom prvenstva manja od 5,5 m, linija zaustavljanja se izvodi bez produžetka u obliku razdelne linije (rep). U tom slučaju se linija zaustavljanja izvodi kao produžetak ivične linije V-8, ivičnjaka ili ivice kolovoza u dužini polovine širine priključka (Slika 6.1.35 i 6.1.36).

Slika 6.1.35: Obeležavanje neisprekidane linije zaustavljanja bez produžetka (repa)

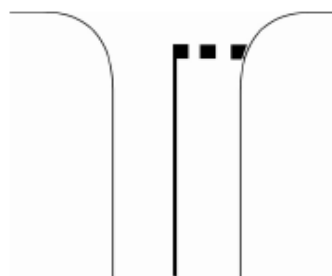

Slika 6.1.36: Obeležavanje isprekidane linije zaustavljanja bez produžetka (repa)

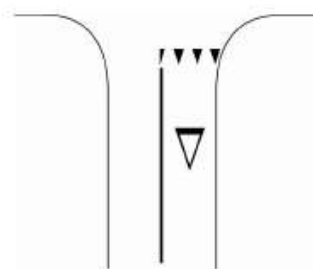
Isprekidana linija zaustavljanja (V-13.1) i (V-13.2), postavljena na raskrsnici, na putu sa prvenstvom prolaza, gde je postavljen znak „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza” (II-1), označava mesto na kolovozu na kome je vozač dužan da ustupi prvenstvo vozilima koja se kreću putem na koji nailazi i da, po potrebi, zaustavi vozilo pre linije zaustavljanja.

Isprekidana linija zaustavljanja se obeležava i ispred školskih pešačkih prelaza, te na trakama za skretanje u levo.

Neposredno pre linije zaustavljanja (V-13.1) odnosno (V-13.2), na kolovozu može da se obeleži saobraćajni znak „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza” (II-1). Razmak između simbola znaka i linije zaustavljanja mora da iznosi najmanje koliko i veličina simbola.

V-13.1

V-13.2

Isprekidana linija zaustavljanja se postavlja po pravilu na najmanje 1,0 m od ivice kolovoza osim u slučajevima kada za to ne postoji mogućnost.

Lokacija i oblik izvođenja isprekidane linije zaustavljanja se određuje na osnovu trajektorija merodavnog vozila.

U slučaju da je širina puta koji se priključuje na put sa pravom prvenstva manja od 5,5 m, isprekidana linija zaustavljanja se izvodi bez produžetka u obliku razdelne linije (rep). U tom slučaju se isprekidana linija zaustavljanja izvodi kao produžetak ivične linije V-8, ivičnjaka ili ivice kolovoza u dužini polovine širine priključka.

Na prilazu raskrsnici sa putem sa prvenstvom prolaza ako iz bilo kog razloga ne postoji saobraćajni znak II-1 ili II-2, linije V-13 i V-13.1 imaju značenje kao da znak postoji.

Neisprekidanu liniju zaustavljanja (V-13), isprekidanu liniju zaustavljanja (V-13.1) i (V-13.2) ima smisla koristiti i na površinama za regulisanje biciklističkog saobraćaja.

Kosnici se koriste pre svega na putevima višeg ranga za otvaranje i zatvaranje traka za ubrzanje, usporenje i zaustavnih traka, kao i traka za spora vozila, i za otvaranje i zatvaranje posebnih traka rezervisanih za vozila javnog prevoza putnika.

Kosnik označava mesto zatvaranja trake (V-14), otvaranja trake (V-14.1) i zatvaranja saobraćajne trake rezervisane za vozila javnog prevoza putnika (V-14.2).

V-14

V-14.1

V-14.2

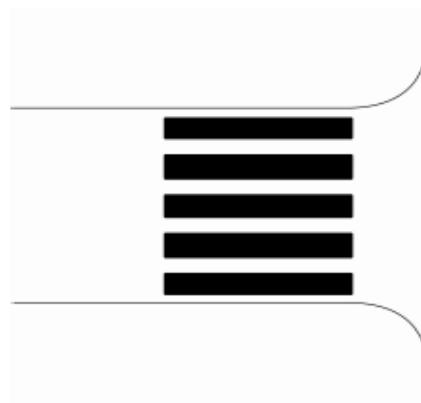
Horizontalna oznaka V-14.2 mora da bude žute boje.

Graničnik označava deo kolovoza na kome je zabranjen saobraćaj zbog ulivanja saobraćaja sa prilaznog puta (V-15).

V-15

Pešački prelaz označava deo površine kolovoza namenjen za prelaz pešaka (V-16). Obeležava se na mestima gde se u istom nivou ukrštaju saobraćajni tokovi pešaka i vozila.

V-16

Na mestima na kojima pešački prelaz nije moguće obeležiti bojom, prelaz se može obeležiti čeličnim elementima, klinovima ili reflektujućim materijalima.

Pešački prelaz se obeležava na mestima na kojima su ispunjeni uslovi koji se odnose na saobraćaj pešaka u zavisnosti od saobraćajnog opterećenja vozilima odnosno na mestima na kojima to zahtevaju razlozi bezbednosti saobraćaja (blizina škole, obdaništa, bolnice, domova za stara lica, raskrsnice itd).

Osim navedenog, za obeležavanje pešačkog prelaza moraju da budu ispunjeni i sledeći uslovi:

- obezbeđena odgovarajuća preglednost pri čemu se uzima u obzir zaustavna dužina,
- udaljenost do susednog prelaza mora da bude veća od 100 m (osim za prelaze u raskrsnicama),
- obezbeđen propisani koeficijent trenja na kolovoznoj površini,

- obezbeđene površine za čekanje pored prelaza koje moraju da budu povezane sa trotoarom,
- obezbeđeno odgovarajuće osvetljenje mesta pešačkog prelaza,
- proveriti neophodnost postavljanja svetlosno-signalnih uređaja.

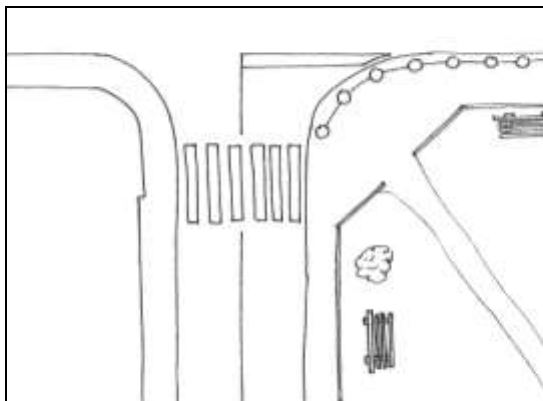
U zoni pešačkog prelaza na putevima van naselja, brzinu je potrebno ograničiti najviše na 70 km/h. U naselju se dodatno ograničenje brzine u zoni pešačkog prelaza primenjuje samo u kombinaciji sa merama za usporavanje saobraćaja.

Kada je samostalni pešački prelaz obeležen preko dve saobraćajne trake namenjene kretanju vozila u istom smeru, takav prelaz mora da bude obezbeđen semaforom bez obzira na broj pešaka ili vozila.

Minimalna širina pešačkog prelaza mora da bude 3,0 m.

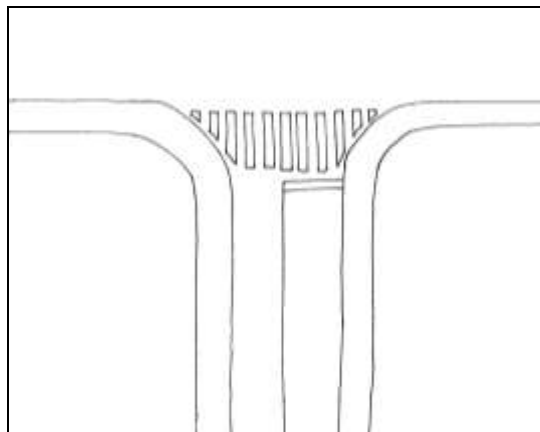
Pešački prelaz se obeležava uporedo u odnosu na osu puta. Rastojanje između obeleženih delova pešačkog prelaza iznosi onoliko koliko iznosi njihova kraća stranica. Ako je to moguće, pešački prelaz mora da bude obeležen pod pravim uglom u odnosu na osu puta, tako da je pešak u što kraćem vremenskom periodu izložen saobraćaju.

Oznaka V-16 na putu bez prava prvenstva je po pravilu odmaknuta od glavnog saobraćajnog pravca, tako da udaljenost od oznake koja obeležava oduzimanje prava prvenstva iznosi najmanje 5,0 m. U tom slučaju je preporučljivo da se saobraćaj pešaka fizički izdvoji (kočići, lanac, ograda, vegetacija i sl. slika 6.1.37).

Slika 6.1.37: Udaljenost oznake V-16 od oznake koja obeležava oduzimanje prava prvenstva iznosi najmanje 5,0 m

U semaforizovanim raskrsnicama i raskrsnicama malog saobraćajnog opterećenja oznaka V-16 se ne odmiče od glavnog saobraćajnog smera, pri čemu mora da bude udaljena od zamišljene ivice kolovoza najmanje 0,5 m (slika 6.1.38).

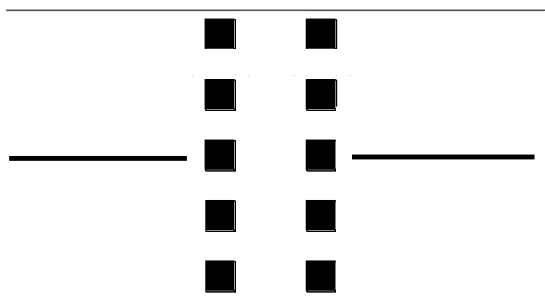

Slika 6.1.38: Udaljenost oznake V-16 od zamišljene ivice kolovoza iznosi najmanje 0,5 m

Na kolovozu pored pešačkog prelaza koji se nalazi u blizini škole mora da stoji natpis „ŠKOLA”.

Sa obe strane približavanja se ispred školskog pešačkog prelaza obeležava isprekidana linija zaustavljanja (V-13.1) i neisprekidana razdelna linija u dužini minimalno 50 m. Na oba prelaza se preporučuje fizičko odvajanje pešaka. U slučajevima u kojima je potrebno dodatno smanjiti brzinu vozila u naseljima, to se izvodi u kombinaciji sa merama za usporavanje (optičke, fizičke prepreke, te ostale građevinske mere).

Prelaz biciklističke staze preko kolovoza je deo površine kolovoza namenjen isključivo za prelaz biciklista (V-17).

V-17

Obeležavaju se na mestima gde se na istom nivou ukrštaju saobraćajni tokovi biciklista i ostalih vozila.

Prelaz biciklističke staze se obeležava na mestima na kojima su ispunjeni uslovi koji se odnose na saobraćaj biciklista u zavisnosti od saobraćajnog opterećenja vozilima odnosno na mestima gde se nezavisni biciklistički put ukršta sa putem.

Osim navedenog, za obeležavanje prelaza za bicikliste moraju da budu ispunjeni i sledeći uslovi:

- obezbeđena odgovarajuća preglednost pri čemu se uzima u obzir zaustavna dužina,
- obezbeđen propisani koeficijent trenja na kolovoznoj površini,
- moraju da budu obezbeđene odgovarajuće površine za čekanje pored prelaza,
- obezbeđeno odgovarajuće osvetljenje mesta prelaza za bicikliste,
- proveriti neophodnost postavljanja svetlosno-signalnih uređaja,
- jasno i nedvosmisleno vođenje biciklista, te razumljivo obeležavanje prednosti.

U zoni prelaza za bicikliste na putevima van naselja, brzinu je potrebno ograničiti najviše na 70 km/h.

Kada je samostalni prelaz za bicikliste obeležen preko dve saobraćajne trake namenjene kretanju vozila u istom pravcu, takav prelaz mora da bude obezbeđen semaforom bez obzira na broj biciklista ili ostalih vozila.

Širina prelaza za bicikliste mora da bude barem jednaka širini biciklističke površine ispred odnosno iza prelaza. Oznaka V-17 se ne uključuje u širinu prelaza za bicikliste.

Kada se biciklistička staza i površina za pešake pružaju naporedo i odvojene su samo

ivičnjakom ili horizontalnom oznakom, prelaz biciklističke staze se obeležava kvadratima ili pravougaonicima bele boje samo na onoj strani koja je bliža raskrsnici.

Kada se biciklistička staza i površina za pešake pružaju na međusobnoj udaljenosti većoj od 1,0 m, prelaz biciklističke staze se obeležava sa obe strane.

U zoni raskrsnica i autobuskih stajališta, te na biciklističkoj traci je potrebno obezbediti vizuelno razlikovanje biciklističkih površina bojenjem i/ili obeleženim simbolom bicikla. Vizuelno razlikovanje biciklističkih površina je preporučljivo i kada je biciklistička staza od pešačkog koridora odvojena samo ovom linijom.

Prelaz za bicikliste se obeležava uporedo u odnosu na osu puta. Rastojanje između obeleženih delova prelaza za bicikliste iznosi onoliko koliko iznosi njihova stranica. Ako je to moguće, prelaz za bicikliste mora da bude obeležen pod pravim uglom u odnosu na osu puta, tako da je biciklista u što kraćem vremenskom periodu izložen saobraćaju.

Oznaka V-17 na putu bez prava prvenstva je po pravilu odmaknuta od glavnog smera saobraćaja, tako da udaljenost od oznake koja obeležava oduzimanje prava prvenstva iznosi najmanje 5,0 m.

U tom slučaju je preporučljivo da se saobraćaj biciklista fizički izdvoji (kočići, lanac, ograda, vegetacija i sl).

U semaforizovanim raskrsnicama i raskrsnicama malog saobraćajnog opterećenja oznaka v-17 se ne odmiče od glavnog saobraćajnog pravca, pri čemu mora da bude udaljena od zamišljene ivice kolovoza najmanje 0,5 m.

Kada je u ovom slučaju omogućena povećana brzina kretanja biciklista, pre prelaska puta se preporučuje smanjenje brzine biciklista (optički, sužavanjem trake itd).

Kada samostalni prelaz za bicikliste (nije u kombinaciji sa pešačkim prelazom) prelazi put sa pravom prvenstva, biciklisti se obavezno mora oduzeti prednost isprekidanom linijom zaustavljanja V-13.1 i simbolom II-1 obeleženim na biciklističkoj stazi neposredno ispred navedene linije.

6.1.3.3 Ostale oznake na kolovozu i trotoaru

Ostale oznake na kolovozu i trotoaru su:

- strelice,
- polja za usmeravanje saobraćaja,
- linije usmeravanja,
- natpisi,
- oznake za označavanje saobraćajnih površina za posebne namene,
- obeležavanje mesta za parkiranje i
- vertikalne oznake (oznake na predmetima uz ivicu kolovoza).

Strelice delimo na strelice za obeležavanje smera upravljanja, strelice za usmeravanje saobraćaja, strelice za regulisanje smera upravljanja u garažama, parkiralištima i otvorenim prostorima i strelice na biciklističkim površinama.

Strelice za obeležavanje smera obeležavaju se tako da stablo strelice bude paralelno u odnosu na uzdužnu razdelnu liniju. Podnožje strelice mora da bude u visini punog dela isprekidane uzdužne linije.

Strelice se obeležavaju na sredini saobraćajne trake.

Strelica na kolovozu služi za obeležavanje obaveznog smera kretanja vozila ako je ubeležena u saobraćajnoj traci oivičenoj neisprekidanim linijama i za obaveštavanje vozača o nameni saobraćajnih traka, ako je ubeležena u traci oivičenoj isprekidanom linijom.

Na autoputevima i motoputevima strelica mora da se ponovi najmanje tri puta, a na ostalim putevima najmanje dva puta. Veličina strelice zavisi od kategorije puta i dozvoljene brzine.

Na autoputu i motoputu dužine strelica iznose 12,0 m, na ostalim državnim putevima I i II reda i glavnim gradskim saobraćajnicama sa dozvoljenom brzinom više od 50 km/h dužina iznosi 7,5 m, a na opštinskim putevima i saobraćajnicama u naselju 5,0 m.

Strelicama se može označiti: jedan smer (**V-18**), dva smera (kombinovane) (**V-19**), prestrojavanje na dve bliske raskrsnice gde prestrojavanje mora da se izvede pre prve raskrsnice (**V-20**), smer kretanja u garažama (**V-21**), skretanje saobraćaja (**V-22**) i smer kretanja na biciklističkim površinama.

V-18

V-19

V-20

V-21

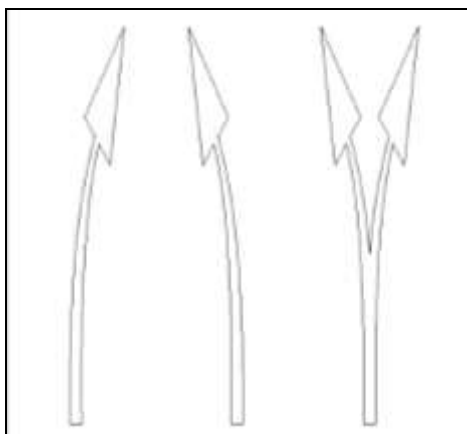
Strelice za skretanje saobraćaja (V-22) se koriste za usmeravanje saobraćaja ispred mesta na kome se broj saobraćajnih traka za vožnju u jednom smeru smanjuje, i to na

saobraćajnoj traci koja se ukida. Dužina strelice iznosi 5,0 m, a nagib strelice zavisi od širine saobraćajnih traka. Za saobraćajne trake čija je širina najviše 3,0 m koristi se strelica sa nagibom 2:5, a za saobraćajne trake čija je širina veća od 3,0 m strelica sa nagibom 2,9:5.

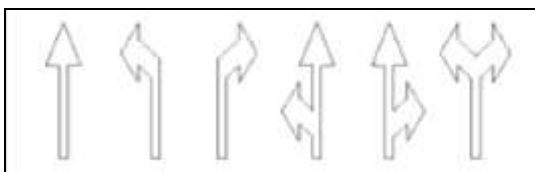
V-22

Uska strelica za skretanje saobraćaja (V-22.1) se koristi za usmeravanje saobraćaja u zoni račvanja autoputa ili magistralnog puta.

V-22.1

Strelice na biciklističkim površinama se koriste za usmeravanje saobraćaja biciklista. Dužine strelica iznose 1,6 m.

Polja za usmeravanje saobraćaja označavaju površinu na kojoj je zabranjen saobraćaj i na kojoj nije dozvoljeno zaustavljanje odnosno parkiranje. Polja za usmeravanje korisnika puta obaveštavaju o načinu korišćenja kolovoznih površina, te obezbeđuju vizuelno vođenje i kanalisanje saobraćaja.

Na kolovozu ih obeležavamo kada usled nedostatka prostora nije moguće izvesti izdignuta saobraćajna ostrva u minimalnim

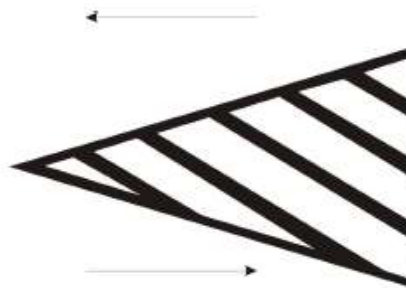
propisanim dimenzijama, ili kada predstavljaju potencijalnu opasnost za vozila, ili kada iz drugih razloga nije opravdano izvođenje saobraćajnih ostrva. Polja za usmeravanje saobraćaja ispred izdignutih ostrva služe za vođenje vozila pored ostrva.

Polja za usmeravanje saobraćaja sačinjavaju nizovi uporednih linija koja se obeležavaju pod uglom od 30° u odnosu na osu kolovoza. Oivičena su linijom bele boje. Linije kojima su polja oivičena jednako su široke kao i ostale osne i razdelne linije na putu na kome je polje obeleženo.

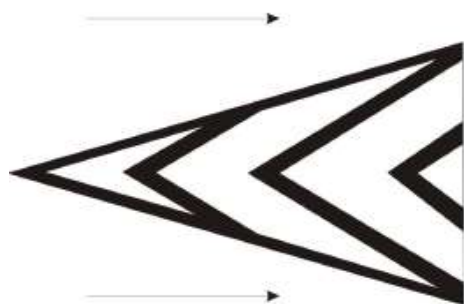
Uporedne linije kojima se polje obeležava izvode se u širini 0,5 m na autoputu i magistralnom putu i u širini 0,2 m na ostalim putevima. Razmak između pojedinačnih linija jednak je trostrukoj širini linije.

Polje za usmeravanje saobraćaja na saobraćajnicama u naseljima kao i polja malih površina (manje od 2,0 m²) mogu biti potpuno pokrivena bojom.

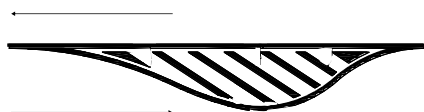
Polja za usmeravanje saobraćaja izvode se: između dve trake sa suprotnim smerovima (V-23), između dve trake sa istim smerovima (V-23.1), na mestu otvaranja posebne trake za skretanje (V-23.2), ispred ostrva za razdvajanje saobraćajnih tokova (V-23.3 i V-23.4), na ulivnim kracima na autoputu (V-23.5) i na izlivnom kraku sa autoputa (V-23.6).

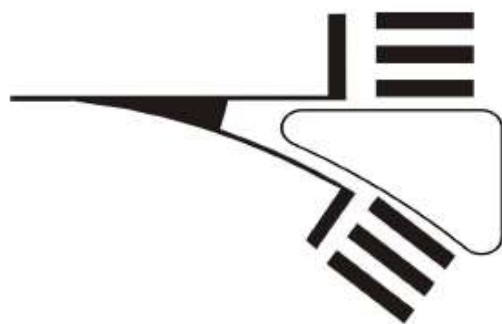
V-23

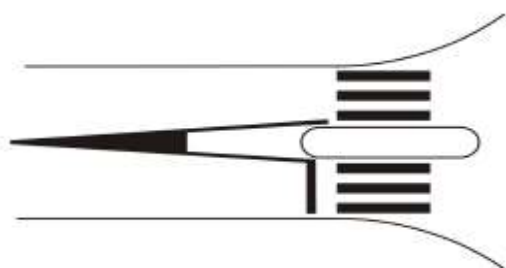
V-23.1

V-23.2

V-23.3

V-23.4

V-23.5

V-23.6

Linija usmeravanja označava mesto promene slobodne površine kolovoza ispred fiksnih prepreka koje se nalaze na putu ili na njegovim ivicama. Linije usmeravanja mogu da budu ispred ostrva za prestrojavanje vozila javnog prevoza putnika (V-24), za oblikovanje prepreke na ivici puta (V-24.1) i za označavanje promene korisne površine kolovoza (V-24.2).

V-24

V-24.1

V-24.2

Natpisi (uključujući i simbole) se obeležavaju na kolovozu kao dopunsko ili dodatno objašnjenje uz ostalu saobraćajnu signalizaciju.

Natpisi mogu biti: „STOP” (V-25), „ŠKOLA” (V-25.1), „BUS” (V-25.2), „TAXI” (V-25.3), saobraćajni znakovi (V-25.4), simbol bicikla (V-25.5) ili simbol kolica za lica sa invaliditetom (V-25.6), kao i nazivi mesta i brojevi puteva.

STOP

V-25

UKOLA ŠKOLA

V-25.1

BUS

V-25.2

TAXI

V-25.3

Za pisanje natpisa na kolovozu se koriste slova i brojevi visine 4,0 m.

Na površinama za mirujući saobraćaj, u zonama usporenog saobraćaja i za natpise u zonama prestrajavanja vozila na saobraćajnim površinama u naselju se koriste slova i brojevi visine 1,6 m. Navedena visina se primenjuje i u saobraćajnoj traci u kojoj zbog nedovoljne širine nije moguće izvođenje natpisa visine 4,0 m.

Navedene visine su najmanje dozvoljene visine, a izuzetno se mogu koristiti i veće.

Natpis „BUS” (V-25.2) označava saobraćajnu traku za vozila javnog prevoza putnika. Postavlja se na početku saobraćajne trake za vozila javnog prevoza putnika i ponavlja se nakon svake raskrsnice.

V-25.4

Natpis „saobraćajni znakovi” (V-25.4) se postavlja na kolovozu, na mestima gde je ovakvom oznakom potrebno dodatno upozoriti vozača na opasnost, ograničenje koje mu je propisano saobraćajnim znakom odnosno gde je vozaču neophodno pružiti potrebno obaveštenje.

Osnovu za obeležavanje simbola na kolovozu predstavljaju saobraćajni znaci, simboli ili crteži koji su prikazani na slikama. Prilikom izvođenja ovih simbola na kolovozu uzima se u obzir faktor pravosti. Za saobraćajne površine na kojima se saobraćaj odvija brzinom do 30 km/h mogu se koristiti osnovne mere saobraćajnih znakova, simbola ili piktograma.

Simbol znaka II-1 „ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza” može da se obeleži na kolovozu neposredno pre linije zaustavljanja (V-13.1), odnosno (V-13.2). Simbol II-1 obavezno mora da se obeleži ukoliko nema odgovarajuće vertikalne signalizacije. Simbol znaka mora da bude odmaknut od linije zaustavljanja minimalno za veličinu simbola.

Simbol znaka II-1 se koristi i za oduzimanje prednosti biciklistima na mestima na kojima se završava biciklistička staza, odnosno pre prelaska puta, kada se radi o nezavisnom prelazu za bicikliste preko puta sa pravom prvenstva.

V-25.5

Natpis - piktogrami bicikla (V-25.5) označava biciklističku stazu odnosno traku. Postavlja se na početku saobraćajne trake odnosno staze i posle svake raskrsnice.

V-25.6

Natpis - piktogram kolica za lica sa invaliditetom (V-25.6) označava da je parking mesto na kome je natpis obeležen namenjeno isključivo za parkiranje vozila lica sa invaliditetom.

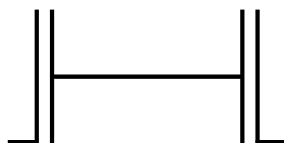
Označavanje saobraćajnih površina za posebne namene služi za obeležavanje mesta gde je zabranjeno parkiranje na trotoaru (V-26) i kolovozu (V-26.1), obeležavanje mesta rezervisanih za autobuska stajališta (V-26.2), obeležavanje mesta rezervisanih za taksi vozila (V-26.3) ili druga vozila, obeležavanje zona pešačkih prelaza u zoni škola (V-26.4).

V-26

Oznaka V-26 se koristi za obeležavanje zabrane parkiranja na delu trotoara (ulazi u objekte, garaže, pristupi za invalide i sl) na kome su inače na trotoaru saobraćajnom signalizacijom obeležena parking mesta.

Ne koristi se tamo gde je zabrana parkiranja već određena zakonom.

V-26.1

Oznaka V-26.1 se koristi na mestima gde je potrebno zabraniti parkiranje (ulazi u objekte, garaže, pristupi za invalide i sl), a ova

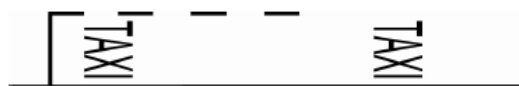
zabrana na tim mestima nije određena zakonom.

V-26.2

Oznaka V-26.2 se koristi za obeležavanje autobusnog stajališta. Horizontalna oznaka se koristi u kombinaciji sa znakom III-49 „autobusko stajalište“.

Saobraćajnom signalizacijom (V-26.2 i III-49) se obeležavaju autobuska stajališta koja su uključena u odgovarajući red vožnje. Osim toga, moraju da ispunjavaju i ostale zahteve „Pravilnika o bližim saobraćajno-tehničkim i minimalnim sanitarno-tehničkim i higijenskim uslovima za izgradnju, održavanje i eksploataciju autobuskih stanica i stajališta“.

V-26.3

V-26.4

Horizontalna oznaka V-26.4 mora da bude praćena i odgovarajućom vertikalnom signalizacijom.

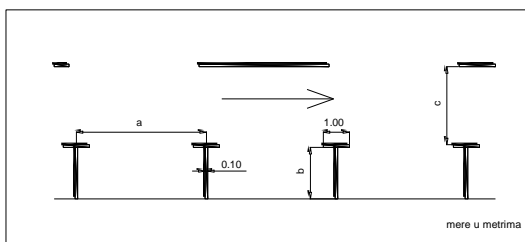
Ako u blizini škole nisu ispunjeni uslovi za obeležavanje pešačkog prelaza, područje u kome deca prelaze put se obeležava samo oznakom X ŠKOLA X na kolovozu.

Oznaka „parking mesto“ (V-27), (V-27.1) i (V-27.2) označava mesto i način parkiranja vozila. Parkiranje može da bude podužno (V-27), koso (V-27.1) i uspravno (V-27.2).

V-27

Podužno parkiranje uz kolovoz može da bude obeleženo samo na putevima u naselju.

Slika 6.1.39: Oblik i preporučene mere parking mesta kod šeme kosog parkiranja

Tabela 6.1.1: Preporučene mere parking mesta kod šeme podužnog parkiranja

Vrsta vozila	»a« (m)	»b« (m)	min »c« (m)
Motocikl	2,20	1,25	2,50
Putnički automobil	5,50 *	2,00 (min.1,80)	3,00
Autobus i manje teretno vozilo	16,00	3,00	4,50 7,00 **
Teretno vozilo sa prikolicom ili poluprikolicom	20,00	3,00	7,00

Napomene:

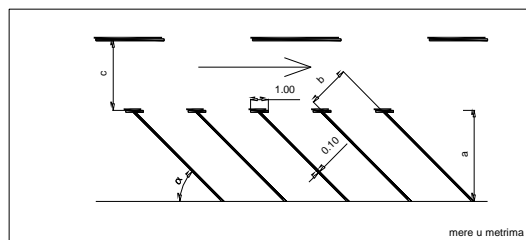
* prvo i poslednje parking mesto može da bude kraće za 0,50 metra, ako ne postoji fizička prepreka koja bi otežavala parkiranje,

** širina saobraćajne trake u slučaju jednosmernog saobraćaja

V-27.1

Kosa šema parkiranja se obeležava pod uglom od 30, 45 ili 60°. Ugao parkiranja mora da bude takav da omogućuje neposredno parkiranje iz smera upravljanja.

Slika 6.1.40: Oblik i preporučene mere parking mesta kod kose šeme parkiranja

Tabela 6.1.2: Preporučene mere parking mesta kod kose šeme parkiranja

Vrsta vozila	»α« (°)	»a« (m)	»b« (m)	min »c« (m)
Motocikl	45°	1,80	1,25	2,50
	60°	2,00	1,25	2,50
Putnički automobil	30°	4,30 *	2,30 **	3,50
	45°	5,00 *	2,30 **	4,00
	60°	5,30 *	2,30 **	4,50
Autobus i manje teretno vozilo	30°	9,75	4,00	10,00
	45°	11,50	4,00	7,50
	60°	12,75	4,00	10,00
Teretno vozilo sa prikolicom ili poluprikolicom	30°	12,50	4,00	5,50
	45°	16,00	4,00	8,50
	60°	18,50	4,00	12,00

Napomene:

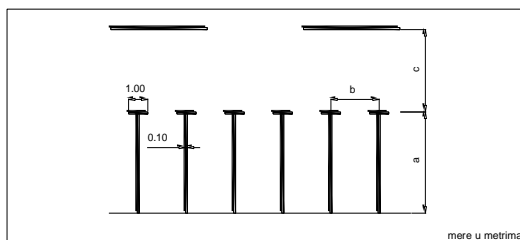
* u slučaju da prednji ili zadnji deo vozila može da dopre preko ivice parking prostora (trotoar, zelena površina...) dužina parking mesta može da se skрати za 0,50 metra

** u slučaju kratkotrajnog parkiranja i obeležavanja parking prostora za vozila taksi službi, širina parking mesta se povećava za 0,20 metra, a širina parking mesta obeleženog neposredno uz izdignuto ostrvo, zelenu površinu, zid ili stub se povećava za 0,30 do 0,45 metra.

V-27.2

Uspravno parkiranje je parkiranje pod uglom od 90°.

Slika 6.1.41: Oblik i preporučene mere parking mesta kod šeme uspravnog parkiranja

Tabela 6.1.3: Preporučene mere parking mesta kod šeme uspravnog parkiranja

Vrsta vozila	»a« (m)	»b« (m)	min »c« (m)
Motocikl – manji	2,50	1,25	2,50
Putnički automobil	5,00 *	2,30 **	5,40
Autobus i manje teretno vozilo	13,00 15,00 ***	4,00	12,00
Teretno vozilo sa prikolicom ili poluprikolicom	19,50	4,00	15,00

Napomene:

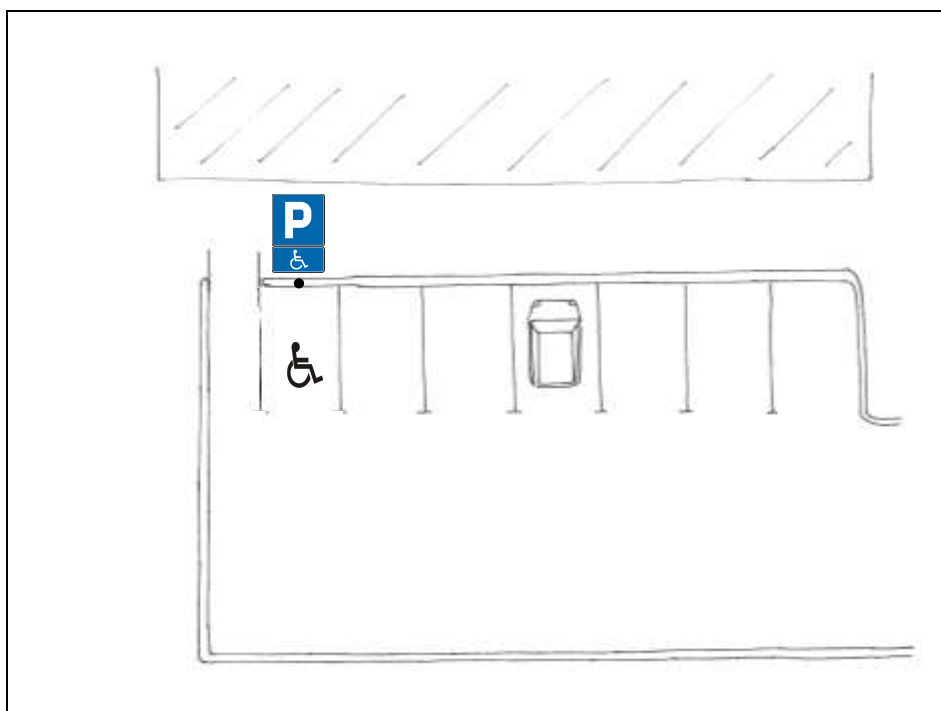
* u slučaju da prednji ili zadnji deo vozila može da dopre preko ivice parking prostora (trotoar, zelena površina...) dužina parking mesta može da se skрати za 0,50 metra

** u slučaju kratkotrajnog parkiranja i obeležavanja parking prostora za vozila taksi službi, širina parking mesta se povećava za 0,20 metara, a širina parking mesta obeleženog neposredno uz izdignuto ostrvo, zelenu površinu, zid ili stub se povećava za 0,30 do 0,45 metara.

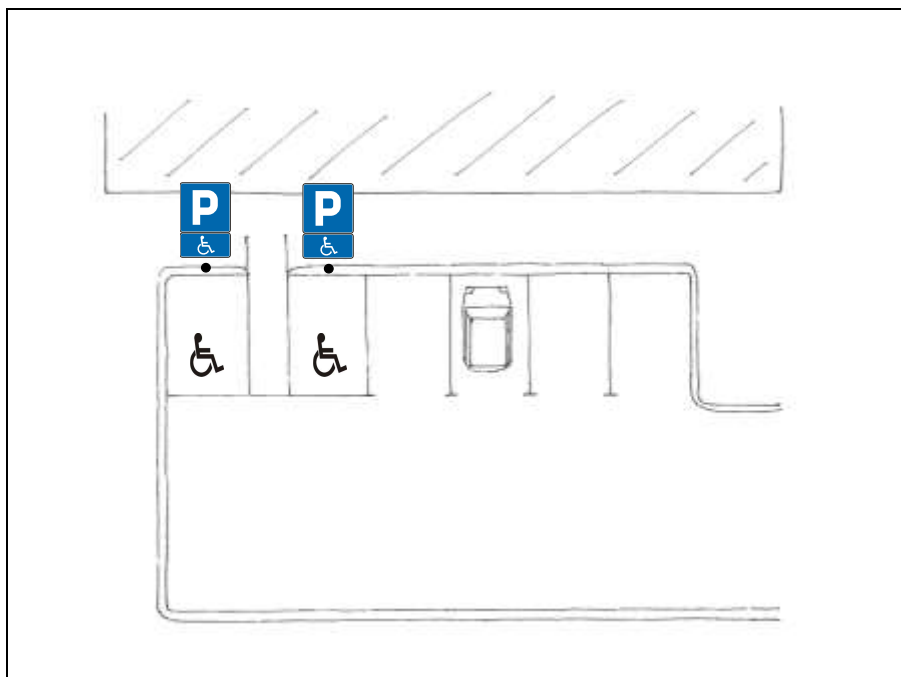
*** u slučaju da parkirališta koriste pretežno turistički autobusi čija dužina po evropskim propisima može da bude do 15,00 m.

Kod obeležavanja parking mesta za lica sa invaliditetom, širina parking mesta iznosi 3,5 m. U širinu je uključen prostor namenjen izlasku i ulasku lica sa invaliditetom u vozilo, i iznosi 1,0 m (slika 6.1.42 i slika 6.1.43).

Koso i uspravno parkiranje se obeležava samo u zonama mirujućeg saobraćaja (parkirališta, javne garaže) i u zoni usporenog saobraćaja.

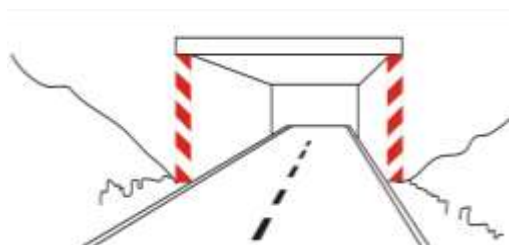

Slika 6.1.42: Obeležavanje parkiranja vozila lica sa invaliditetom

Slika 6.1.43: Obeležavanje parkiranja vozila lica sa invaliditetom

Elementi konstrukcije i opreme javnih puteva i drugih predmeta koji predstavljaju stalne prepreke unutar gabarita slobodnog profila puta obeležavaju se oznakom (V-28).

V-28

Oznaka se sastoji od naizmenično obeleženih vodoravnih ili dijagonalnih crvenih i belih polja.

Dijagonalna polja se obeležavaju pod uglom od 45°.

Ukoliko je to potrebno, oznake se kombinuju sa saobraćajnim znacima zabrane, ustupanja prvenstva prolaza ili čak sa svetlosnim signalima.

6.1.4 UREĐAJI ZA DAVANJE SVETLOSNIH SIGNALA

Uređaji za davanje svetlosnih signala, (u daljem tekstu: semafori) koriste se za regulisanje saobraćaja i označavanje radova i prepreka na putu.

Semafori koji se koriste za regulisanje saobraćaja su:

- 1) semafori za regulisanje kretanja vozila;
- 2) semafori za regulisanje kretanja bicikala i mopeda na biciklističkim trakama ili stazama;
- 3) semafori za regulisanje kretanja pešaka;
- 4) semafori za regulisanje kretanja tramvaja;
- 5) semafori za regulisanje kretanja vozila određenom brzinom;
- 6) semafori kojima se najavljuje približavanje voza prelazu puta preko železničke pruge, i
- 7) semafori za regulisanje pristupa vozila.

Semaforima se emituju svetlosni saobraćajni znakovi odnosno svetla crvene, žute, zelene odnosno bele boje.

Svetlo koje daju semafori može biti postojano (neprekidno) ili trpćuće (prekidajuće).

Svetlosni saobraćajni znakovi mogu biti i sa grafičkim prikazom, koji dodatno objašnjava njegovo značenje, odnosno definiše kategoriju korisnika na koju se pojam odnosi.

Prilikom postavljanja semafora ili modifikacije njegovog rada, saobraćajni projekat iz člana 9 stav 1. tačka 3) Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji mora da sadrži, i:

- 1) odgovarajuće saobraćajne slike za najmanje tri karakteristična perioda;
- 2) obrazloženje za izabrani način upravljanja (fiksni, adaptibilan, u linijskoj koordinaciji, koordinaciji složenih raskrsnica);
- 3) proračun matrice zaštitnih vremena za vozila i pešake;
- 4) plan stanja ili plan faza za odgovarajuće saobraćajne slike u skladu sa predloženim režimom saobraćaja;
- 5) proračun optimalnog ciklusa i preraspodele zelenih vremena kod fiksnih sistema rada odnosno proračun minimalnih i maksimalnih zelenih vremena, izbor kritičnih intervala najave kod adaptibilnih sistema rada;
- 6) grafo analitički proračune merodavnih ciklusa, preraspodele zelenih vremena i faznih pomaka kod koordinisanog načina rada;

7) planove tempiranja sa naznakom perioda u toku dana u kojima su aktivni i tačke izmene u planu tempiranja signalnih planova kod fiksnog načina rada, i

8) proračun nivoa usluga.

Semafori se postavljaju na stubove. Stubovi nosači semafora mogu biti: običan stub (redukovan ili ravan), konzolni stub i portalni stub.

U izuzetnim slučajevima, kada ne postoji prostor za postavljanje stuba pored kolovoza (uzak trotoar i sl.) semafori se mogu, pomoću posebnih nosača, postaviti i na objekte pored kolovoza.

Ako postoje veće visine saobraćajnog profila koja onemogućava primenu konzolnog stuba ili portala, semafori se mogu pomoću posebne konzole, postaviti i na stub javne rasvete ili stub kontaktne mreže ili se postaviti na čeličnu užad na prilazu, odnosno u samoj zoni raskrsnice.

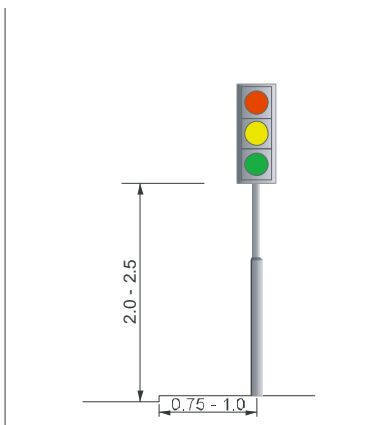
Ako na prilazu raskrsnice postoje stubovi komunalnih instalacija, koji bi zaklanjali semafor postavljen na sopstveni stub nosač, a njihova pozicija na prilazu i tehnički uslovi obezbeđuju postavljanje semafora pored kolovoza, semafori se mogu postaviti na stubove komunalnih instalacija.

Semafori koji se postavljaju na stub pored kolovoza, moraju biti postavljeni na visini od 2m do 2,5m iznad površine kolovoza.

Na stubu na kome se nalazi semafor na visini iz gornjeg stava, mogu se postaviti i semafori manjih dimenzija, na manjoj visini namenjenih za regulisanje kretanja vozila i pešaka.

Rastojanje osovine stuba semafora od ivice kolovoza iznosi od 0,75m do 1,00m. U posebnim slučajevima, najveće udaljenje stuba od ivice kolovoza definisano je uslovom da vozač na prilazu raskrsnice može pravovremeno da uoči svetlosni signal.

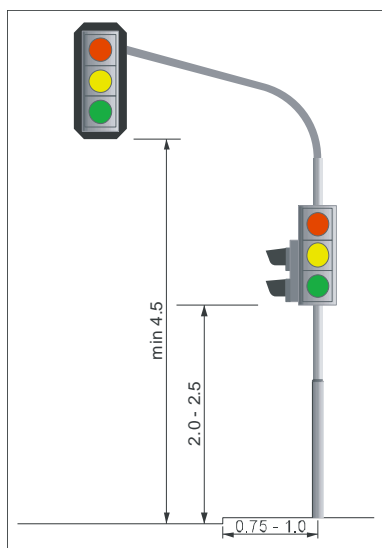
Ako se semafori postavljaju iznad kolovoza (konzola, portal), donja ivica semafora ne sme da bude na visini manjoj od 4,5m iznad kolovoza.

Stub semafora se postavlja na udaljenosti najmanje 3m od linije zaustavljanja. Svi semafori koji su postavljeni iznad kolovoza obavezno moraju da imaju kontrastnu ploču za poboljšavanje uočljivosti.

Semafor se postavlja uvek pored kolovoza, sa desne strane u smeru kretanja vozila.

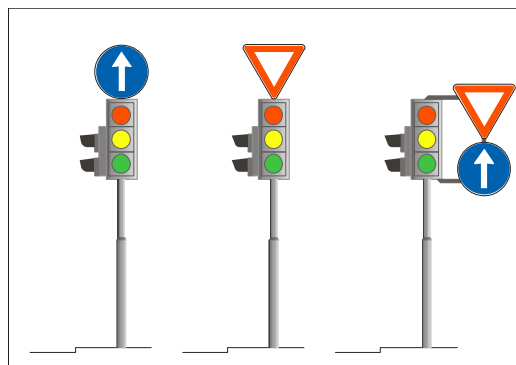
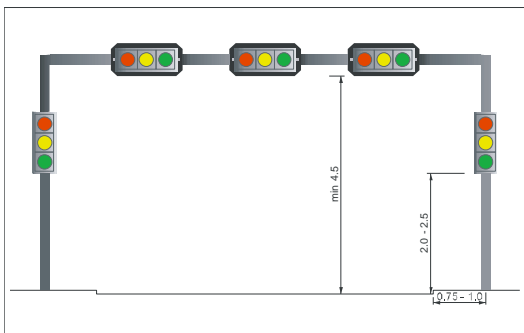
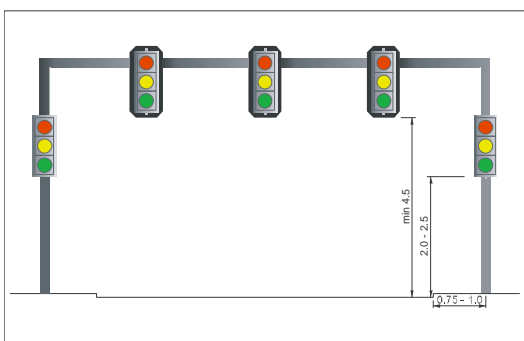
Na prilazima raskrsnici sa više saobraćajnih traka obavezno je postaviti semafor koji prikazuje iste signalne pojmove (ponavljač) i na levoj strani, a po potrebi i na konzolnom stubu.

Na prilazima sa jednom saobraćajnom trakom, ponavljač se postavlja ukoliko uslovi pravovremenog uočavanja signala na raskrsnici to zahtevaju.

Na stub semafora mogu biti postavljeni sledeći saobraćajni znakovi: znak II-1 (ukrštanje sa putem sa prvenstvom prolaza), znak II-2 (obavezno zaustavljanje), znak II-4 (zabrana saobraćaja u jednom smeru), znakovi II-43, II-43.1 i II-43.2 (obavezan smer), II-44, II-44.1, II-44.2 (dozvoljeni smerovi), II-45.2 (kružni tok saobraćaja), znak III-2 i znak III-2.1 (put sa jednosmernim saobraćajem), znak III-3 (put sa prvenstvom prolaza), znak III-4 (završetak puta sa prvenstvom prolaza) i znak III-62 (tabla za označavanje naziva ulica).

Na stub semafora, može da bude postavljen samo jedan saobraćajni znak iznad, odnosno dva znaka sa desne strane, u nivou semafora, na posebnom nosaču.

Semafori za regulisanje kretanja vozila

Na semaforu za regulisanje kretanja vozila na prilazu raskrsnici postavljaju se po vertikalnoj osi, jedno ispod drugog crveno, žuto i zeleno svetlo.

Ako je semafor postavljen iznad saobraćajne trake, svetla mogu biti postavljena po horizontalnoj osi, jedno pored drugog, crveno, žuto i zeleno svetlo gledano sa leva na desno.

Prečnik kruga svetlosnog saobraćajnog znaka je 210mm ili 300mm.

Svetlosni saobraćajni znakovi na semaforu moraju biti istih dimenzija.

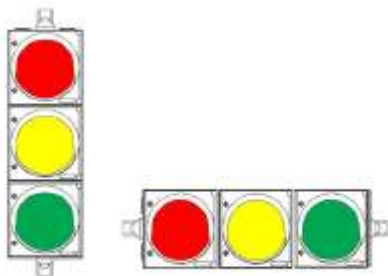
Izuzetno od gornjeg stava prikaz crvenog svetla može biti dimenzije 300mm, kada su žuto i zeleno svetlo dimenzija 210mm.

Svi semafori na prilazu raskrsnici ne moraju imati svetlosne saobraćajne znakove istih dimenzija, odnosno semafori koji se postavljaju iznad kolovoza mogu imati znakove većih dimenzija određenih u gornjim stavovima.

Semaforu za regulisanje kretanja vozila može se pridodati tajmer za odbrojanje preostalog vremena do pojave zelenog signalnog svetla i grafička i/ili tekstualna interpretacija poruke koja se želi preneti vozačima.

Displej tajmera se postavlja u visini crvenog svetla tako da se njihove gornje ivice poklapaju i konstruisan je tako, da ne zaklanja ostale elemente saobraćajne signalizacije postavljene na stub semafora.

Zeleni svetlosni saobraćajni znakovi bez grafičkog simbola (VI-1), se primenjuju kada se neko od kretanja realizuje sa ili bez postojanja dozvoljenog konflikta sa nekim od vozačkih ili pešačkih tokova na raskrsnici.

VI-1

Semafori koji daju direkzione svetlosne saobraćajne znakove (VI-2.1-VI-2.8) koriste se za regulisanje kretanja vozila na jednom ili više prilaza raskrsnici, ili na jednom ili više krakova raskrsnice, ili za kretanje vozila iz jednog ili više smerova kretanja.

VI-2.1 VI-2.2 VI-2.3 VI-2.4

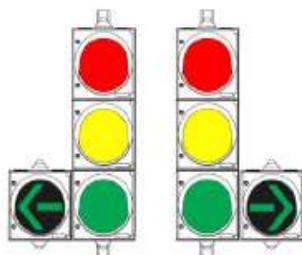
VI-2.5 VI-2.6 VI-2.7 VI-2.8

Zeleni direkcioni svetlosni saobraćajni znak sa grafičkim simbolom jednom ili dve strelice se primenjuju kada je obezbeđeno da se kretanje vozila, u smeru određeno strelicom odnosno strelicama, odvija kao bezkonfliktno.

Grafički simbol strelice koji označava smer kretanja, izvodi se kao crni uz crveno i žuto svetlo odnosno kao zeleni na crnoj podlozi za zeleno svetlo.

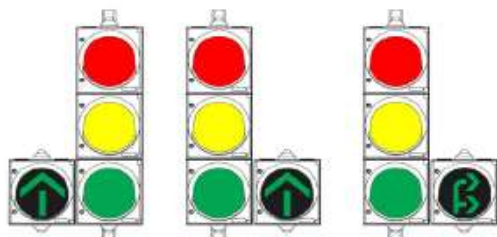
Semafor sa trobojnim svetlima može da ima dodatni svetlosni saobraćajni znak (VI-4.1 - VI-4.5) u obliku zelene strelice-uslovni znak.

Dodatni svetlosni saobraćajni znak postavlja se sa odgovarajuće strane semafora, u visini na kojoj se nalazi zeleno svetlo, na način prikazan na slici.

VI-4.1

VI-4.2

VI-4.3

VI-4.4

VI-4.5

Dodatni svetlosni saobraćajni znak se prikazuje samo kada je na semaforu kome pripada, uključeno crveno svetlo.

Semafori za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama (VI-3.1 i VI-3-2) koriste se za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama u određenim vremenskim periodima.

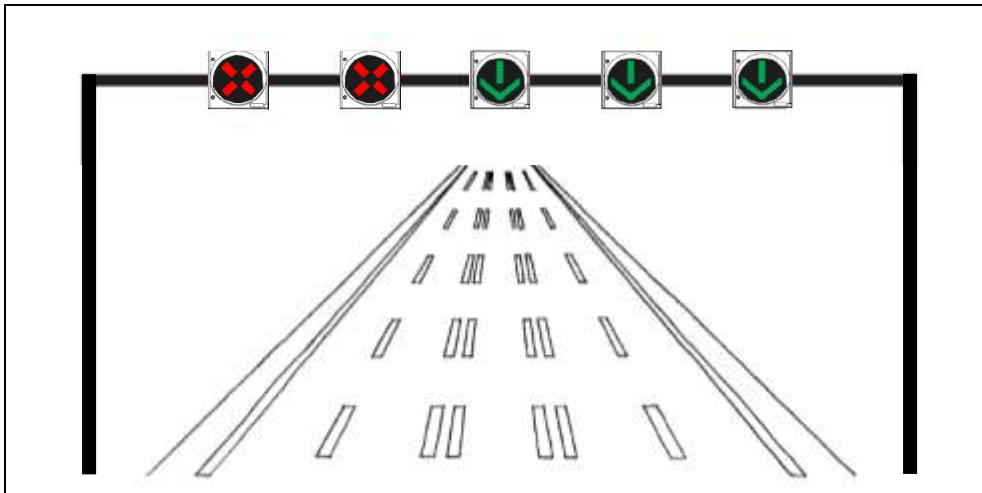

VI-3.1

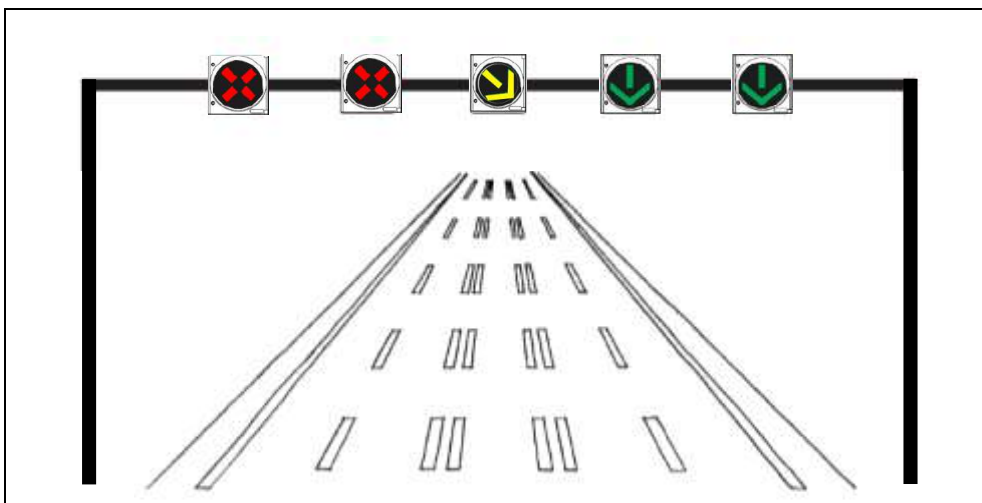
VI-3.2

Semafori za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama postavljaju se iznad saobraćajne trake na koju se odnose i za svaku saobraćajnu traku ponaosob (slika 6.1.44, 6.1.45 i 6.1.46).

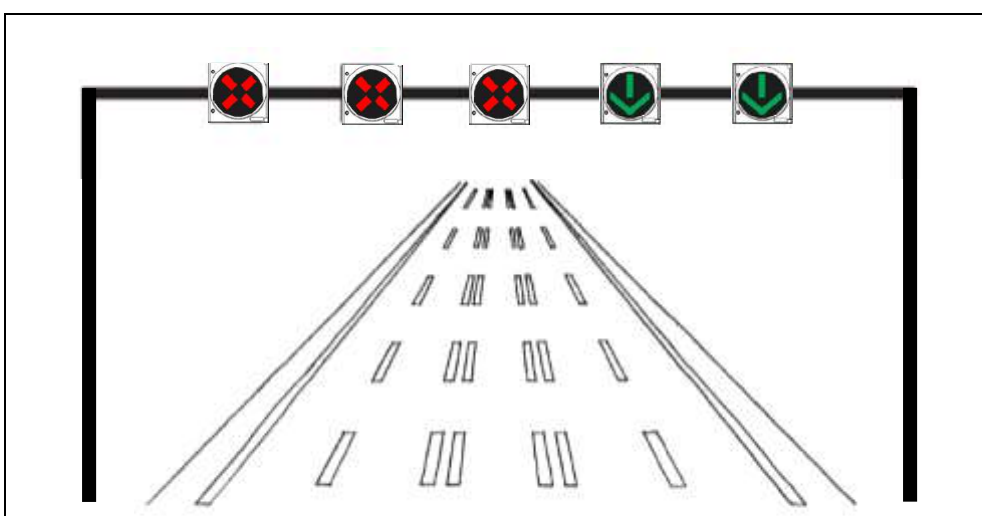
Grafička forma semafora za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama je prikaz crvenih ukrštenih linija i zelene strelice sa vrhom okrenutim nadole, na podlozi crne boje.

Slika 6.1.44: Semafori za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama – otvorene tri trake u smeru kretanja vozila

Slika 6.1.45: Semafori za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama – zatvaranje srednje trake u smeru kretanja vozila

Slika 6.1.46: Semafori za regulisanje kretanja vozila po saobraćajnim trakama – otvorene dve trake u smeru kretanja vozila

Semafor za regulisanje promene saobraćajne trake (VI-4) je u obliku žute strelice usmerene koso na dole i koristi se za promenu saobraćajne trake kojom se vozilo kreće. Semafor se postavlja iznad saobraćajne trake, odnosno u saobraćajnoj traci koju vozilo mora napustiti u smeru određenom strelicom (slika 6.1.45).

Svetlosni saobraćajni znak se izvodi kao žuta treptuća strelica usmerena na dole, na crnoj podlozi.

VI-4

Semafori za regulisanje kretanja bicikala

Kretanje bicikala i mopeda po biciklističkim trakama, odnosno bicikala po biciklističkim stazama može se regulisati upotrebom semafora kojima se daju trobojni svetlosni saobraćajni znakovi, na kojima se svetla postavljaju po vertikalnoj osi jedno ispod drugog, i to crveno gore, žuto u sredini i zeleno dole.

Grafički simbol bicikla izvodi se kao crni simbol u crvenom i žutom svetlu, odnosno kao zeleni simbol na crnoj podlozi.

Na prelasku biciklističke staze za kretanje bicikala i mopeda preko kolovoza, mogu se koristiti uređaji za regulisanje kretanja pešaka, ako se staza nalazi uz obeleženi pešački prelaz.

Semafori za regulisanje kretanja bicikala koriste se ako je biciklistička staza izvan lokacije obeleženog pešačkog prelaza ili bicikli imaju drugačije elemente vođenja na raskrsnici u odnosu na pešake.

VI-8

Semafori za regulisanje kretanja pešaka

Za regulisanje kretanja pešaka upotrebljavaju se semafori za davanje svetlosnih saobraćajnih znakova crvenim i zelenim svetlima, kojima može biti pridodat uređaj za davanje zvučnih signala ili uređaj za odbrojanje preostalog vremena čekanja. Svetla mogu da budu postavljena po vertikalnoj osi, i to: crveno svetlo gore, a zeleno svetlo dole, odnosno po horizontalnoj osi, i to: crveno svetlo levo, a zeleno svetlo desno.

Svetla iz gornjeg stava sastoje se od svetleće površine crvene ili zelene boje na kojoj se nalazi tamna silueta pešaka ili od tamne površine na kojoj se nalazi svetleća silueta pešaka crvene ili zelene boje.

Svetla ne smeju biti upaljena istovremeno, s tim da zeleno svetlo može biti treptuće, u određenom vremenskom intervalu, pre pojave crvenog svetla.

Na semaforu za regulisanje kretanja pešaka mogu se dodati zvučni uređaji koji pešacima daju obaveštenje o tome da je upaljeno zeleno svetlo semafora, odnosno da im je dozvoljen prolaz.

VI-6

Uređaji za regulisanje kretanja tramvaja

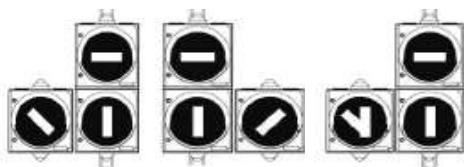
Za regulisanje kretanja tramvaja upotrebljavaju se uređaji za davanje svetla bele boje na podlozi crne boje. Svetla su u oblike položene, uspravne ili kose crte ili kombinacija istih.

Ovi semafori mogu da se koriste u kombinaciji sa semaforima kojima se reguliše kretanje vozila.

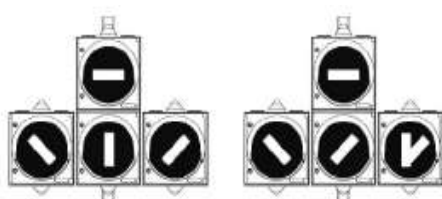
Ako vozila javnog gradskog prevoza koriste istu saobraćajnu traku kojom se kreću i tramvaji za regulisanje njihovog kretanja koriste se uređaji za davanje svetla bele boje na podlozi crne boje.

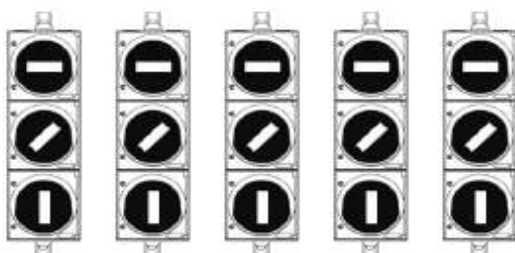
VI-7.1 VI-7.2 VI-7.3 VI-7.4

VI-7.5 VI-7.6 VI-7.7

VI-7.8 VI-7.9

VI-7.10 VI-7.11 VI-7.12 VI-7.13 VI-7.14

Uređaji za regulisanje kretanja vozila određenom brzinom

Semafori za regulisanje kretanja vozila određenom brzinom brojčanom oznakom preporučuju brzinu kojom vozila treba da se kreću da bi na narednom semaforu imalo slobodan prolaz.

Svetlosni saobraćajni znakovi za regulisanje kretanja vozila određenom brzinom mogu biti sa najviše tri svetla, gde broj koji označava preporučenu brzinu svetli belom bojom na crnoj pozadini.

VI-3.1

Svetlosni saobraćajni znakovi na prelazu puta preko železničke pruge u istom nivou

Svetlosnim saobraćajnim znakovima na prelazima puta preko železničke pruge u istom nivou najavljuje se približavanje voza, spuštanje branika ili polubranika ili označavaju da je branik, polubranik u spušenom položaju.

Svetlosni saobraćajni znakovi daju se naizmeničnim paljenjem dva okrugla crvena svetla i mogu im biti pridodati zvučni uređaji.

Svetla iz gornjeg stava nalaze se jedno pored drugog u horizontalnoj osi, na tabli koja ima oblik ravnoustranog trougla sa vrhom okrenutim naviše, čije boje i mere odgovaraju boji i merama znaka opasnosti.

Svetlosni saobraćajni znak postavlja se na prelazima puta preko železničke pruge u nivou, sa ili bez branika, odnosno polubranika.

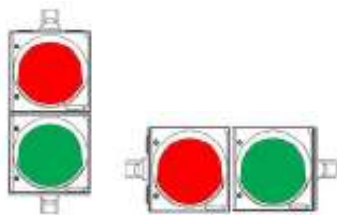
Na semaforu iz gornjeg stava mogu se dodati zvučni uređaji kojima se učesnici u saobraćaju obaveštavaju o tome da je dat svetlosni saobraćajni znak kojim se najavljuje približavanje voza.

VI-9

Semafori za regulisanje pristupa vozila

Za regulisanje pristupa vozila upotrebljavaju se semafori kojima se prikazuju svetlosni saobraćajni znaci, u vertikalnoj osi, jedno ispod drugog, i to crveno svetlo gore, a zeleno svetlo dole odnosno po horizontalnoj osi, i to: crveno svetlo levo, a zeleno desno. Semafori za regulisanje pristupa vozila koriste se na mestima gde se učesnici u saobraćaju primaju pojedinačno i gde je potrebno označiti da je određeni kanal za opslugu otvoren ili zatvoren.

VI-10

VI-10.1

6.1.5 TURISTIČKA SIGNALIZACIJA

Turistička signalizacija je namenjena za obaveštavanje, odnosno vodjenje učesnika u saobraćaju do kulturnih, istorijskih, prirodnih i turističkih odredišta, značajnih poslovnih, trgovačkih, sportsko-rekreacionih centara i važnih objekata i uređaja u naseljenim mestima te označavanje teritorije države, pokrajine, okruga, opštine i turističkih puteva.

Turistička odredišta, u zavisnosti od svog značaja, razvrstavaju se na turistička odredišta od izuzetnog i velikog kao i od lokalnog značaja.

Turistička odredišta od izuzetnog i velikog značaja su: kulturno dobro od izuzetnog i velikog značaja, nacionalni park, rezervat biosfere, turističko mesto I kategorije, olimpijski sportski centar, javno skijalište, kulturno-istorijski kompleks od nacionalnog značaja.

Sva ostala turistička odredišta su lokalnog značaja.

Turistička odredišta se označavaju znakovima turističke signalizacije (osim turistička putokazna tabla) ukoliko je

- odredište uvršteno u listu kulturnih, istorijskih, prirodnih ili turističkih vrednosti,
- odredište od opšteg interesa i dostupno tokom cele godine,
- pristup do odredišta siguran i lako dostupan širokom krugu učesnika u saobraćaju kojima je namenjen, dovoljno parkirališnih mesta.

Na turističkoj signalizaciji natpisi (jezik i pismo) se ispisuju u skladu sa važećim zakonskim propisima i srpskim standardima. Natpisi se mogu ispisati i na jednom stranom jeziku.

Radi bližeg određenja karakterističnog objekta na koji se signalizacija odnosi ili sadržaja turističke ponude, na turističku signalizaciju može da se stavi simbol odnosno simboli.

Mogu se koristiti simboli koji se upotrebljavaju na saobraćajnim znakovima iz grupe znakova obaveštenja, simboli definisani standardom, međunarodno priznati simboli i posebni simboli koji odgovaraju objektima i odredištima na koje se signalizacija odnosi. Ne mogu se nalaziti natpisi ili simboli koji služe za reklamiranje turističkih ili drugih sadržaja.

Lice znaka turističke signalizacije mora da bude izrađeno od svetloodbojnih materijala. Znakovi ne smeju da budu osvetljeni, a sadržaj ne sme da bude izmenljiv.

Zadnja strana (poleđina) turističke signalizacije mora da bude mat siva i bez sadržaja.

6.1.5.1 Postravljanje turističke signalizacije

Turistička signalizacija postavlja se u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o bezbednosti saobraćaja, Pravilnikom o saobraćajnoj signalizaciji i važećim propisima kao i standardima kojima se uređuju javni putevi.

Za potrebe postavljanja turističke signalizacije mora biti izrađen odgovarajući saobraćajni projekat koji je overen od strane tehničke kontrole. Saobraćajni projekat mora da sadrži dokaz da odredišta koja su označena u projektu ispunjavaju sve zahtevane opšte uslove za turističku signalizaciju.

Na autoputu i motoputu se mogu označavati samo kulturna, istorijska, prirodna i turistička odredišta od izuzetnog i velikog značaja za razvoj turizma u Republici Srbiji koja se po pravilu nalaze u neposrednoj blizini autoputa ili motoputa. Na autoputu i motoputu u Republici Srbiji dozvoljeno je postavljati i znakove „dobro došli“, „do viđenja“ sa natpisom Republika Srbija i „turističke informacije“. Ostala turistička i druga signalizacija obaveštenja se na autoputevima i motoputevima ne postavlja.

Znakovi turističke signalizacije se postavljaju u blizini turističkih odredišta, a najmanje na poslednjoj raskrsnici sa pristupnim putem koji vodi direktno do turističkog odredišta. Za turistička odredišta od izuzetnog i velikog značaja, znakovi turističke signalizacije mogu da se postave i na prethodnim važnim raskrsnicama, kao i duž putnih pravaca. Isticanje se vrši na način kojim se obezbeđuje kontinuitet u označavanju turističkih odredišta.

Turistička signalizacija se na putevima izvan naselja postavlja na visini od 1,2 m do 1,4 m od površine kolovoza. Kada se postavlja u naselju, uz kolovoz ili iznad druge saobraćajne površine, mora da se izvede na visini 2,5 m od površine kolovoza odnosno druge saobraćajne površine iznad koje se postavlja.

Položaj, mesto postavljanja i visina postavljanja znakova određuje se tako da turistička signalizacija:

- ne zaklanja postavljene saobraćajne znakove,
- ne odvrća pažnju vozača od postavljenih saobraćajnih znakova,
- ne ugrožava kretanje pešaka i
- nije zaklonjena pešacima i parkiranim vozilima.

Turistička signalizacija može biti postavljena i na konzolnom nosaču ukoliko se time omogućava bolja vidljivost znaka za učesnike u drumskom saobraćaju.

6.1.5.2 Vrsta turističke signalizacije

Turističku signalizaciju čine:

- osnovna turistička signalizacija i
- ostala turistička signalizacija.

Osnovna turistička signalizacija je namenjena obaveštavanju i upućivanju učesnika u saobraćaju do kulturnih, istorijskih, prirodnih i turističkih odredišta kao i obaveštavanju i upućivanju učesnika u saobraćaju do značajnih poslovnih, trgovačkih, sportsko-rekreacionih centara i važnih objekata i uređaja u naseljenim mestima.

Ostala turistička signalizacija se koristi za informisanje učesnika u saobraćaju o turističkom prostoru i saobraćajnim informacijama (odmorišta, parkirališta i sl) i označavanje teritorije države, pokrajine, okruga, opštine i turističkih puteva.

Pored turističke signalizacije, za označavanje kulturnih, istorijskih, prirodnih i turističkih odredišta koriste se i znakovi obaveštenja za vođenje saobraćaja u zoni raskrsnice na kojima nazivi i simboli turističkih odredišta mogu da se nalaze u obliku posebnog polja ili umetnute osnove.

OSNOVNA TURISTIČKA SIGNALIZACIJA

Znakovi osnovne turističke signalizacije su:

- znak „turistička informaciona tabla”,
- znak „turistički strelasti putokaz”,
- znak „turistička putokazna tabla”.

Znak „turistička informaciona tabla” sadrži informacije o kulturnom, istorijskom i prirodnom turističkom odredištu. Znak ima oblik pravougaonika ili kvadrata i sadrži naziv turističkog odredišta, simbol odnosno grafički ili likovni prikaz i udaljenost do turističkog odredišta.

Ukoliko se znak postavlja u zoni raskrsnice u donjem delu table može se staviti i strelica za smer kretanja.

Znak može da sadrži naziv turističkog odredišta i simbole koji označavaju sadržaj turističke ponude. Naziv turističkog odredišta ispisuje se u gornjem delu znaka. Znak može sadržati likovni, grafički ili fotografski prikaz koji simbolizuje turističko odredište.

Na autoputevima se na znak dodaje broj izlaza.

Osnova znaka je braon boje. Okvir, natpisi i umetnuta osnova za simbole su bele boje.

Znak ima oblik pravougaonika ili kvadrata. Najveća dozvoljena površina znaka, kada se postavlja na autoput ili motoput je 15 m², a na drugim putevima iznosi 6 m².

Turistička informaciona tabla se postavlja samo na značajnim putnim pravcima koji vode do odredišta. Znak prethodi turističkim putokazima i turističkim putokaznim tablama i postavlja se uvek samostalno. Na pojedinačnom putnom pravcu do odredišta na koje znak upućuje, postavljaju se najviše dva znaka na različitim rastojanjima.

Turistička informaciona tabla, osim u slučajevima postavljanja na autoputu i motoputu, ne sme biti postavljena na rastojanju većem od 30 km od odredišta na koje se odnosi.

Ukoliko se postavlja na autoputu i motoputu, turistička informaciona tabla se postavlja između čvorišta (denivelisane raskrsnice) na kom se vrši isključenje sa autoputa ka odredištu i čvorišta koje mu prethodi. Kada se postavlja na autoputu, turistička informaciona tabla se može postaviti i na državnom i/ili opštinskom putu koji se ukršta sa autoputem u smeru kretanja ka odredištu na koje se odnosi.

Znak „**turistički strelasti putokaz**“ označava pravac prema jednom turističkom odredištu. Znak sadrži natpise i simbole, odnosno samo simbole u različitim kombinacijama. Na pojedinačni strelasti putokaz može da se postavi najviše dva natpisa a svaki natpis može da sadrži najviše dva simbola. Na strelasti putokaz mogu se postavljati samo simboli bez natpisa i to najviše tri simbola.

Osnova znaka je braon boje. Okvir, natpisi i umetnuta osnova za simbole su bele boje.

Na znaku može biti ispisano rastojanje do označenog turističkog odredišta, dok se broj puta ne ispisi.

U slučaju kad se turistički strelasti putokaz postavlja na zajednički stub sa strelastim putokazima za vođenje saobraćaja, svi strelasti putokazi moraju biti jednakih dužina.

Znak „**turistička putokazna tabla**“. Znak označava pravac puta prema kulturnim, istorijskim i prirodnim znamenitostima, spomenicima ili objektima u naselju (npr. spomenici kulture, prostorne i kulturno-istorijske celine, arheološka nalazišta, verski objekti, biblioteke, hoteli, itd).

Turistička putokazna tabla ima pravougaoni oblik. Tabla sadrži jedan simbol, najviše dva natpisa i strelicu koja označava kretanje pravo, levo ili desno. Natpis ili natpisi moraju biti postavljeni u sredini znaka, između strelice i simbola. Polje sa simbolom se odvajaju uspravnom linijom od polja sa natpisom.

Na jednoj lokaciji u jednom sklopu turističkih putokaznih tabli može da bude najviše sedam pojedinačnih turističkih putokaznih tabli.

U slučaju postavljanja više turističkih putokaznih tabli na zajednički stub, sve table moraju da budu jednakih dimenzija.

Boje turističkih putokaznih tabli u pojedinačnom sklopu su sledeće odozgo nadole: bela, smeđa, plava, zelena, bela sa simbolima i natpisima smeđe boje, siva.

Turističke putokazne table su:

- znak „turistička putokazna tabla za javni objekat“,
- znak „turistička putokazna tabla za kulturno-istorijsku znamenitost“,
- znak „turistička putokazna tabla za hotele i motele“,

- znak „turistička putokazna tabla za prirodne objekte“,
- znak „turistička putokazna tabla za smeštajni objekat i objekat za ishranu“,
- znak „turistička putokazna tabla za poslovno-trgovinski centar i objekat“.

Znak „**turistička putokazna tabla za javni objekat**“ označava pravac puta prema javnim objektima (putnički terminali, sportsko-rekreativni centri, bolnice itd).

Osnova znaka je bele boje, okvir, natpisi i strelica su crne boje, a simbol crne boje na umetnutoj osnovi bele boje.

Znak „**turistička putokazna tabla za kulturno-istorijsku i prirodnu znamenitost**“ označava pravac puta prema kulturnim, istorijskim i prirodnim znamenitostima, spomenicima ili objektima (npr. spomenici kulture i istorije, arheološka nalazišta, verski objekti, biblioteke, objekti u zaštićenom prirodnom dobru, botanička bašta itd).

Osnova znaka je smeđe (braon) boje, okvir, natpisi, strelica i simbol su bele boje.

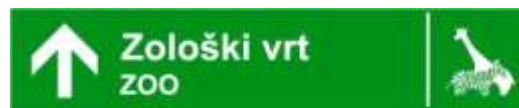
Znak „**turistička putokazna tabla za hotele i motele**“ označava pravac puta prema hotelima i motelima. Na znaku se ispisuje vrsta objekta (hotel, motel itd), naziv i kategorizacija objekta.

Osnova znaka je plave boje, okvir, natpisi i strelica su bele boje a simbol na znaku je plave boje na umetnutoj osnovi bele boje.

Znak „**turistička putokazna tabla za prirodne objekte**“ označava pravac puta prema prirodnim objektima (npr. park, zoološki vrt, akvarijum, itd).

Osnova znaka je zelene boje, okvir, natpisi i strelica su bele boje, a simbol na znaku je zelene boje na umetnutoj osnovi bele boje.

Znak „**turistička putokazna tabla za smeštajni objekat i objekat za ishranu**“ označava pravac puta prema smeštajnom ili objektu za ishranu, izuzev hotela, motela, bara, poslastičarnice, kafane itd.

Osnova znaka je bele boje, okvir, natpisi, strelica i simbol su smeđe (braon) boje.

Znak „**turistička putokazna tabla za poslovnu zonu i/ili trgovinski centar i objekat**“ označava pravac puta prema značajnom poslovnom i/ili trgovinskom centru i objektu.

Osnova znaka je sive boje, okvir, natpisi, strelica i simbol su bele boje.

Na ovaj tip turističke putokazne table sme da se postavi ili simbol ili logotip odnosno amblem.

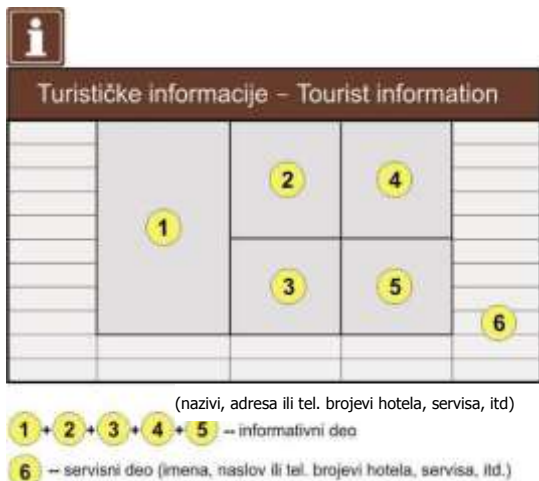
OSTALA TURISTIČKA SIGNALIZACIJA

Znakovi ostale turističke signalizacije su znakovi za pružanje informacija o turističkim odredištima i znakovi za izraze dobrodošlice.

Znakovi za pružanje informacija o turističkim odredištima su:

- znak „turističke informacije“,
- znak „turistički put“.

Znak „**turističke informacije**” sadrži detaljnije informacije koje su namenjene učesniku u saobraćaju o turističkom prostoru, kulturnim, istorijskim, prirodnim i turističkim odredištima i saobraćajne informacije. Znak može da sadrži i servisne informacije (na primer: naziv, kategorija, adresa, brojevi telefona hotela i drugih kategorisanih objekata; naziv, adresa, brojevi telefona restorana; naziv, adresa, brojevi telefona servisa, i sl) za korisnike turističkih usluga.

Znak je pravougaonog oblika i podeljen je na dva vodoravna polja. Polje u gornjem delu znaka je maksimalne visine 40 cm i sadrži natpis „turističke informacije”. Polje u donjem delu znaka sadrži likovne, grafičke, kartografske ili fotografske prikaze i pisane informacije o turističkoj ponudi turističkog prostora, kulturnim, istorijskim, prirodnim i turističkim odredištima i saobraćajne informacije. Ukoliko znak sadrži i servisne informacije, polje u donjem delu znaka deli se na tri uzdužna polja, tako da dva bočna polja zajedno čine 1/3 celog polja. Servisne informacije se ispisuju u bočnim poljima.

Znak ima osnovu znaka bele boje, a okvir, linije koje dele polja i polje na kome se ispisuju tekst „turističke informacije” su braon boje; tekst „turističke informacije” ispisuje se belom bojom; likovni, grafički, kartografski, fotografski prikazi kao i saobraćajne, pisane i servisne informacije mogu biti prikazani u više boja.

Noseća konstrukcija znaka može biti dizajnirana prema stilskim zahtevima neposrednog okruženja.

Znak ima oblik pravougaonika. Najveća dozvoljena površina znaka je 10 m². Na pojedinačnoj lokaciji dozvoljeno je postavljati

dva znaka okrenuta naličjem jedan prema drugom i to na istim nosačima.

Znak se postavlja na saobraćajnim površinama izvan kolovoza puta (odmorišta, parkirališta) i drugim površinama uz put, koje su određene za obavljanje pratećih aktivnosti uz put; postavlja se na površinama koje nisu namenjene vožnji vozila i koje obezbeđuju sigurnost pešacima koji se upoznaju sa sadržajem znaka.

Na putu uz koji se nalazi odmorište ili drugi prostor namenjen za odmor putnika, a na kojem se nalazi znak „turističke informacije”, mora biti postavljen saobraćajni znak III-53 „informacija”, koji upozorava na blizinu mesta u kome se mogu dobiti turističke informacije.

Znak „**turistički put**“ označava mesto na putu od kojeg je put ili njegov deo promovisan od strane Turističke organizacije Srbije kao turistički put (panoramski putevi, putevi vina, staze zdravlja, planinski putevi, putevi kulture, biciklistički putevi, staze, rute i slično).

Znak sadrži vrstu i naziv turističkog puta, simbol ili grafički prikaz.

Osnova znaka je braon boje. Okvir, natpisi, simboli i grafički prikaz su bele boje.

Znak ima oblik pravougaonika. Najveća dozvoljena površina znaka je 4 m².

Znak se postavlja na početnoj i krajnjoj tački turističkog puta ili dela turističkog puta ili samo na početku kružne putanje.

Znakovi za izraz dobrodošlice su:

- znak „dobro došli” i
- znak „do viđenja”.

Znakom „**dobro došli**“, koji se postavlja neposredno na ulasku u zemlju, pokrajinu, okrug i opštinu, izražava se dobrodošlica učesnicima u drumskom saobraćaju.

Znak za izraz **dobrodošlice u Republiku Srbiju** sadrži natpis „Republika Srbija”, mali

grb Republike Srbije i tekst „dobro došli”. Tekst se ispisuje na srpskom jeziku a ispod njega na jednom stranom jeziku.

Osnova znaka je plave boje, okvir i natpisi su bele boje, a grb Republike Srbije se nalazi na umetnutoj osnovi bele boje. Tekst „do viđenja” se ispisuje na srpskom jeziku a ispod natpisa na srpskom može se ispisati tekst na jednom stranom jeziku.

Znak je pravougaonog oblika. Najveća dozvoljena površina znaka kada se postavlja na autoput ili motoput je 16 m², dok na drugim putevima iznosi 6 m².

Znak za izraz **dobrodošlice u pokrajinu, okrug ili opštinu** sadrži naziv pokrajine, okruga ili opštine i natpis „dobro došli”. Tekst „dobro došli” se ispisuje na srpskom jeziku, a može se dodati i prevod na jednom stranom jeziku. Znak može sadržati simbol ili grb pokrajine, okruga ili opštine.

Osnova znaka je braon boje, okvir i natpisi su bele boje, a grb i simboli se nalaze na umetnutoj osnovi bele boje.

Znak je pravougaonog oblika. Najveća dozvoljena površina znaka je 6 m² za izraz dobrodošlice u pokrajinu i 4m² za izraz dobrodošlice u okrug i opštinu.

Znakom „**do viđenja**” koji se postavlja neposredno na izlasku iz zemlje izražava se opraštanje učesnicima u drumskom saobraćaju. Sadrži natpis „Republika Srbija” i tekst „do viđenja”. Tekst „do viđenja” ispisuje

se na srpskom jeziku a ispod njega se može ispisati tekst na jednom stranom jeziku.

Osnova znaka je plave boje, okvir i natpisi su bele boje, a grb Republike Srbije se nalazi na umetnutoj osnovi bele boje.

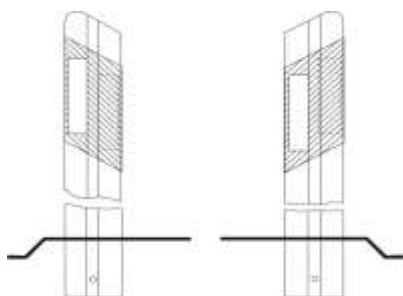
Najveća dozvoljena površina znaka, kada se postavlja na autoput ili motoput je 16 m², dok na drugim putevima iznosi 6 m².

6.1.6 SVETLOSNE OZNAKE NA PUTU

Na putevima van naselja postavljaju se smerokazi i značke za obeležavanje ivice kolovoza.

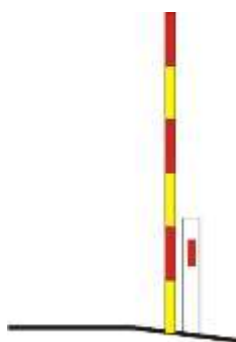
Smerokazi i značke svojim oblikom, merama i načinom izrade moraju biti uočljivi u svim vremenskim uslovima, a posebno u slučaju smanjene vidljivosti (noć, magla, sneg i sl).

Smerokazi moraju imati reflektujuća tela određene površine (folije ili druga reflektujuća tela), i to: crvene boje s desne strane, a bele boje s leve strane u smeru kretanja vozila (**V-25**).

V-25

Pod značkama za obeležavanje puta podrazumevaju se štapovi obojeni naizmenično poljima crvene i žute boje, širine po 30cm (**V-26**).

V-26

Tabla za označavanje vrha razdelnog ostrva postavlja se na vrhu ostrva radi upozorenja vozačima na nailazak na razdelno ostrvo (**V-**

27). Tabla ima naizmenično crna i žuta polja. Na vrhu table obavezno se postavlja, jedan od znakova iz grupe II-45. Ovaj znak i tabla se izrađuju sa unutrašnjim osvetljenjem ili od retroreflektujućeg materijala klase 2.

V-27

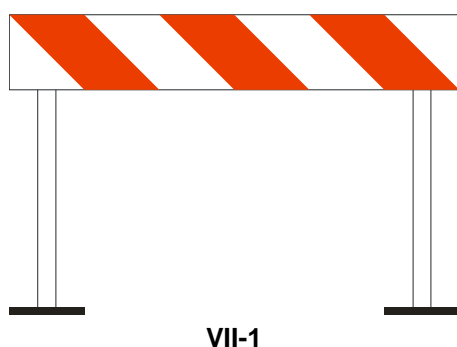
6.1.7 PRIVREMENA SAOBRAĆAJNA SIGNALIZACIJA

Privremena saobraćajna signalizacija se koristi za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu. Privremenu saobraćajnu signalizaciju pored znakova obaveštenja za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu čine i saobraćajni znakovi i oprema.

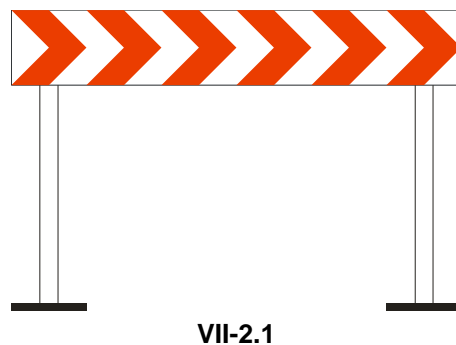
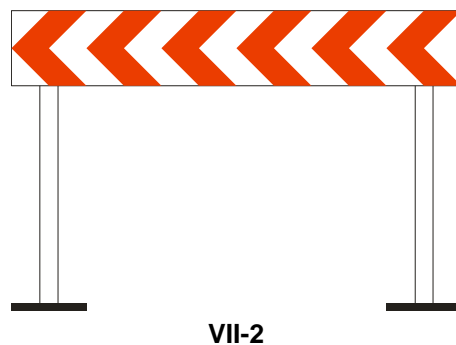
Oprema za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu

Oprema koja se koristi za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu je:

1) „Čeoni branik” je branik sa tablom na kojoj su naizmenična polja bele i crvene boje, zakošena pod uglom od 45°. Izvode se kao levi (VII-1) i desni (VII-1.1);

2) „Usmeravajući branik” je branik sa tablom na kojoj su naizmenična polja bele i crvene boje strelastog oblika, zakošena pod uglom od 45° od donje i gornje ivice prema sredini table. Izvode se kao levi (VII-2) i desni (VII-2.1);

Čeoni i usmeravajući branici se koriste prilikom zatvaranja puta, odnosno saobraćajne trake, za ograđivanje radilišta ili privremenih prepreka na putu sa čeoane i začelne strane. Branici se izrađuju od retroreflektujućeg materijala najmanje klase 2.

Na branike mogu da se postave najviše dva saobraćajna znaka.

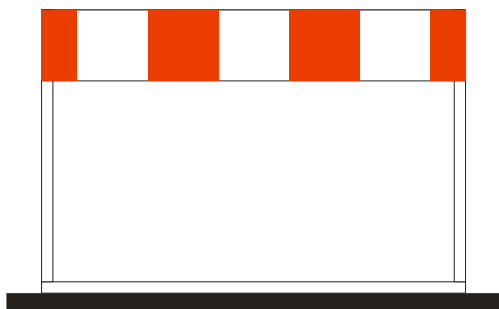
U noćnim uslovima, radi bolje uočljivosti, na branike mogu da se postave trepćuće ili bljeskave svetiljke.

3) „Zapreke” su table postavljene na sopstvenim nosačima sa naizmeničnim kvadratnim poljima bele i crvene boje i mogu da budu jednostruke (VII-3) i dvostruke (VII-3.1). Koriste se za ograđivanje radilišta sa bočne strane i u zoni radova i privremenih prepreka na putu na mestima gde se vrši potpuno zatvaranje saobraćaja.

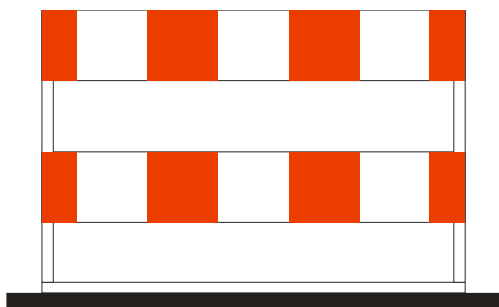
Na zapreku može da se postave najviše dva saobraćajna znaka.

U noćnim uslovima, radi bolje uočljivosti, na zapreke mogu da se postave trepćuće ili bljeskave svetiljke.

Zapreke se izrađuju od retroreflektujućeg materijala najmanje klase 2;

VII-3

VII-3.1

4) „Vertikalne zapreke” su jednostrane ili dvostrane table postavljene na sopstvenim nosačima, vertikalno u odnosu na kolovoz, sa naizmeničnim poljima bele i crvene boje pod uglom od 45° u odnosu na površinu kolovoza. Koriste se za skretanje saobraćaja, podelu smerova kretanja i označavanje bočne ivice radilišta;

Vertikalne zapreke izvode se kao leve (VII-4) i desne (VII-4.1).

VII-4

VII-4.1

Na vertikalnu zapreku može se postaviti samo jedan saobraćajni znak.

U noćnim uslovima, radi bolje uočljivosti, na zapreke mogu da se postave trepćuće ili bljeskave svetiljke.

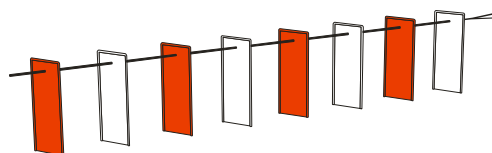
Vertikalne zapreke se izrađuju od retroreflektujućeg materijala najmanje klase 2.

5) „Zaprečne trake” (VII-5) su plastične trake obojene naizmenično belom i crvenom bojom kojom se označavaju ivice radilišta ili prostora sa privremenim preprekama;

VII-5

6) „Zaprečno uže” (VII-6) je uže sa naizmenično nanizanim pločama ili zastavicama crvene i bele boje i služi za označavanje ivice radilišta ili prostora sa privremenim preprekama;

VII-6

7) „Saobraćajne kupe” (VII-7) su kupe izrađene od gume ili plastičnih materijala na kojima se nalaze naizmenična bela i crvena polja izrađena od retroreflektujućeg materijala. Koriste se za obeležavanje kratkotrajnih radova.

VII-7

Radi bolje uočljivosti na vrh kupe moguće je postaviti bljeskalice ili odgovarajuće treptače;

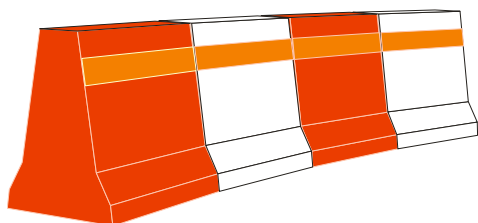
8) „Montažni ivičnjak” (VII-8) koristi se za označavanje površine kolovoza koja je namenjena za kretanje vozila u zonama radova na putu. Ivičnjak je žute boje. Na njemu moraju da budu postavljene retroreflektujuće oznake radi bolje vidljivosti;

VII-8

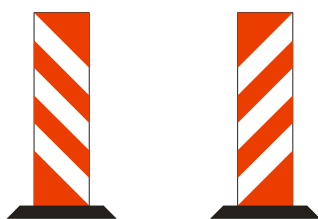
Na ivičnjak se mogu postaviti i markeri.

9) „Razdvajajuća ograda” (VII-9) predstavlja plastične elemente bele i crvene boje izrađene prema tipu ograde „Nju Džersi”, koji se ređaju naizmenično i koriste se za razdvajanje suprotnih smerova kretanja, za skretanje saobraćaja i za razdvajanje površine kolovoza na kojoj je dozvoljeno kretanje od površine na kojoj kretanje vozila nije dozvoljeno;

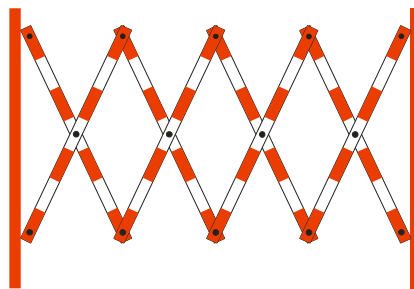
VII-9

10) „Delineatori” (Markeri) (VII-10) ili usmeravajuće oznake koriste se za razdvajanje smerova kretanja ili vođenje tokova u slučajevima skretanja saobraćaja. Mogu da stoje samostalno ili se ugrađuju na montažni ivičnjak;

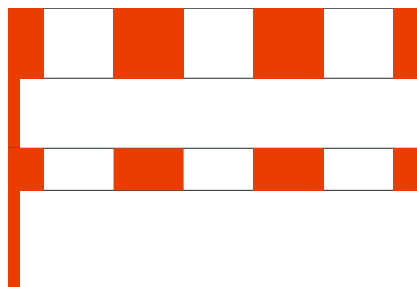

VII-10

11) „Rastegljive ograde” (VII-11) i „složive ograde” (VII-12) su ograde izrađene od lakih materijala koje se lako postavljaju i uklanjaju i služe za ograđivanje radilišta, posebno na trotoarima prilikom jednodnevnih ili kratkotrajnih radova za zaštitu pešaka. Elementi od kojih se ove ograde sastavljaju obojeni su naizmenično belom i crvenom bojom;

VII-11

VII-12

12) „Signalna tabla za označavanje radova na putu” (VII-13) postavlja se na zadnji deo motornih vozila ili prikolice, kada je vozilo zaustavljeno i koristi se za obezbeđivanje kratkotrajnih pokretnih radilišta na putu.

VII-13

Signalna tabla za označavanje radova na putu sastoji se od rama crvene bele boje na koju se postavljaju treptaći, znakovi „radovi na putu” (I-19), „obavezno obilaženje sa desne strane” (II-45) ili „obavezno obilaženje sa leve strane” (II-45.1), zavisno od situacije na putu. Umesto saobraćajnih znakova „obavezno obilaženje sa desne strane” (II-45)

ili „obavezno obilaženje sa leve strane” (II-45.1) može se postaviti „semafor za regulisanje promene saobraćajne trake” (VI-4);

Regulisanje saobraćaja na delu puta na kome se izvode radovi ili gde je nastala prepreka koja se ne može odmah otkloniti vrši se zastavicama zelene i crvene boje (**VII-14**), dimenzija najmanje 40cm h 40cm. Kada radnik, određen od strane izvođača radova, drži podignutu zelenu zastavicu, prolaz je slobodan, a kada je podignuta crvena zastavica, prolaz je zabranjen.

VII-14

Pravila za postavljanje opreme za obeležavanje prepreka na putu i mesta na kome se izvode radovi na putu detaljno su obrađena u posebnom svesku.

6.1.8 DRUGE OZNAKE NA PUTU

U ostale oznake na putu spadaju linije vodilje i zvučna signalizacija za slepa i slabovida lica.

Signalizaciju za slepa i slabovida lica čini oprema za obeležavanje prostora na javnim saobraćajnim i pešačkim površinama, prilazima do objekata, za kretanje po objektima za javno korišćenje, kao i ugradnju posebnih signalnih uređaja kojima se obezbeđuje nesmetano i orijentisano kretanje slepih i slabovidih lica.

Oprema iz gornjih stavova može da se postavlja na putevima uz saobraćajnu signalizaciju propisanu Pravilnikom o saobraćajnoj signalizaciji.

Opremu koja se koristi za obeležavanje puteva kretanja slepih i slabovidih lica čine:

- 1) taktilne trake sa jasno naznačenim krajevima putanja;
- 2) taktilni pešački tasteri na stubovima semafora;
- 3) zvučni signali navođenja;
- 4) zvučni signali prelaženja, i
- 5) ostala tehnička sredstva slične namene.

Za kretanje slepih i slabovidih lica mogu da se ugrade i pomoćna sredstva kao što su, rukodržači, vođice i druga slična pomagala koja će slepim i slabovidim licima omogućiti bolje i lakše kretanje i snalaženje na javnim površinama ili u javnim objektima.